

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Hansen, K.
Titel Title:	<u>J. C. la Cour.</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kbh. ; Kristiania : Gyldendal, 1916
Fysiske størrelse Physical extent:	95 s., 3 tav.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

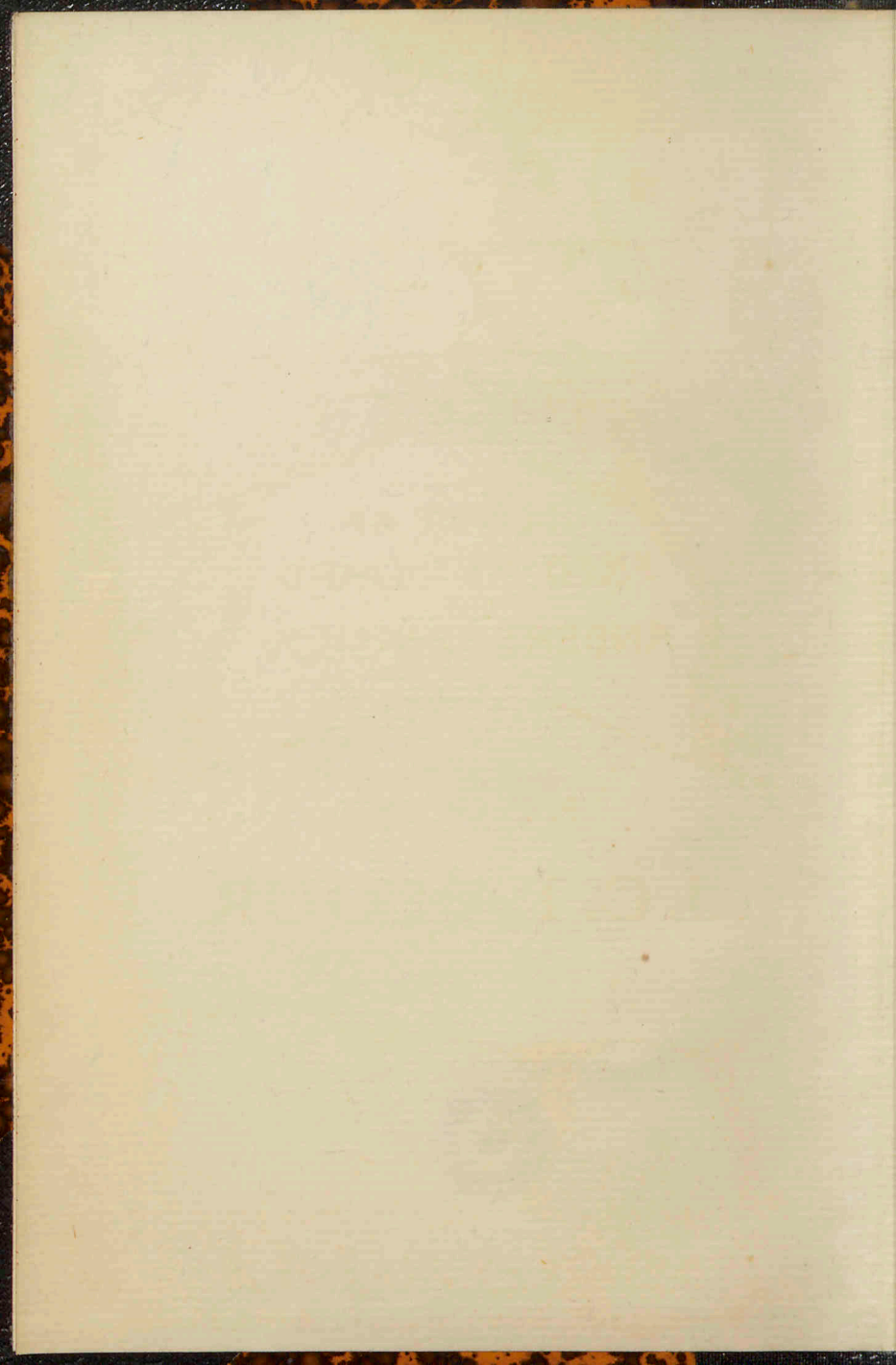
44, - 217-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130019379206

FOLKETS FØRERE

UDGIVET AF
FRED. NØRGAARD
OG
ANDERS UHRSKOV

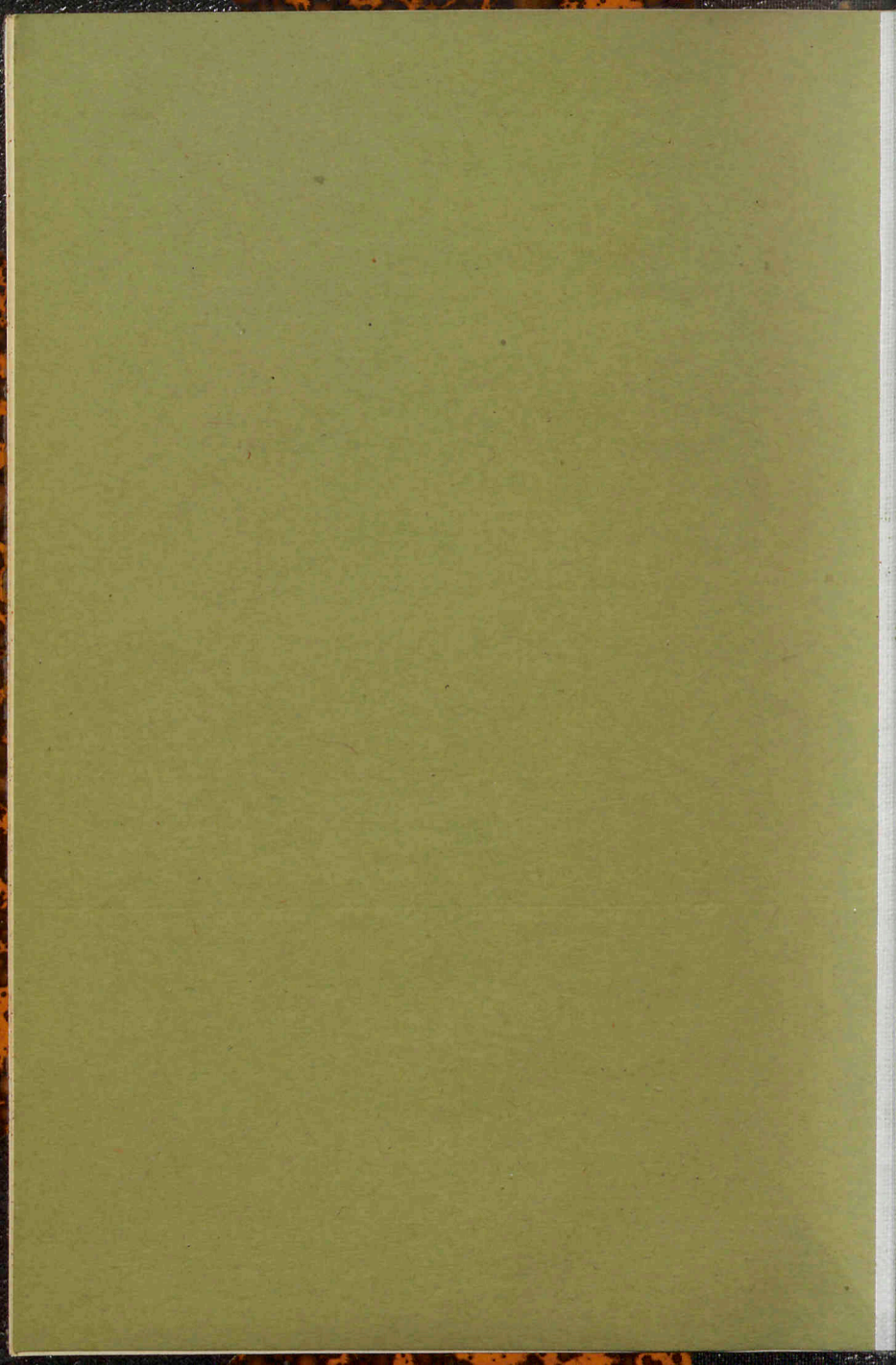
K. HANSEN

J. C. LA COUR

446. 83095

G. B. N. F.

H. RAUL

J. L. La Cour.

FOLKETS FØRERE

J. C. L A C O U R

AF

K. HANSEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
MDCCLXXVI

UDGIVET AF
FRED. NØRGAARD OG ANDERS UHRSKOV

FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Slægt og Barndomshjem.

Den Mand, som Læserne skal stifte Bekendtskab med i denne lille Bog, var ikke hvad man i almindelig Forstand kan kalde en „Folkefører“. Men han var, som det med Rette blev sagt om ham efter hans Død, en af sit Lands bedste Sønner. Hans Navn og hans Virke var, mens han levede, kun kendt indenfor en begrænset Kreds — ikke kendt af hver Mand; men paa sit særlige Omraade virkede han som faa til Gavn for sit Land, og hver Jordbruger i vort Land staar i Taknemligheds Gæld til ham, om end de færreste aner, ad hvilke Omveje hans Gerning er kommen dem til Gode.

Den store og nu vidt forgrenede Slægt *la Cour* er, som Navnet tyder paa, af fremmed Oprindelse. Navnet er fransk. Den første *la Cour*, der kom til Danmark, hed *Pierre la Cour*. Hans Forældre var franske men udvandrede til Tyskland, maaske af religiøse Grunde, og maa have opholdt sig, i hvert Fald en kortere Tid, i den lille By Köpenick i Brandenburg. Her fødtes den forannævnte *Pierre la Cour* 1716. Da Drengen var 8 Maaneder gammel, vendte hans Forældre tilbage til deres Fædreland, Frankrig; men af Grunde, der aldrig er bleven opklaret, tog de ikke deres lille Dreng med sig men efterlod ham hos sin Moders Forældre, der, skønt og-

saa franske, boede i Byen Halle i Prøjsisk Sachsen. Her levede han sine første Barneaar. Senere flyttede han med Bedsteforældrene til Leipzig og nogle Aar efter til Berlin, hvor han levede, til han var 16 Aar. Baade i Leipzig og i Berlin gik han i Latinskole, Tysk lærte han selvfølgelig under sin Opvækst i de tyske Byer, men som et ægte la Cour'sk Træk kan anføres, at hans Bedsteforældre, selv efter saa mange Aars Ophold i Tyskland, vedblev at tale Fransk, saa at dette Sprog var og blev Pierre la Cours Modersmaal. Dette Forhold blev afgørende for hans og hans Efterkommeres Skæbne; thi heri ligger Forklaringen til, at Pierre la Cour kom til Danmark.

Hermed hænger det saaledes sammen: Den kendte jydsk Herregaard Aakjær øst for Horsens ejedes paa den Tid, her er Tale om, af Major *Henrik de Lasson*. Efterat han i 1732 var død, søgte hans Enke et ungt Menneske, der kunde lære hendes lille Dreng Fransk. Hvorledes det nu gik til, saa fik hun Anvisning paa den 16aarige Pierre la Cour i Berlin og antog ham som Sproglærer for sin Søn. la Cour var i 4 Aar paa Aakjær og lærte i den Tid selv Dansk. Derfra kom han paa Enkefru de Lassons Anbefaling til Oberstløjtnantinde Berregaard paa Ørsløvkloster i Viborg Amt som Fransklærer for Sønnen, der senere antog la Cour som Privatsekretær i Kjøbenhavn. Derefter, men først i en Alder af 33 Aar, kom han til Landbruget, idet hans tidligere Elev og senere Principal, den unge Berregaard, antog ham som Forvalter paa sine Gaarde i Viborg Amt. Omsider fik han en af disse Gaarde i Forpagtning, nemlig Strandet i Fjends Herred. I denne Stilling forblev han til sin Død 1775.

At dømme efter de ret smaa Kaar, han sad i som Forpagter, synes han ikke at have været nogen særlig dygtig Landmand, hvilket finder sin naturlige Forklaring i, at han først i en saa fremrykket Alder fik med Landbrugsvirksomhed at gøre. Derimod er der

bevaret Vidnesbyrd nok om, at han var en i alle Maader retskaffen og brav Mand af fin Karakter. At han efterhaanden følte sig som Dansk kan skønnes af, at han, der var opdraget paa Fransk — om end i Tyskland — og altid havde betragtet Fransk som sit Modersmaal, saa længe han var i Tyskland, ikke lærte sine egne Børn andet Fransk end at bede Fadervor paa dette Sprog.

Pierre la Cour var gift 2 Gange. Hans første Hustru hed *Margrethe Susanne Hertzberg*; hendes Fader var Præsten *N. J. Hertzberg*, og hendes Moder var af norsk Familie. Blandt de 8 Børn i dette Ægteskab var Sønnen *Niels la Cour*, bekendt som en ualmindelig dygtig Jæger, der nedlagde et Par af de sidste Ulve her i Landet, og hvis Sønneson var den berømte Landskabsmaler Professor *Janus la Cour*, født paa Timgaard ved Ringkøbing 1837. Anden Gang blev Pierre la Cour gift med *Kristiane Frederikke Nohr*, om hvis Slægt ingen Oplysninger høves. I dette Ægteskab kom der 2 Sønner, *Bernt* og *Jørgen la Cour*.

Vi forlader hermed Pierre la Cour, der nu havde skænket sit nye Fædreland 10 Børn og dermed grundet la Cour-Slægten i Danmark. Ved den yngste af Børnene, *Jørgen la Cour*, skal vi standse lidt. Han fødtes paa Strandet (Faderens Forpagtergaard) 1767. Knap 8 Aar gammel mistede han sin Fader, der, som allerede meddelt, efterlod sin store Familie i trange Kaar. 11 Aar gammel kom han dog i Viborg Latinskole, hvorfra han blev Student. Det var Tanken, at han skulde være Præst og begyndte at forberede sig hertil ved Københavns Universitet men maatte afbryde sin Læsning, fordi han ikke kunde skaffe de fornødne Penge; hans Moder kunde ikke hjælpe ham synderligt, og hvorvel han paa Grund af sin Flid og Begavelse og sin gode Opførsel fik Hjælp fra forskellige Sider, kunde han dog ikke klare sig. Det var den Gang almindeligt, at theologiske Studenter fik Degne-Embeder, og et

saadant søgte og fik Jørgen la Cour i Odder, da han kun var 22 Aar gammel. Ved Siden af, at han med Dygtighed bestred Degne-Kaldet, gav han privat Undervisning i Sang og Musik til velstaaende Folks Børn, og da han var meget beskeden og nøjsom i sine Fordringer til Livet, tjente han efterhaanden saa meget, at han kunde lønne en Stedfortræder i Degnekaldet og selv vende tilbage til Kjøbenhavn for at fortsætte og afslutte sine Studeringer. Tilstrækkeligt havde han dog ikke opsparet til, at han kunde klare Udgifterne herved, men maatte skaffe sig nogen Indtægt ved at give privat Undervisning, mens han læste. En af hans Elever i Klavérspil var den bekendte meget „røde“ Demokrat og senere verdensberømte Geograf *Malte Konrad Bruun*, der muligvis ikke var helt uden Skyld i, at la Cour senere havde udpræget demokratiske Meninger, der jævnlig stod i skarp Modsætning til de Opfattelser, der var raadende i hans Omgangskreds. 1793 tog han theologisk Embeds-Eksamen og vendte nu tilbage til sit Degne-Kald i Odder. Hans Tanke var dog at blive Præst, og en bestemt Begivenhed fremskynkede hans Bestræbelser for at naa dette Maal. Hos Præstefamilien i Randlev ved Odder blev han kendt med en ganske ung Pige, *Charlotte Guldberg*, Datter af en Toldembedsmand i Ribe, der var Fætter til den kendte Statsminister *Ove Høegh-Guldberg*. De to unge lovede hinanden Troskab, og Charlotte Guldberg stillede ingen Betingelser. Naar hun blot maatte faa sin la Cour, saa var det hende lige meget, om hun skulde være Degnekone eller Præstekone. Men hendes Fader, der jo var af meget fin Familie, var i det hele meget misfornøjet med Charlottes Valg og stillede i hvert Fald den Betingelse for sit Samtykke, at la Cour først fik et Præstekald. Et saadant søgte han nu ihærdigt, men trods gode Løfter og trods Bistand fra formaaende Mænd, der satte la Cour meget højt, lykkedes det ham aldrig at faa Embede. Omsider gav saa Guldberg sit

Minde til Forbindelsen, og 1798 drog Charlotte Guldberg ind som Degnekone i Odder. Hun skildres som ualmindelig smuk — under et Ophold i Kjøbenhavn i hendes Ungpigedage efterstræbtes hun mere end een Gang af den letfærdige Kong Christian den syvende, der tilfældigt saa hende. Og, hedder det om hende: „hendes sjældne Skønhed var parret med en saadan Mildhed og Blidhed, en saadan Hjærtets Renhed og Sjælens Adel, at man uvilkaarligt bøjede sig for hende, hvor hun traadte frem.“

11 lykkelige Aar levede Jørgen la Cour og hans Hustru i Odder. la Cour var efterhaanden bleven saa sammenlevet med Egnens Befolkning og saa afholdt af denne, at han opgav enhver Tanke om at blive Præst. Det var ikke alene Skolegerningen og det selskabelige og venskabelige Samkvem med Beboerne, der optog ham, men efterhaanden udvikledes hos ham en levende Interesse for Landbrug. Til Degnekaldet var der, som næsten overalt den Gang, knyttet en mindre Jordlod; denne drev han med stor Dygtighed. Men han udvidede Bedriften betydeligt ved først at købe en lille Nabogaard og ved senere tillige af forpagte Avlingen til Randlev Præstegaard af *Niels Blicher* (*Steen Steensen Blichers* Fader), som paa den Tid var Præst i Randlev. Den efterhaanden ret store Bedrift styrede han med en saadan Dygtighed, at det er bleven sagt om ham, at han var som født Landmand. Han var den første i vid Omkreds, der dyrkede Kartofler i stor Udstrækning, og tjente gode Penge derpaa, og han var en af de allerførste, der benyttede dækkede Drænledninger til Bortledning af det skadelige Vand. Hans Hustru styrede Husholdningen og i det hele sin Del af Gerningen med største Omhu og Dygtighed. En senere Præst i Odder skildrer Huslivet i Degneboligen saaledes: „Hvor fornøjeligt var det ikke at komme ind hos la Cours i Odder, hvor der var et Liv og en Munterhed hos den hele Familie, der maatte ind-

tage enhver og kendeligt nok var helt fri for det tri-
vielle og sneverhjertede, der i hin Tid var temmelig
almindeligt i Landbolivet, til stor Fortræd for de Unge.
la Cour var en ypperlig, elskelig Mand . . . Han kunde
tale, saa det lavede op baade hos gamle og unge, kunde
le saa hjerteligt og synge saa kønt, at det var en Lyst.
Hans elskelige Hustru var en yndig Kvinde med saa
mildt et Ansigt, at det kunde fængsle de kaade Dreng-
e, og det kom helt af sig selv, at de var føjelige og hø-
viske, naar hun var tilstede.“

Men langt blev deres Samliv ikke. 1809, efter 11
Aars Ægteskab, døde Jørgen la Cour, kun 42 Aar
gammel. Ved hans Død skrev Steen Steensen Blicher
følgende Vers:

Du, som Algodhed gav det skønne Hjerter,
saa varmt ved fremmed Fryd og fremmed Smerte,
nu kold og føleløs som Gravens Ler,
har intet Smil og ingen Taare mer.

Ej mere under Templets høje Buer
din Sang opvækker Andagts rene Luer;
blandt Tidslernerne paa skumle Kirkegaard
den fromme Sangers grønne Gravhøj staar.

Paa Glædens Dag jeg skal ej længer høre
dit muntre Kvad, der tryllede mit Øre.
Din blege Læbe er for evig lukt,
for evig Øjets milde Flamme slukt.

Selv var Jørgen la Cour ikke helt uden digterisk
Evne. En Gang, før han og Charlotte Guldberg var
trolovede, sendte han hende en kunstfærdigt udført
Strikketén. Gaven ledsagede han med følgende jævne
„Bindeverse“, som han lader hende synge:

Mit Arbejd gaar saa let og rask,
den maalte Traad svandt ind,
og Pinden glider let i Mask',
jeg er saa glad i Sind,
og kostbar Sundhed er hos mig,
hvor er jeg lykkelig!

Jeg stundom vel bekymret blev,
 men gavnligt jeg det fandt;
 thi aldrig Angers Taare ned
 ad mine Kinder randt.
 Og lønlig Sorg jeg kender ej,
 thi er jeg lykkelig.

Jeg Elskovs Glæder kender ej,
 og ej dens bitre Nag;
 men, naar jeg vandrer Dydens Vej,
 Alfader véd en Dag,
 han lede vil en Ven til mig, —
 hvor blir jeg lykkelig!

Med ham jeg trolig vandre vil,
 hvor Gud os kalder hen,
 og i hans Ve og i hans Vel
 jeg blir hans bedste Ven;
 og tro igen han elsker mig,
 thi er jeg lykkelig!

Ved stille Dyd og virksom Daad
 vi Fryd os skabe vil,
 og for at standse Armuds Graad
 vi hjælpe begge til.
 — Gud Fader signe ham og mig!
 saa blir jeg lykkelig!

Jørgen la Cour og hans Hustru havde 5 Sønner. En af disse hed *Peter Kristian la Cour*, hvis Søn var *Albert Philip la Cour*, der blev en meget kendt Landmand, og som fra 1877 til sin Død 1906 var Forstander for den Classenske Agerbrugsskole paa Næsgaard, Falster. Men vi mærker os særlig en anden af Jørgen la Cours Sønner, nemlig *Laurits Ulrik la Cour*. Han fødtes i Odder den 6. April 1802 og var saaledes kun 7 Aar gammel, da hans Fader døde. I denne Alder kom han ud fra sit skønne og lykkelige Barndomshjem, idet hans Moder ikke kunde have de mange Drengene hjemme hos sig. Laurits kom i Huset hos en Familie, der var blandt hans Forældres bedste Venner, nemlig hos Forpagteren paa Rodstenseje, Krigs-

raad *Møller*. I dette sit nye Hjem havde Drengen det paa sin Vis godt. Hans nye „Forældre“ var gode og alvorlige Mennesker; men der blev taget noget haar-dere og strængere paa den lille Fyr, end han var vant til hjemme hos sine kærlige og blide Forældre. Det kan ikke undre, at han ofte følte sig ensom og forladt. Det gik imidlertid ham, som det utvivlsomt er gaaet mangfoldige, der i Barnealderen er kommen ud blandt fremmede: han tyede tidlig og silde til Gud i barnlig Bøn. Paa sine ældste Dage erklærede han, at det var et Gode for ham, at det gik som det gik, idet han, som han selv har skrevet i nogle efterladte Optegnelser, under disse Forhold lærte at bede til Gud med en Inderlighed, som han i en modnere Alder ofte ikke for-maaede.

Krigsraad *Møller* købte nogle Aar senere Øster-gaard i Tulstrup Sogn i Nærheden af Odder, og Lau-rits la Cour flyttede med hertil. Det blev tidligt be-stemt, at han skulde være Landmand, og efter sin Konfirmation deltog han i Landbrugsarbejdet paaa Østergaard. Som „Landvæsens-Elev“ kunde han van-skelig have faaet en bedre Plads. Hans Husbonde var en meget dygtig og anset Landmand, der baade for-stod at drive sin Gaard godt og at lære de Unge den sam-me Færdighed. Han stillede store Krav til sine Folk, ogsaa til den unge la Cour, der sikkert ofte lagde sig dødtræt til Hvile efter en Dags strængt Arbejde i Mar-ken. Men der er ikke noget, der tyder paa, at han tog nogen Skade deraf. Vore Dages saa hyppigt ind-trædende „Overanstængelse“ var den Gang ikke op-funden eller i hvert Fald en sjælden Fremtoning. Men han fik lært at arbejde og at arbejde med Omtanke og Forstaaelse; og hans Husbonde foregik de unge med et godt Eksempel ved selv at gaa med i Arbejdet, og han valgte ingenlunde selv det letteste.

I sine Fritimer syslede han dels med Husflid, dels

var han optaget af Fysik og Mekanik; hans Interesse herfor gav sig Udslag i, at han — som saa mange andre opvakte unge Mennesker — lagde sit Hoved i Blød for at opfinde en „Evigheds-Maskine“ (et *Perpetuum mobile*), en Opgave, som han dog af gode Grunde maatte gaa bort fra. Han var livlig, munter, afholdt af alle, ikke mindst af dem, der var mindre end han selv.

Da han var 18 Aar gammel og nu havde været Landvæsens-Elev i 4 Aar, kunde Møller ikke beholde ham længere paa Østergaard, og det var ogsaa bedst for la Cour selv nu at komme under andre Forhold i nogen Tid. Det formede sig imidlertid saadan for ham, at han nu vendte tilbage til sin Moder. Efter at have været Enke i 8 Aar, giftede hun sig 1817 med Sognepræsten i Lyngby i Djursland *Hans Peter Barfod*. Denne, der var af gammel Præsteslægt, havde altid været en af Jørgen la Cours varmeste og bedste Venner. Han var Enkemand og havde i sit første Ægteskab 7 Sønner. Med ham drog Charlotte la Cour altsaa nu ind i Lyngby Præstegaard og var nu Moder for 12 Sønner. En af hendes 7 Stifønner var den senere landskendte Historiker *Frederik Barfod*, der først døde 1896. Fr. Barfod, der den Gang var 5—6 Aar, skriver senere, at det var en Glædesdag, da Charlotte la Cour flyttede ind i Præstegaarden, „og Gud være lovet og priset! det blev til rig Velsignelse for os alle.“ Han er utrættelig i at berømme sin ny Moder.

Præsten H. P. Barfod drev — som de fleste Præster i disse Tider — selv Præstegaardens Avling. Da det 3 Aar efter hans og Charlottes Giftermaal stillede sig saadan, at Laurits la Cour skulde forlade Østergaard, blev den Bestemmelse taget, at han skulde komme hjem til Lyngby Præstegaard, nærmest som Bestyrer af Avlsbruget. Hermed forlod Laurits la Cour for bestandig Odder-Eggen og flyttede til den Egn,

hvor han levede hele sit øvrige Liv¹⁾. I Virkeligheden styredes Bedriften mest af Præstekonens gamle Avlskarl, *Jens Rask*, der trolig havde tjent hende i alle de Aar, hun var Enke, og som var flyttet med til Lyngby. Følgen heraf var, at la Cour nærmest var ulønnet Medhjælper ved Gaardens Drift og til Gengæld havde Frihed til at drive „privat“ Virksomhed. Denne Frihed udnyttede han bl. a. paa den Maade, at han lejede Jord af Naboerne og drev den for egen Regning. Navnlig lagde han sig efter her at dyrke Kartoffler, som han brugte til Fedning af Kreaturer, som han selv indkøbte og senere solgte med god Fortjeneste. Denne selvstændige Virksomhed bidrog til at udvikle hans praktiske Sans. Ved Siden af, at han saaledes udviklede sig til at blive en dygtig Landmand, øvede han sig flittig i al Slags Idræt. Han skildres som et mere end almindelig smukt ungt Menneske, velvoksen, med lyst Haar, høj Pande, milde, blaa Øjne, fint kroget Næse, lille Mund, kløftet Hage, frisk Hudfarve, med rank og frejdig Holdning, venlig, sindig, rolig og beskeden af Optræden, besjælet af en Ærlighed og en Sandhedskærlighed, der kunde grænse til barnlig Troskyldighed.

1823 blev hans Stiffader forflyttet til Fakse paa Sjælland. Til Præstegaarden dér hørte 100 Tdr. Ld., men det var Pastor Barfods Agt at bortforpagte det meste og selv kun drive en Snes Tdr. Ld.; og hertil var der ikke Brug for Laurits la Cour; denne Bedrift kunde Jens Rask alene forestaa. Ejendomsforholdene ved Fakse Præstegaard var imidlertid meget indviklede, idet Fakse Bys Jorder endnu ikke var udskiftede af det gamle Fællesskab; Præstegaardens Jord var spredt i ikke mindre

¹⁾ Et ejendommeligt og smukt Minde om la Cour'ernes snart hundreedaarige Ophold i Odder-Egnen lever endnu paa denne Egn, idet adskillige Familier har givet en Søn Fornavnet *Kur* (=: la Cour); eksempelvis kan nævnes en kendt Gaardejer *Kur Rasmussen* i Gylling ved Odder.

end 54 Lodder. la Cour fulgte med til Fakse for at faa disse vanskelige Jordforhold ordnede, og der bestod hans praktiske Sans og hans Evne til at forhandle med Folk og vække Tillid sin Prøve. Ved Ombytninger og Mageskifter fik han samlet 20 Tdr. Ld. i et Stykke lige ved Præstegaarden; Resten bortforpagtede han til Naboerne. Efter at have denne Sag ordnet, drog han tilbage til Lyngby, hvor han bestyrede Præstegaarden i Overgangsaaet. Fra sin Stedfader, Præsten Barfod, modtog han en Afskedsskrivelse, som hans Sønsøn, Proprietær *Poul la Cour* paa Ringholm, har hængende i Glas og Ramme over sit Bord, og som lyder saaledes:

„Naar du, min gode Laurits, som kyndig og driftig Landmand vedbliver at udføre det Arbejde, som Forsynet betror dig, med ufortrøden og uegennyttig Flid; naar du under dit Arbejde i Naturens store Have stedse med Ærbødighed og Taknemlighed mindes om Naturens algode og almægtige Herre; og naar du ved dette Minde stedse agter din Flids Frembringelser som Guds Gave og, ved at agte dem saaledes, opmuntres til at anvende dem for dig selv og andre med Samvittighedsfuldhed og Orden; naar du i al din Gerning stedse omgaas redeligen med alle og retsindigen med dem, der arbejde for dig, og beflitter dig paa kristelig Nøjsomhed og Tillid til Gud; naar du saaledes vedbliver at gaa din Vej frem i Verden rolig og trolig, redelig og fredelig; da vil Guds Bifald og gode Menneskers Kærlighed og Agtelse og Overmands Yndest og Undermands Hengivenhed vorde din glade Løn, udvortes Tilfredshed og huslig Lykke vorde din herligste Ejendom, og gavnlig Virksomhed befordre din legemlige Sundhed. Og alle disse Livets dyrebare Goder tilønskes dig med hjerteligst Oprigtighed af din kjærlige Fader.“

Efter at have bestyret Lyngby Præstegaard et Aars Tid tog han Plads som Forvalter paa den nærliggende

Herregaard Rugaard. Her blev han kendt med Driften af en stor Landejendom. Han blev her imidlertid kun 1½ Aar og forpagtede derefter den nærliggende Hyllested Præstegaard, hvor hans Fætter, *Peter Worm*, Faderen til den kendte Forfatterinde *Pauline Worm*, var Præst. Her dyrkede han navnlig Kartofler i saa stor Stil, som ingen paa Egnen havde set Mage til. Kartoflerne brugte han dels til at fede Kreaturer med, dels til Salg og dels til Brændevinsbrænding.

la Cour tragede imidlertid nu efter at komme ind i en større og mere selvstændig Virksomhed. En Lejlighed hertil frembød sig, da Herregaarden Skjærsø blev udbudt til Salg. Skjærsø ligger i Draaby Sogn i Randers Amt, i Nærheden af Æbeltoft og var i den Tid skyldsatsat for 72 Tdr. Hartkorn; til Ejendommen hørte endvidere Draaby Sogns Konge- og Kirketiende, skyldsatsat for 90 Tdr. Hartkorn, samt lidt Bøndergods og et betydeligt Skovareal. Selve Skjærsø var saaledes af Størrelse som en halv Snes middelstore Bondegaarde. Skjærsøs Historie kan føres tilbage til det 14. Aarhundrede. Den havde i Tidernes Løb tilhørt en Række kendte Adelsslægter men var omsider kommen i Hænderne paa Folk, der aldeles ikke magtede dens Drift, og den forfaldt efterhaanden i højeste Grad: Jorderne vanrøgtedes og henlaa delvis udyrkede, for at skaffe Penge huggedes Skoven om, Bygningene faldt ned, bortsolgtes endog delvis til Nedbrydning, af Besætning fandtes kun nogle faa, forsultne Kreaturer, af Avlsredskaber næsten ingen. Hvor ilde medtaget Gaarden var, og hvorledes den var i Vanry, skønnes af, at den Talemaade havde dannet sig paa Egnen, at „Fuglene døde af Sult, naar de fløj hen over Skjærsøs Jorder“ — der var saaledes efter den gængse Opfattelse ikke „Fugls Føde“ paa Gaarden. Omsider maatte Statskassen overtage den for ubetalte Skatter og lod den bortsælge ved Auktion. Den berygtede Gaard var imidlertid ikke saa let at faa solgt. Tre

Gange holdtes der Auktion, uden at der blev gjort et eneste Bud, skønt den tilsidst blev opaabt for 100 Rigsdaler. Ved den fjerde Auktion mødte la Cour som Køber og fik Gaarden tilslaaet for 500 Rigsdaler, dog med Forbehold af Amtets Samtykke. Før han fik det, kom der imidlertid en Medbejler og bød over, la Cour bød atter over, indtil han endelig (1825) blev Ejer af den for 2400 Rigsdaler¹⁾. De fornødne Penge til Udbetaling og til Driftskapital fik han ved gode Venners beredvillige Bistand. Selv medbragte han ikke ret meget mer end en ærlig Vilje, en god, klar Forstand og gode aandelige og legemlige Kræfter — men det var netop disse Egenskaber, en ny Ejer af Skjærsø havde Brug for.

Egnens Folk, der kendte Skærsø men kun fra dens daarligste Tid, beklagede den flinke, unge Mand, der havde været letsindig nok til at binde sig til denne „Rede“. la Cour tog imidlertid fat med frisk Mod. Det første, han tog sig for, var at faa forfærdiget de nødvendigeste Avlsredskaber, og det besørgede han for en stor Del selv. Kun en lille Part af Jorden kunde han overkomme at faa tilslaaet det første Aar, og han udførte selv det meste Arbejde. Indtægterne var i de første Aar selvfølgelig meget smaa, og af Udgiftskrav meldte der sig flere, end han formaaede at fyldestgøre. Lidt Penge skaffede han ved efter nogle Aars Forløb at bortsælge 600 Tdr Ld. af Gaardens fjærnest beliggende Sandjord, der var lidet værd til Dyrkning, og hvoraf der dog maatte svares et ikke ringe Beløb i Skatter og Afgifter. Til Gaarden hørte betydelige Strækninger Kærjord. Denne havde aldrig været opdyrket og højst kun afgivet en Smule Græsning. Der

¹⁾ En saadan Pris finder dog ikke alene sin Forklaring i Gaardens usle Forfatning, men særlig i den paa hin Tid herskende „Landbrugskrise“, under hvilken Penge forekom saa sparsomt, at de naaede en efter Nutidsbegreber svimlende Værdi, og Landejendomme og andre Handelsvarer en tilsvarende ubetydelig Værdi.

var heller ingen, der regnede med saadan Kærjord, men la Cour havde Blik for dens Værdi — det var en af Grundene til, at han havde købt Skjærsø. Han fik Kæret udgroftet, fik Tuer jævnet, Huller opfyldt, fik den seje Grønsvær brudt op og bearbejdet, saaede dels Korn, dels Raps her i, lagde en Del ud med godt Græsfrø og avlede paa denne hidtil ganske oversete Jord Afgrøder af en Størrelse og Værdi, som overraskede ikke alene Naboerne, men som endog oversteg la Cours dristigste Forventninger.

Opdyrkningen af Kæret gav la Cour et stærkt Rygstød, og det paa mere end een Maade: det skaffede ham Penge, og det skaffede ham Anseelse og Anerkendelse som Landmand, og en og anden begyndte saamaat at følge hans Eksempel. Men til Skjærsø hørte betydelige Strækninger af Sandjord — foruden det, han havde solgt. Her lagde han sig efter en vidt drevet Kartoffeldyrkning — Interessen herfor havde han jo bragt med sig fra sit tidligere Virkefelt. Og det var i en Aarrække en saare indbringende Forretning for ham. I de første Aar sejlede han selv til Kjøbenhavn med Kartoffler og solgte dem der. Senere, da der blev rigeligere Tilbud, og Priserne derfor faldt, brugte han dem mest til Fedning af Stude. la Cour var i det hele noget nær sin Tids største Kartoffeldyrker. Naar der om Efteraaret skulde tages Kartoffler op paa Skjærsø, blev dette kundgjort ved Kirkestævne, og Folk fra en vid Omegn strømmede da til Skjærsø for at tjene noget ved at tage Kartoffler op.

Kort Tid efter, at la Cour havde overtaget Skjærsø, stiftede han Bekendtskab med en ung Pige, som hans Hu stod til. Det var *Ellen Kirstine Poulsen*, Datter af Proprietær *Niels Poulsen* paa Herregaarden Rolsegaard. Baade *Niels Poulsen* og hans Hustru *Dorte Dinesdatter* stammede fra ansete, gamle Landmandsslægter i Midtjylland. *Niels Poulsen* var en velhavende Mand, der drev en omfattende Studehan-

del. Han var en lille, stilfærdig, lidet talende, alvorlig Mand, jævn og ligefrem overfor alle, om end ikke uden nogen Selvbevidsthed. Hans Hustru var en kraftig, sund og stærk, livlig, flittig og huslig Kvinde. I Hjemmet raadede gammeldags, enfoldig Kristendom. Datteren Ellen Kirstine var født 1809 paa Herregaarden Nørlund, som N. Poulsen den Gang havde i Forpagtning. Allerede som lille Pige røbede hun mange Interesser, delvis saadanne, der ikke plejer at ligge for Pigebørn — hun var saaledes en dreven lille Regnemester, hun opnaaede en ikke ringe Færdighed i at forme forskellige Genstande i Ler, hun indrettede sig et Urværk, der dreves ved Vandkraft; senere fik hun bedre boglig Oplysning, end hvad der i disse Tider var almindelig paa Landet. Hun havde en levende Indbildningskraft, en sund Dømmekraft og en ualmindelig sikker Hukommelse. Af sin Moder havde hun lært Saarbehandling og Kendskab til Lægedomsurter og deres Brug — allerede som ung Pige ansaa Folk hende for ikke saa lidt af en „klog Kone“; endnu mange Aar efter, at hun var gift, kom jævnlig en og anden til hende for at formaa hende til at vise stjaalne Sager igen; af gode Grunde indlod hun sig dog ikke herpaa. Endnu skal nævnes, at hun omfattede hele sin store Slægt med varm Kærlighed og havde i en ganske usædvanlig Grad Rede paa Slægtens Historie. Af Udseende skildres hun som af rigelig Middelhøjde, rank, smidig og kraftig, med smukke, regelmæssige Træk, af hvilke der lyste Mildhed og Godhed, mørkebrunt Haar, hvælvet Pande, venlige, blaagraa Øjne, svagt bøjet Næse, friske men ikke meget fyldige Kinder, en fin, lille Mund og en lille, rund Hage.

Det kan ikke undre, at Laurits la Cour syntes godt om denne sjældne unge Pige, og efter hvad vi ved om la Cour, er der heller intet mærkeligt i, at hun gengældte hans Følelser. Og længe varede det da ikke, inden de lovede hinanden Troskab. Men hendes For-

ældre og Brødre syntes slet ikke om denne Forbindelse. De ansaa det nemlig for Galmandsværk, at la Cour havde købt Skjærso, som de ikke mente nogen kunde bestaa ved. Ikke længe efter Forlovelsen døde hendes Fader; men hendes Moder og Brødre blev foreløbig ikke blidere stemt mod la Cour. Efter 3 Aars trofast Venten dagedes det imidlertid for de unge. Ellen Kirstines Slægt erkendte efterhaanden, at la Cour tog meget fornuftigt og dygtigt paa Arbejdet paa Skjærso, de fik en Formodning om, at det alligevel nok lod sig gøre at faa noget ud af Gaarden, og saa gav hendes Moder omsider sit Samtykke. Den 5. Oktober 1833 holdt de Bryllup paa Rølsegaard.

Disse to Mennesker blev *Jørgen Carl la Cours* Forældre. Han fødtes som den tredje i Rækken af 10 Børn paa Skjærso den 8. Juni 1838. Efter det Ungdomsbillede, vi i det foregaaende har set af hans Forældre, vil Læserne kunne danne sig en begrundet Forestilling om hans Barndomshjem. Det kan da i Korthed siges, at det i enhver Henseende var et godt og lykkeligt Hjem for en Børneflokk, beboet som det var af snart alle gode Aander: sand Guds frygt, Nøjsomhed, Ydmyghed, Flid og Arbejdsomhed, Retssindighed og Hjælpsomhed, indbyrdes Fordragelighed.

Jørgen Carl la Cour bestemtes tidligt for Landbruget. Beskaffenheden af den Landbrugsbedrift, der udgjorde Rammen om hans Barndomshjem, og som han senere selv kom til at tage virksom Del i, ved vi noget om fra det foregaaende. Et fyldigt Billede har han selv tegnet i moden Alder, mange Aar efter, at han havde stiftet Hjem andet Sted. Af den Skildring, han har givet af sin Faders Bedrift, skal hidsættes et Uddrag.

„De store Landbo-Reformer i Slutningen af forrige [18.] Hundreedaar havde helt eller delvis hævet de Tryk, som hvilede paa Landbruget, og som, om de end mest umiddelbart skadede den mindre Jordbruger, dog ogsaa middelbart lammede Agerbruget paa de

større Gaarde; vi mene naturligvis Stavnsbaandet, det usikre Fæste, Fællesskabet, det ubestemte Hoveri, Tienden i Kærven, den ulige Fordeling af Skatter og Byrder, de mange hæmmende Baand paa Omsætningen af Landets Frembringelser osv. Man traadte altsaa ind i nærværende Hundredaar med nogenlunde Frihed for Kræfterne til at udfolde deres Dygtighed. Men saa kom de mange store Ulykker, som ramte Landet i den første Fjerdedel af dette Hundredaar: Orlogsflaadens Ran, Handelsflaadens Ødelæggelse, Kjøbenhavns Bombardement, Krigen 1807 til 1814, Statsbankerotten, Norges Tab, daarlig Høst med lave Kornpriser, Ejendomsprisernes stærke Fald, store Falitter i stor Mængde blandt Landmændene osv.; og alle disse Ulykker hindrede faste Fremskridt paa Agerbrugets Omraade. Men efter de uheldige Aar midt i Tyverne indtræder der et Omslag, støttet af en Række gode Aar. I de næste 25—30 Aar gaar da Bestræbelserne ud paa at bringe Jorden i Skik. Ploven, Landmandens vigtigste Redskab, modtog en gennemgribende Forbedring, idet den gamle, klodsede Hjulplov, forspændt med 4 eller 6 Heste, og som gav et slet og yderst kostbart Arbejde, ombyttedes med den lette Svingplov, med hvilken man langt billigere og bedre kan aabne, tumle og bearbejde den moderlige Jord. I Tyverne og Trediverne trænger den ind alle Vegne, og ved Indtrædelsen i Fyrerne er Hjulploven næsten borttrængt fra enhver Mark, selv i Landets fjærneste Udkroge. I Trediverne vinder en ordentlig Brakning af Jorden Udbredelse. Sten opbrydes i Mængde, for at Ploven kan gaa dybere; Mergel føres paa Jorden for at lette, mildne og frugtbargøre den; Brakgrøfter trækkes gennem Markerne for at aflede Surhed, og da vi naar lidt ind i Halvtredserne, begyndes med den fra England indførte Dræning. — Alle disse Arbejder gik ud paa at bringe Jorden i Skik ved at gøre den til en sund Vugge for Afgrøderne, og ved at frigøre den bundne Frugt-

barhed, der laa gemt i den. Ved en optvunget Korn-
dyrkning søgte Landmanden at bringe et stort Ud-
bytte af Jorden uden at tænke paa at vedligeholde dens
Frugtbarhed. Da vi naar Tredserne, viser imidlertid
de færre Fold, at man har været inde paa en Rovdrift,
og hvad Omtanken nu fæster sig paa, er atter at til-
føre Jorden Kraft. Man griber til det letteste Middel:
at købe kunstig Gødning, og i Løbet af Tredserne
nyttedes den i stedse stigende Maal. Men samtidig bli-
ver man dog klar paa, at en vedholdende Frugtbar-
gørelse kun naaes gennem Staldgødningen; og navnlig fra
først i Halvfjerdserne bliver det Opgaven at frembringe
denne i rigeligere Mængde og til billig Pris. Hertil
hjælpes man dels ved de højere Priser paa Dyr og
dyriske Frembringelser (Heste, Smør, Kød, Flæsk), dels
ved Fremskridt i Mejeridriften, i en fordelagtigere
Fodring ved Hjælp af Rodfrugter og ved et omhygge-
ligt Valg og Tillæg af Dyr.

„Fader oplevede at se Agerbruget paa dette sidste
Udviklingstrin; han gennemlevede hele denne fængs-
lende og glædelige Udviklingsgang af det danske Land-
brug, tog væsentlig Del i den, og blev for sin Omegn
Banebryder med Hensyn til mange af de her anførte
Forbedringer.

„Sammenlignet med Nutidens Hjælpemidler var Vil-
kaarene for Landmanden den Gang tarvelige. Der
havdes ingen Landbrugsskoler for Ungdommen; ingen
Landboforeninger med vækkende Møder, belærende
Foredrag og oplysende Udstillinger; ingen store Land-
mandsmøder for hele Landet. Men naar man i hine
Dage samledes ved Plovprøverne, hvor Ungdommen
fra nær og fjærn flokkedes til Kappelstrid for at vinde
de af Landhusholdningsselskabet udsatte Præmier, da
affødte de livlige Samtaler og Meningsudvekslinger
mellem de talrige samlede Landmænd en Sum af
Tanker, hvis befrugtende Indflydelse ikke straks, som
nu saa ofte, bortvejredes af Dagens Stridsspørgsmaal

paa det borgerlige, sociale eller politiske Omraade, og hine tarvelige Møder blev derfor ofte mere befrugtende end Nutidens rigt udstyrede Landbomøder. Og var end i hin Tid Agerbrugets Læresætninger ikke saaledes klarede og bragte i System, som man nu finder dem baade i Agerbrugets Lærebøger og i Agerbrugsskolerne, saa var den friske, frejdige Aand, der præger mange af de landøkonomiske Smaaskrifter fra hin Tid, ofte af en ejendommelig, befrugtende Virkning. Særlig blev de det for en Natur som Faders, thi han var i Ordets fuldeste Mening Landmand. Ikke blot havde han et naturligt Anlæg for Landbruget; men han blev ogsaa i sit hele Liv bevaret i Overensstemmelse med sit Kald: hans Lyst og Kærlighed til Agerbruget anførtes aldrig og svigtede aldrig; derfor blev han en saa helstøbt Landmand, som vi kun har set faa. Derfor kom der altid et ejendommeligt Lys i hans Øjne og Liv i Stemmen, naar han talte om Landbruget; det var et Omraade, paa hvilket han med Rette følte sig hjemme. Derfor trættes han aldrig af Arbejdet, thi det var en Lyst for ham at dyrke Jorden, at fremelske Kornet, at røgte og opdrætte Kvæget. Derfor kunde han efter en anstrængende Dag vende hjem fra Arbejdet om Aftenen og være saa glad, saa livlig og frisk og med sin glade Sang samle Børneflokken om sig. Derfor faldt Arbejdet ikke alene saa let men tilige saa godt for ham: ingen stillede Ploven bedre; ingen lagde et smukkere Sædekast, ingen førte et bedre Skaar, og for ingen dansede Plejlen lettere paa Logulvet. Derfor svigtede hans Hukommelse aldrig paa Agerbrugets Omraade, thi enhver Erfaring, han her havde vundet, ethvert Ord, han havde hørt derom, opfangedes og tilegnedes med en udelt Iver. Derfor søgte ogsaa baade ældre og yngre saa trøstig og saa gerne Raad hos ham; derfor var der stedse i hans Ungkarledage paa Skjærso ligesom langt senere en Flok af unge Lærlinger, der søgte Plads hos ham; og, naar han i

Spidsen for disse og for Folkene drog i Marken for at stakke Hø, køre ind eller lignende, var der Luft i Sejlene. Han var, hvad Engelskmændene vilde kalde „en selvopdraget Mand, i Sandhed meget dygtig“.

„Det var med disse Kræfter og et frejdigt Livsmod, men med en temmelig sparsomt spækket Pengepung (vel omtrent 400 Rigsdaler), at han i Foraaret 1826 tog fat paa Skjærsø, hvis Rygte var endnu daarligere end den fortjente det, men som desuagtet var i allerhøjeste Maade baade vanrygtet og vanrøgtet. Det er vanskeligt at vide, om Fader allerede straks og klart overskuede Opgaven og straks lagde den store Ramme for en Opdykningsplan, som der vilde gaa et halvt Hundreedaar til at faa gennemført; om det var hans sunde Sands eller en heldig Indskydelse, der bragte ham til at tage Opgaven, som den maatte tages; om det var, hvad nogle kalder Skæbnen, andre Guds kærlige Styrelse, der byggede med paa Skjærsø; vist er det, at naar vi nu ser tilbage paa de 50 Aar, der gik, siden han tog Værket fat, saa føle vi os ikke alene slagne af det store Arbejde, som det her undtes en enkelt Mand at udføre, men lige saa meget af den smukke Harmoni, der præger Udviklingen, og hvor viseligt det ene Opdykningsarbejde forberedes og muliggør det næste“.

Herefter fortæller Jørgen Carl la Cour udførligt og livfuldt om Enkelthederne i Arbejdet og Driften paa Skjærsø: hvorledes hans Fader med sejt Udholdenhed efterhaanden faar Kæret opdyrket og Markerne grundforbedrede og sat i god Orden, hvorledes han dyrker Kartofler og feder Stude, dyrker Raps i Kæret og indfører Lupiner paa den sandede Mark, hvorledes han dyrker forskellige Handelsplanter som Kommen, Humle og Tobak, faar Bygningerne fornyet, en Del af den daarligste Mark tilplantet til Skov, og hvorledes han hygger om Hjemmet ved Anlæg af en stor og smuk Have. Han er selv paa Færde overalt, tager Del i alt Arbejde,

omgaaes sine Tjenestefolk saaledes, at de bliver hos ham 10—20—30 Aar. Paa Grund af en Kautionsforpligtelse maa han en Gang overtage et Par større, adskillige Mil bortliggende Gaarde og selv drive disse i en Aarrække sammen med Skjærso. Han køber Jægergaarden ved Aarhus og maa drive den med. — Det er et virksomt Liv, den unge la Cour vokser op i, og der synes ingen Grænser for, hvad hans Fader kan magte.

Og Laurits Ulrik la Cour fik endda ikke Lov til at nøjes med sin store private Virksomhed. En Mand med Evne og Vilje til at udrette noget, slipper ikke for at tage sin Part af de mangeartede Hverv, som Varetagelsen af Samfundets Anliggender afføder. Han var saaledes Medlem af en Slags Sundhedskommission for Draaby og Æbeltoft Landsogn, Befalingsmand for et Kystmilitrædistrikt i Randers Amt, Vurderingsmand for Landbygninger i Draaby m. fl. Sogne, Sogneraadformand, Skolepatron og Fattigforstander i sit Sogn, Medlem af Randers Amtsraad, Herredskommissær for Randers Amts Husholdningsselskab, Medlem af Bestyrelsen for Rigsraadsvalgene, Medlem af den nørrejydske Stænderforsamling i Viborg fra 1834 til 1840. Endelig blev han 1858 valgt som Folkethingsmand for Randers Amts 5. Valgkreds, som han repræsenterede i de følgende 3 Aar.

En Sag, der laa ham meget paa Sinde, og som han gerne vilde have virket for som Rigsdagsmand, men som han ikke følte sig tilstrækkelig overlegen og indflydelsesrig nok til med Virkning at drage frem, kommer paa følgende Maade til Orde i et Brev fra 1861 til Frederik Barfod: „Bed Rigsdagen gøre, hvad der staar i dens Magt, og som kan bestaa med Ret og Billighed, for at fremhjelpe og grundlægge en talrig, oplyst og velstaaende Middelstand i Landet, til hvilken Middelstand jeg regner Gaardmandsklassen, da en saadan Middelstand maa afgive det bedste Led i

Samfundskæden til at danne et stærkt Folk saa vel indad til som udad til. Den sammenknytter de højere- og laverestaaende og er den naturligeste Balacestand mellem alt Slags Aristokrati og Demokrati. Jeg har stedse sværmet for denne Idé, der i det væsentlige falder sammen med Digterens skønne og dybe Tanke, naar han priser det Land lykkeligt, „hvor faa har for meget og færre for lidt.“

Laurits Ulrik la Cour døde paa Skjærsø den 27. Februar 1875. 6 Dage efter fulgte hans Hustru ham i Døden. Ved deres Død skrev Forfatterinden Pauline Worm følgende Vers:

Stille, stille, hver en Stridens Stemme,
Døgnets Storme, tier ved hans Grav!
Han var fredsæl, Gud ham Fred i Gemme
og i Eje gav.

Man*har sagt det tidt: Guds Børn vi kende
paa, at Verden hader deres Færd;
er det sandt vel? havde han en Fjende,
han som hviler her?

Er det ved hans Baare først, det klinger,
Ordet om hans stærke, milde Sind,
om den Hjærtets Skat, som frelst han bringer
nu i Havnen ind?

Nej — han fik den sjældne, store Lykke:
alle mødte ham med kærligt Blik;
Venner stod der for hans Haand at trykke,
hvor han kom og gik.

Han var elsket, æret af de ældste,
medens Smaabørn leged ved hans Knæ,
han, der nu har Plads blandt Herrens frelste
under Livets Træ.

Rigt velsignet blev hans Faderhjærte,
ingen af de mange gav ham Ve;
før hans Øje brast, en nyfødt Kærte
end det skulde se.

Og mens Stammens Navn til fjerne Lande
baaret blev af nye Kræfter frem,
sank hans Livssol under Dødens Strande,
og hans Sjæl gik hjem —.

Hjem — og Hjemmets Perle fra det lave
tog han med sig, Baandet var saa fast,
at, før Jorden fik hans Støv som Gave,
hendes Hjærte brast.

O, hvor skønt er Livet, naar dets Sommer
følges af en Høst saa rig og fro!
Og hvor skøn er Døden, naar den kommer
som til disse to!

Uddannelse og Ungdom.

Seks raske Drengene voksede op paa Skjærso. Ældst var Jørgen Carl la Cour. Derefter *Niels la Cour*, der blev Landmand, og som lever endnu. *Hans Christian Ditlev la Cour*, ligeledes Landmand, Ejer af Trinderup ved Hobro; Landstingsmand fra 1898. Lever endnu. *Jacob Ludvig Vauvert la Cour*, sammen med Jørgen Carl Ejer af Skjærso efter Faderens Død. *Poul la Cour*, Fysiker, knyttet til Askov Folkehøjskole. Død 1908. Hans Søn er Meteorologen *Dan la Cour*. *Peter Holger Magarus Kristian la Cour*, Landmand, Ejer af Holmegaard ved Nakskov. Lever endnu. Foruden de 6 Sønner var der 4 Døtre.

For de mange Børns Skolegang var Forholdene vanskelige paa Skjærso. Dette var i hvert Fald en medvirkende Grund — maaske Hovedgrunden — til, at L. U. la Cour i 1847 købte Jærgaarden. Denne lille Gaard laa den Gang lige Syd for Aarhus; dens Jorder kilede sig fra Havet ind imellem Aarhus By og Marselisborgs Jorder. Nu er den forlængst opslugt af Aarhus, og der er nu intet andet Minde tilbage om den end „Jærgaardsvejen“, der for største Delen er anlagt paa dens Jord. En halv Snes Tønder Land af Jærgaardens Jord købte *E. Dalgas*, der her byggede sin kendte Bolig „Montana“, hvorfra han ledede Hedeselskabets Virksomhed, og hvor han anlagde en Plante-

skole. Hertil flyttede L. U. la Cour med sin Familie midlertidig, og herfra gik Jørgen Carl i Aarhus Realskole 1848—53 og i Latinskolen 1853—54.

Jørgen la Cour slægtede i rigt Maal begge sine Forældre paa, i det ydre maaske mest Faderen, i Aands-egenskaber vistnok mest Moderen, medens der dog i hele hans Sjæleliv øjensynligt ogsaa var megen Arv fra la Cour-Slægten — meget der mindede om den sydlandske Afstamning.

Barndommen henrandt under lyse og lykkelige Forhold i det gode, hyggelige Hjem paa Skjærsø. Her var nok til at optage en livlig og interesseret Dreng. Fra lille af var han Kammerat med Folkene og færdedes med dem i Marken. Tidligt blev han fortrolig med Husdyrene, og han kendte snart hver enkelt af disse, navnlig Hestene og Køerne. Og der var de mange Søkende, som han tumlede sig med i Mark og Skov og Have. Og her var først og fremmest hans gode Forældre, der tog deres Børns Opdragelse meget alvorligt og lagde sand Kærlighed til disse for Dagen.

8 Aar gammel kom han i Skole hos en Farbroder *Peter la Cour*, der havde oprettet en Kostskole paa det nærliggende Margrethelund. Her boede Jørgen la Cour og kom kun hjem til Skjærsø om Søndagene. Efter 2 Aars Skolegang her kom han i Aarhus Realskole. Det var nemlig hans Forældres bestemte Ønske at give deres Børn en god Skoleundervisning — „det er en Rigdom, som ingen kan tage fra dem“, sagde deres Fader. Som foran meddelt, var det væsentlig for at give Børnene Adgang til Skolegangen i Aarhus, at Laurits la Cour købte Jægergaarden, hvortil Familien flyttede 1848, medens Driften af Skærsø varetoges af en Bestyrer.

Nogen flittig Skoledreng var Jørgen la Cour ikke. Han var sikkert ikke doven — Dovenskab er en Egenskab, der vistnok har ligget hele la Cour-Slægten saa fjernt som muligt. Men den regelbundne Lektielæsning

huede ham ikke. Han havde Hovedet fuld af allehaande Interesser og Indfald. I Hjemmet hørte han Tale om alle Spørgsmaal, som var fremme paa hin Tid, om offentlige Anliggender, om politiske, sociale og kristelige Emner, og Hjemmet var præget af en stærk fædrelandsk Følelse. Og alle disse Spørgsmaal i Forening med, hvad hans livlige Indbildningskraft og modtagelige Sind fostrede, optog ham mere end Skolearbejdet.

Det maa nu ogsaa indrømmes, at der ikke var gode Kaar for en rolig Skolegang i Aarhus i de Dage. Kri-gen hjemsogte jo Landet, og ved Aarhus laa der jævnlig Troppestyrker, baade fjendtlige og af vore egne, og større og mindre Træfninger forefaldt. En Dag var Jørgen og hans Fader ved Uforsigtighed kommen lige ind i Skudlinien og undgik kun ved et Lykketræf at blive ramt af Kuglerne. Sindene var baade hos store og smaa selvfølgelig optagne af Krigsbegivenhederne, og Jørgen la Cour var næppe den eneste Skolediscipel i Aarhus, der under disse Forhold forsømte Skolelæsningen.

Havde Jørgen la Cour end mange andre Ting i sit Hoved end sine Skolesager, og kunde han end være med til adskillige Spilopper og Drengestreger, var der dog adskillige Fag i Skolen, som øjensynligt maa have interesseret ham. 1851 fik han saaledes det Vidnesbyrd, at han var særdeles flink og flittig i Regning, meget flittig og flink i Fysik og Naturhistorie. Mindre godt gik det i Historie, dansk Stil, Arithmetik og Geometri, Engelsk og Tysk.

Mens han gik i Skole i Aarhus fik han pludselig den største Lyst til at blive Sømand; han talte indtrængende med Forældrene derom, raadførte sig med en Søkaptajn om, hvorledes han skulde forholde sig for at komme paa Søkadet-Akademiet og yar i det Hele overordentlig stærkt optaget heraf. Hans Forældre syntes imidlertid ikke derom, og det synes, at han

ogsaa snart lod den Grille flyve igen. 15 Aar gammel kom han for første Gang ud paa en længere Tur for at se sig om, idet han sammen med en Skolekammerat foretog en 5 Dages Fodvandring fra Aarhus til Silkeborg og Viborg. Han fik et varigt Indtryk af den ejendommelige Natur, som disse Egne frembyder og fik vel paa denne Tur for første Gang sit Øje aabnet for Danmarks rige og vekslende Natur.

Der var imidlertid efterhaanden kommen mere Alvor i hans Sind og mere Stadighed i hans Arbejde, og ved 15 Aars Alderen, da han blev konfirmeret, havde han naaet en Modenhed, der endog var usædvanlig for hans Alder. Ved den Tid blev han overflyttet til Latinskolen i Aarhus, fordi Realskolen blev lukket paa Grund af Kolera. I Latinskolen gjorde han et godt og dygtigt Arbejde og paavirkedes navnlig af den udmærkede Skolemand *H. H. Blache*, der var Skolens Rektor. 1854 tog han Afgangseksamen fra Skolen.

Hans Maal var nu at uddanne sig i Landvæsenet. Han vilde dog ikke nøjes med at lære Landbruget praktisk. Hans Kundskabstrang var vakt, og særlig interesserede han sig for Naturvidenskaberne. I disse vilde han have grundig Indsigt, særlig i de Naturfag, der ligger til Grund for Landbruget, saasom Fysik, Kemi, Geologi og Botanik. Men der fandtes den Gang ingen selvstændig videnskabelig Landbrugslærestanstalt. Landbohøjskolen, hvor den højere Landbrugsundervisning nu meddeles, blev først oprettet i 1858. Siden det 19. Hundreedaars Begyndelse havde der været holdt Landbrugsforelæsninger ved Universitetet, særlig af Hensyn til saadanne Embedsmænd, der kunde ventes at skulle drive et Landbrug (f. Eks. Præster). Omkring Aar 1805 oprettede det Classenske Fideikommis en Landbrugslærestanstalt ved Kjøbenhavn, men i 1807 blev dens Bygninger paa Grund af Krigsforholdene jævnet med Jorden. Til Tider holdtes der Forelæsninger over Landbrug dels i det Classenske Bibliotek, dels

paa Veterinærskolen, der den Gang laa ovre paa Christianshavn. Men det hele var temmelig planløst.

Et Fremskridt fandt Sted paa dette Omraade, da Bestyrelsen for den i 1829 oprettede polytekniske Lærestalt i 1848 gjorde Skridt til Oprettelse af en Landbrugsafdeling ved Lærestalten. De unge Landmænd skulde efter Planen deltage i Undervisningen i Naturfagene sammen med Polyteknikerne, og til at bestride Undervisningen i selve Landbrugsfagene skulde der ansættes en Landbrugslærer, medens de for enkelte Fags Vedkommende henvistes til at høre Forelæsninger paa Veterinærskolen. Denne Plan vandt Bifald, og Landbrugsundervisningen begyndte 1849. Som Lærer i Landbrugsfagene ansattes *B. S. Jørgensen*. Denne Mand, der senere kom til at spille en betydelig Rolle inden for Landbruget, var født i Kjøbenhavn 1815. Hans Fader var en nordsjællandsk Bonde, der i en ung Alder drog til Kjøbenhavn, hvor han havde et Gæstgiveri. Sønnen kom paa Polyteknisk Lærestalt, hvor han først tog Eksamen i Mekanik, senere i anvendt Naturvidenskab. Efter i nogle Aar at have arbejdet som Ingeniør ved Teglværksvirksomhed, Kulbrænding, Jærnudsmeltning m. m., besluttede han at lægge sig efter Studiet af Landbruget. Han foretog da en fleraarig Studierejse, dels herhjemme, dels i England, Tyskland, Frankrig, Holland og Belgien for at sætte sig ind i disse Landes Landbrugsforhold og for at høre Forelæsninger ved udenlandske Landbrugslærestalter. I Tyskland hørte han bl. a. den berømte Landbrugskemiker *Liebig*, og i Paris arbejdede han under Vejledning af den ikke mindre berømte franske Landbrugsvidenskabsmand *Boussingault*.

Efter sin Hjemkomst var *B. S. Jørgensen* stærkt opsat paa at komme til at virke som Lærer ved en videnskabelig Landbrugslærestalt. Men Udsigterne her til var trange. Vel havde der, som tidligere meddelt, været holdt Landbrugsforelæsninger ved Universitetet;

men en Stilling som Universitetslærer var Jørgensen afskaaret fra, fordi han ikke havde „akademisk“ Uddannelse. Saa opstod Tanken om en videnskabelig Højskole i Sorø, der ogsaa skulde have en Landbrugsafdeling. Kong *Christian den Ottende* saavel som Dronning *Caroline Amalie* interesserede sig stærkt for denne Sag, og der var gode Udsigter til dens Gennemførelse. B. S. Jørgensen drog til Sorø i 1847 og sad her og udarbejdede Planen for Højskolens Landbrugsundervisning, som han haabede at skulle forestaa. Sagen var saa vidt fremme, at Kongen havde underskrevet Planerne for hele Højskolens Indretning. Men saa strandede det Hele ved Kongens Død den 20. Januar 1848 og ved Krigens derefter følgende Udbrud.

Saa var det, at der blev oprettet en Landbrugsafdeling ved Polyteknisk Lærestanstalt med B. S. Jørgensen som Professor i Landbrugslære. Selve Landbrugsforelæserne blev flittigt besøgt, et enkelt Aar gik Antallet af Tilhørere endog op til 70. Blandt disse var dog kun faa vordende Landmænd; det var mest Polyteknikere og Landinspektører, der benyttede denne Lejlighed til at faa Indblik i Landbrugsspørgsmaal. Men den hele for Landmændene planlagte Undervisning benyttedes kun meget lidt. Den første, der udgik som Landbrugskandidat fra Polyteknisk Lærestanstalt, var den senere meget kendte og ansete jydsk Landmand, Inspektør *N. P. J. Buus*, der tog Landbrugseksamen fra Lærestalten 1856. I de 2 følgende Aar bestod endnu 4 unge Mænd Landbrugseksamen, og dermed sluttedes denne Landbrugsundervisning, idet Landbohøjskolen nu var bleven oprettet.

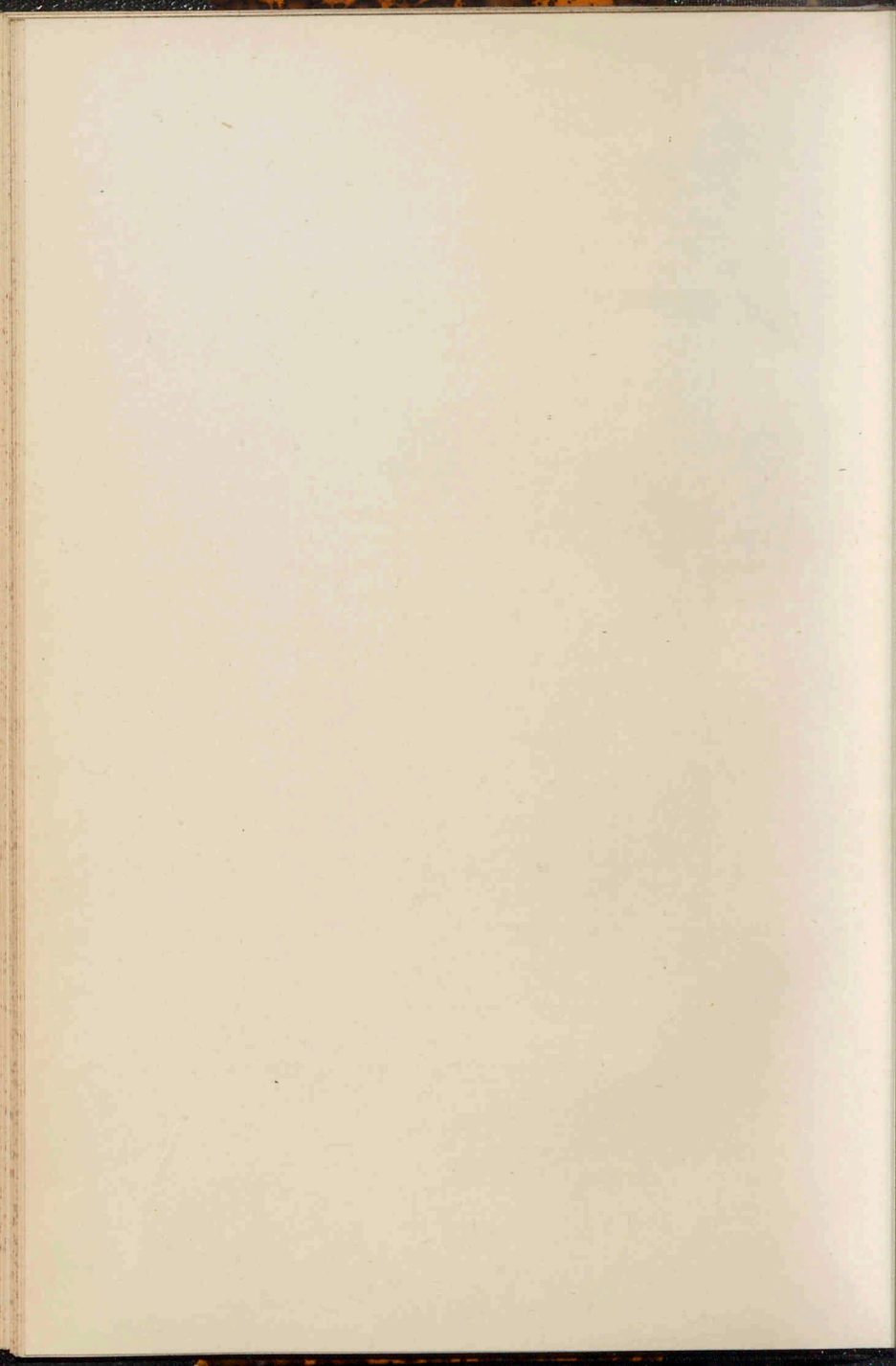
la Cour vilde som sagt studere Landbrug. Og det synes, at han paa et meget tidligt Tidspunkt har haft en bestemt Tanke dermed. Kort efter, at han er kommen til Kjøbenhavn, endnu ikke 17 Aar gammel, skriver han i et Brev til sine Forældre, at han tænker paa, at han, maaske i Forening med nogle af Brødrene,

en Gang skal købe en mindre Landejendom og der oprette en Undervisningsanstalt for unge Landmænd. Han øjner imidlertid Pengevanskeligheder ved først at læse i Kjøbenhavn i 4 à 5 Aar og ved derefter at faa denne Plan gennemført. Og skulde der ikke være Udsigt til at naa dette, vil han tage Ingeniør-Eksamen og søge Virksomhed ved Anlæg af Jærnveje, Telegraflinjer, Gasværker o. l. Men han slutter sit Brev med, at han afgjort helst vil til Landvæsenet. Og dette fik han ogsaa Lov til.

Sit Arbejde i Kjøbenhavn maatte han begynde med at forberede sig til Optagelse paa Polyteknisk Lærestanstalt, idet der for denne Optagelse skal aflægges en særlig Prøve. Denne bestod han i 1855 og gik derefter paa Lærestanstalten. Blandt hans Lærere her skal nævnes Professor *J. G. Forchhammer*, der var Lærer i Geologi, Geognosi og Mineralogi. Denne udmærkede Videnskabsmand, der var lige fremragende som Forsker og som Lærer, havde sikkert betydelig Indflydelse paa la Cour, og den levende Interesse, som denne stadig nærede for Danmarks geologiske og geognostiske Forhold, skyldes utvivlsomt for en væsentlig Del Forchhammers Paavirkning. En anden af hans Lærere, som han kom i nær Berøring med, var den foran omtalte Professor *B. S. Jørgensen*. Mellem ham og la Cour var Forholdet imidlertid ikke det bedste. Professor Jørgensen havde mange fortræffelige personlige Egenskaber, og navnlig efter at han var bleven ansat som Lærer ved Landbohøjskolen, tog han sig med faderlig Omsorg af de unge Landmænd. Hans Begavelse var derimod begrænset, og som Videnskabsmand bundede han ikke meget dybt. Dette havde la Cour skarpt Blik for og lagde ikke sjældent Opfattelser for Dagen, der stred imod, hvad Jørgensen udgav for god Lærdom. Dette førte selvfølgelig med sig, at Jørgensen paa sin Side ansaa la Cour for selvkløgt og indbildsk. At han efter særdeles flittigt Stu-

J. C. la Cour som ung.

dium maatte nøjes med anden Karakter, skyldtes efter hans bestemte Mening delvis Prof. Jørgensen, og dette gjorde jo ikke det fremtidige Forhold bedre. Og Forbindelsen mellem de to Mænd var, som vi senere skal se, langt fra afsluttet med la Cours Eksamen.

Blandt la Cours Studiekammerater fra Læreanstalten skal nævnes den endnu levende Etatsraad *P. B. Feilberg*, der har gjort sig bekendt ved betydelige Soudtørrings- og Kulturarbejder baade her hjemme og i Sverige, og som i en lang Aarrække var Inspektør over den udtørrede Søborg Sø i Nordsjælland, ligesom han for offentlig Regning foretog flere Rejser til Island og Færøerne for at vejlede Befolkningen i Landbrugsspørgsmaal. Saa længe la Cour levede, bestod der et nært Venskabsforhold mellem de to Mænd. De foretog i Læsetiden i en Pinseferie sammen en Fodvandring gennem Nordsjælland, satte over til Helsingborg og vandrede ud til Kullen og Höganæs. Paa denne Udflugt lagdes Grunden til den Kærlighed, hvormed la Cour bestandig senere omfattede disse dels i historisk, dels i landbrugsmæssig og dels i geologisk Henseende interessante, naturskønne Egne, og som gav sig Udslag i, at han ofte senere foretog den samme Udflugt med sine Elever.

I sin Læsetid i Kjøbenhavn var la Cour en flittig Gæst i *Frederik Barfods* Hjem paa Frederiksberg. Som vi har set i det foregaaende, var Slægterne la Cour og Barfod nær sammenknyttede, ikke alene ved stærke Venskabsbaand men ogsaa derved, at Fr. Barfods Fader, Præsten H. P. Barfod, ægtede Charlotte Guldberg, da hun sad som Enke efter Jørgen la Cour, der var J. C. la Cours Farfader. Fr. Barfod var i flere Henseender en ejendommelig Personlighed. Han var fremfor alt levende interesseret i alt, hvad der vedrørte Danmarks, herunder Sønderjyllands samt hele Nordens Historie.

Mest kendt er han bleven ved Udgivelsen af sine „Fortællinger af Fædrelandets Historie“ (udkom første Gang 1853). Af langt større Omfang men langt mindre læst er hans Danmarks Historie fra 1319 til 1670. Han deltog ivrigt i det politiske Liv og redigerede flere herhenhørende Blade og Tidsskrifter, deriblandt „Almuevennen“, der udgaves af „Bondevenerne“, til hvilket Parti Barfod en Tid sluttede sig. Han var Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling og havde som saadan Del i Tilblivelsen af Grundloven af 1849, og var senere i mange Aar Folketingsmand. Han var en af de varmeste Forkæmpere for Nordens Enhed („den skandinaviske Bevægelse“). I aandelig Henseende sluttede han sig nær til Grundtvig, til hvem han altid var nøje knyttet. Hans Hustru var *Emilie Birkedal*, Datter af Godsinspektør og Forpagter *L. H. Birkedal* fra Møen og Søster til Præsten *Vilhelm Birkedal*. Hun var en udmærket Kvinde, der med levende Interesse fulgte saavel hendes Mands som hendes Broders Virksomhed og delte Livssyn med dem. I dette Hjem fandt la Cour sin vorde Hustru, Fr. Barfods Datter, *Agate Johanne Gote Birkedal-Barfod*, der dog paa den Tid kun var i 12—14 Aars Alder, og hvem la Cour iøvrigt allerede havde mødt første Gang hjemme paa Skjærso, da hun som 8—9 Aars Barn var i Besøg derovre. la Cour modtog i flere Retninger livsvarig Paavirkning i det Barfod'ske Hjem. De varme Følelser for Fædreland og Folk, som han bragte med sig hjemmefra, blev her yderligere næret. Her udviklede han sig til en lige saa fuld-blods Skandinav som Barfod. Størst Betydning havde maaske Fru Emilie Barfod for ham, idet det væsentlig var gennem Samtaler med og Paavirkning af hende, at hans kristelige Liv klarede og modnedes.

Overgangstid. Krigsaaret.

Efter endt Eksamen rejste la Cour hjem til Skjærso, foreløbig for at lære praktisk Landbrug. I denne Henseende stak han endnu ikke dybt. Han havde hidtil ikke havt megen Lejlighed til at udnytte sin Fader som Læremester paa dette Omraade, da Tiden jo hidtil hovedsagelig var gaaet med Skolegang og Studier. At han paa dette Omraade ikke var stiv i Papirerne havde han bl. a. opdaget ved Udarbejdelsen af sine skriftlige Eksamensopgaver, hvoraf en lød saaledes: „Hvori ligger det ejendommelige ved det engelske Norfolkersystem [et bestemt Sædskiftesystem], og hvorledes passer det for vore Forhold?“, en anden hed: „De forskellige Slags Undergrundsplove, der bruges her i Landet, og Reglerne for deres Anvendelse“; men værst var den tredie for et ungt Menneske uden praktisk Kendskab til Landbrugsforhold: „Hvorledes sker Malkekøernes Vinterfodring hensigtsmæssigst paa vore større Gaarde?“ la Cour var paa det rene med, at hvad enten han skulde være praktisk Landmand, eller det lykkedes ham at faa oprettet en Skole for unge Landmænd, saa var hans boglige Kundskaber og hans Indsigt i Naturvidenskaberne ikke tilstrækkeligt. Derfor tyede han nu hjem til sin Fader som „Landvæsenselev“. Og et bedre Lærested kunde han vanskelig komme til: en udmærket dygtig Landmand med god Forstaelse af

Bedriften og med et praktisk Blik for, hvorledes alt skulde tagès, en Mand der paa en fornuftig og besindig Maade prøvede, hvad Nyt der kom frem uden at vrage det gamle, før det nye havde bestaaet sin Prøve, en Mand, der foregik sine Medarbejdere med det bedste Eksempel baade i Henseende til selv at være paa Færde overalt, tidlig og silde, og ved en venlig og hensynsfuld Behandling af alle Gaardens Folk.

Halvandet Aar var la Cour hjemme; i den sidste Tid gjorde han Tjeneste som Forvalter for at blive vænnet til at staa paa egne Ben. Og Tiden gik paa den fornøjeligste Maade. Med største Lyst og Interesse deltog han i alt Arbejde. Han og de hjemmeværende Brødre foretog talrige Udflugter, navnlig i Besøg paa Omegnens større Gaarde. Og Skjærso var et gæstfrit Sted, som mange Fremmede søgte til; bl. a. aflagde Fr. Barfod og hans Hustru og alle deres Børn et Feriebesøg her.

Men Opholdet i Hjemmet var ikke bestemt til at skulle være af større Varighed. Da Landbohøjskolen („Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole“) i 1858 blev oprettet, skulde her ansættes en Assistent ved Landbrugsafdelingen. Denne Stilling søgte la Cour og fik den. Han betragtede dette som et Skridt hen imod det Maal, som han stiledede efter. Professor B. S. Jørgensen var straks bleven udnævnt til Lærer ved Landbohøjskolen og blev nu la Cours Overordnede, idet det særlig var Jørgensen, han skulde bistaa. Det synes, at Forholdet mellem dem nu snart blev rigtig godt — de lærte vistnok efterhaanden gensidig at forstaa og agte hinanden.

la Cour var fuldt optaget i sin nye Stilling, dels af Arbejde, der paahvilede ham, dels af at give Timeundervisning for Eleverne. Desuden kom han nu i Forbindelse med Landhusholdningsselskabet. Professor Jørgensen var — allerede i 1855, mens han endnu var knyttet til Polyteknisk Lærestalt — bleven

valgt til Præsident i Landhusholdningsselskabet, en Stilling han beholdt til 1883. Prof. Jørgensen skaffede la Cour Adgang til Selskabets Forhandlingsmøder og opfordrede ham til at udarbejde en Afhandling til det af Selskabet udgivne „Tidsskrift for Landøkonomi“ der redigeredes af Prof. Jørgensen og Landhusholdningsselskabets Sekretær, *J. C. Hald*. la Cours første Bidrag til nævnte Tidsskrift findes i Aargangen for 1860 og er en Bearbejdelse af en Afhandling i et engelsk Landbrugstidsskrift; den handler om „Værdibestemmelsen af kunstige Gødningssorter“. Hans egne indledende Bemærkninger til denne hans første Afhandling fortjener at gengives her, baade fordi de røber et for hin Tid usædvanlig klart Blik for herhen hørende Forhold, og fordi de viser et for hans Alder — han var kun 22 Aar — sjældent Herredømme over Tankerne og Sproget:

„Jo mere Agerbruget udvikler sig, jo mere intensivt det bliver, jo større Afgrøder vi aarlig bortfører fra vore Marker, desto større bliver ogsaa Trangen til ved en rigeligere Gødning at komme Marken til Hjælp; Mangel paa Gødning udelukker selv paa de frugtbareste Jorder en vedvarende Dyrkning. Om Jordens Frugtbarhed udelukkende bør vedligeholdes gennem en kraftig Fodring af Kreaturerne, eller om den tillige bør ophjælpes ved Anvendelsen af kunstige Gødningsmidler, skal vi ikke her indlade os paa at drøfte; for det foreliggende Øjemeds Skyld er det os nok, at vi kan henvise til den store Mængde Handelsgødning, som aarlig forbruges netop paa de bedst drevne Gaarde, og til det høje Standpunkt, Agerbruget indtager i de Lande, hvor der benyttes megen Handelsgødning. Disse Kendsgerninger er som sagt nok for os til, at vi maa opkaste det Spørgsmaal: Er Landmanden i Almindelighed i Stand til at bedømme den kunstige Gødning absolute og relative Værdi, og — hvad der nødvendigvis først maa besvares — er han i Stand til at kunne læse og forstaa de kemiske Analyser, som enten

han selv eller Fabrikanten lader foretage, for deri at hente en Maalestok for Gødningens Værdi? Nej, vi kan vist uden at beskyldes for Overdrivelse temmelig bestemt paastaa, at den allerstørste Flerhed af Landmændene handler i Blinde, naar de køber en eller anden kunstig Gødningsart, og at de betages af Uvished, Tvivlraadighed, Ængstelse og Frygt ved at anvende Kapitaler paa en eller anden Gødningsart, der maaske kan være „ægte“, men som maaske ogsaa er i den Grad forfalsket, at ethvert Læs Bakkegrus vilde have den samme Virkning som hin. Og selv om absolut Tillid til Handelshusets Ærlighed og Redelighed kan bringe Tvivlen om Varernes „Ægthed“ til at svinde, kommer da ikke Ængstelsen og Frygten igen, naar de paa Forstandens Vægtskaal skal veje Værdien af og den forlangte Pris for den ægte Gødning? Og det er jo saa højest naturligt, at det maa være saa, thi der er saa mange Hensyn at tage ved Valget og Værdibestemmelsen af en Gødning, at selv den, der er nøje kendt med den fysiologiske og kemiske Indflydelse og Virkning, som hver enkelt Gødningsbestanddel kan have paa Plantevæksten, dog ikke endnu kan siges at have tilstrækkeligt Kendskab til alle de Fordringer, som Plantelivet stiller til sin Næring, og hvor meget mere maa da ikke den Mand være tvivlraadig, som i Følge Sagens Natur ikke saaledes har havt Lejlighed til at ofre lang Tid paa sit Kendskab til Plantens Liv og Bygning. Den Gødning, der viser sig virksom paa en enkelt Kornart, f. Eks. Byg, og som anvendt paa den har en vis Værdi, viser sig maaske langt mindre virksom f. Eks. paa Ærter og har følgelig ved at benyttes til dem en langt ringere Værdi; den Gødningsart, der virker kraftigt paa Muldjord, viser maaske ingen Virkning paa Lerjord o. s. fr. . . . Kun gennem mange Aars Erfaring, gennem mange Fejlgreb og mislykkede Forsøg kan vi haabe med Tiden at faa, hvad man kalder „praktiske Læresætninger“ ogsaa i denne Retning,

men det er aabenbart, at vi langt før naar til Maalet, naar et nøje Kendskab til Plantekulturens Theorier kan gaa Haand i Haand med den praktiske, med den daglige Erfaring paa Marken, og derfor er det en Fordring, man er berettiget til at stille til hver Landmand, der klart indser sin og sine Standsfællers Bedste, at han gennem sine Erfaringer ogsaa kaster Lys ind over det uklare, det uvisse i de landøkonomiske Operationer. Praktikerer, der har vidst at frigøre sig for Fordomme, er den egentlige Bærer af Teorierne; han har det skønne og velsignelsesrige Hverv at føre dem ud i Livet, at støtte dem mod den Uvillie og Fordom mod alt Nyt, hvormed de saa ofte modtages; men paa den anden Side ogsaa at værne Landbruget mod umodne eller endog helt falske Theorier; han skal, om vi saa maa sige, afpille og tilintetgøre Klienten i det Sædekorn, Theoretikerer udsaar i Landbruget, saa at en ren og kraftig Afgrøde med Tiden maa vokse frem til Individets, Statens og Menneskehedens Bedste.“

Aaret efter sin Ansættelse som Assistent ved Landbohøjskolen lagde han Planen til et stort Arbejde, som han agtede at udføre. Det gik ud paa Udarbejdelse af en Haandbog vedrørende Landbrugets Redskaber og Maskiner. Der var hidtil ikke givet en brugelig Fremstilling af dette Emne paa Dansk og afpasset for danske Forhold. la Cour mente med Rette, at der her forelaa en Opgave af stor Betydning. Bogen skulde ikke være en Oversættelse eller Bearbejdelse af et fremmed Værk, men udarbejdes helt og holdent med vore hjemlige Forhold for Øje. Den skulde indeholde nøjagtig Beskrivelse af hver enkelt Maskine og Redskab — lige ned til Haandredskaberne — og forsynes med udførlige Tegninger; hver enkelt Del skulde beskrives og afbildes. Endvidere skulde der gives omstændelig Anvisning til Redskabernes Brug, Behandling og Vedligeholdelse. Bogen skulde nemlig ikke alene

tjene til Vejledning for Landmændene men ogsaa for Landhaandværkerne, saaledes at disse ved Hjælp af den kunde foretage alle Istandsættelser af Redskaberne, ligesom den ogsaa skulde være til Nytte for Fabrikanterne. For at faa sikker Rede paa, hvilke Fortrin og Mangler de forskellige Redskaber og Maskiner havde under forskellige Forhold, agtede han at stille en Række Spørgsmaal til et stort Antal Landmænd. la Cour drøftede Planen med Professor B. S. Jørgensen, der synes at have opmuntret ham til at tage fat. Planen kom imidlertid aldrig til Udførelse, idet la Cour efterhaanden blev fuldt optaget af andet Arbejde. Sagtens havde han heller ikke paa Forhaand havt tilstrækkeligt Blik for Vanskelighederne ved at gennemføre dette Arbejde efter den lagte Plan. Men den Interesse for Landbrugets Maskiner og Redskaber, som han saaledes havde lagt for Dagen i en ganske ung Alder, bevarede han alle sine Dage og kom i sin senere Virksomhed i meget nær Berøring med talrige herhen hørende Spørgsmaal. Hans Efterfølger i Stillingen som Assistent ved Landbohøjskolen, *J. S. Greve*, udgav mange Aar senere (1871) en Redskabs- og Maskinlære, men den svarede rigtignok meget langt fra til la Cours Tanke, idet det kun var en Bearbejdelse af en tysk Lærebog. En Bog som den af la Cour paa-tænkte har endnu ikke set Lyset.

1859 kom la Cour første Gang i Forbindelse med en af de saakaldte Landmandsforsamlinger, som han senere fik meget at gøre med. „Landmandsforsamlingerne“ er store Møder, hvor Landmænd fra hele Landet samles i flere Dage for at forhandle vigtige Landbrugsspørgsmaal. Fra først af var Landmandsforsamlingerne næsten udelukkende Forhandlingsmøder; senere blev der til disse knyttet store Udstillinger af Landbrugets Produkter og dets Hjælpe midler af enhver Art, af Husdyr m. m., og efterhaanden blev Udstillingerne og Dyrskuerne det væsentlige i Land-

mandsforsamlingerne. De har altid været afholdt paa Foranledning af Landhusholdningsselskabet og har været afholdt paa skiftende Steder i Landet med nogle Aars Mellemlum. Den første Landmandsforsamling fandt Sted i Randers 1845. Nu, 1859, holdtes den 7. Landmandsforsamling i Haderslev. Fra Udgiveren af „Ugeskrift for Landmænd“, *E. Møller-Holst*, fik la Cour Opfordring til at deltage i dette Møde for at affatte en Beretning derom til Ugeskriftet. Kort efter fik han en tilsvarende Opfordring fra Landhusholdningsselskabet om at deltage i Mødet som Referent til „Tidsskrift for Landøkonomi“. Til Ugeskriftet affattede han en meget udførlig og velskrevet Beretning om Mødet (uden dog at være navngivet som Forfatter). Den i Tidsskriftet indeholdte kortere Meddelelse om Mødet er væsentlig bygget paa Beretningen i Ugeskriftet.

la Cour var allerede nu stærkt optaget af Arbejde. Han havde dog Tid til fremdeles at pleje flittigt Samkvem med Fr. Barfods, og den gode Paavirkning, som Fru Emilie Barfod øvede paa ham, fortsattes, nu understøttet af *P. O. Boisens* Forkyndelse i Vartov Kirke, hvor la Cour jævnlig søgte til. I hans aandelige Tilstand giver følgende Uddrag af et Brev til hans Forældre (1860) et Indblik. Han skriver heri: „Jeg har idag været Gæst ved Herrens Bord, jeg har idag derigennem modtaget den Forladelse og Velsignelse, som de sidste 6 Aars Vantro og Tvivl har forhindret mig i at søge. Vel var der endnu meget, som jeg vilde have ønsket rettet, inden jeg nød Herrens Naademiddel, vel er det muligt, at baade Tvivl og Angst endnu ofte vil kaste sig ind paa mig, men det var dog med fuld Tillid og Tro paa Jesus vor Frelser og hans Naademidlers store og sande Betydning for os, at jeg idag modtog Alterets Sakramente, og Vorherre vil da ogsaa nok bringe Lys i de mange mørke Kroge i mit Hjerte og stedse lade mig vokse i Bekendelse af min Daabs Pagt. Det er for mig,

som den hellige Handling, jeg idag har deltaget i, er en ny Daabsbekendelse for mig, som om jeg i Dag atter blev konfirmeret — i Dag, netop 6 Aars Dagen efter at jeg sidste og første Gang var til Alters. Derfor takker jeg Vorherre, at han atter har ført mig til at kunne være Deltager i denne hans Naadegave, og jeg takker tillige af Hjertet alle de, ved hvis Ord, Tale, Breve, Kærlighed og Formaning han har ført mig dertil. Derfor Vorherre velsigne Eder, Tante Emilie [Barfod], Boisen og os alle.“

Fra sin Fader paa Skjærso modtog han som Svar derpaa et Brev, hvori det bl. a. hedder: „Til Lykke, kære Jørgen, med den store Skat, som Du vandt, og som, en Gang saaledes vunden efter Kamp og Strid, efter at Du saaledes har smagt Naadens uforlignelige Virkning i Sjælen, vistnok aldrig mere vil tabes; thi er man først kommen ind under Naaden og med en oprigtig Villie søger sin Frelser, da vil Tvivlen mer og mer forsvinde, alt eftersom man lærer i ydmyg Erkendelse af sin egen store Ufuldkommenhed at gribe Troen med Hjertet. Hvor uendelig glad Mo'r og jeg blev ved Dit Brev, behøver jeg vist næppe at fortælle . . .“

I Pinsen 1860 foretog han en Tur til Sydsjælland, bl. a. til Førsløvgaard hos Etatsraad *Neergaard*. Om sit Besøg paa dette Sted skriver han: „Det er et fint og fornemt Hus, og jeg havde belavet mig paa at komme til at kede mig, thi jeg kan slet ikke med de fornemme Steder; dette blev imidlertid langt fra Tilfældet, thi Familien, men dog især Fru *Neergaard*, er særdeles vakre . . .“. Paa denne Udflugt besøgte han ogsaa Holsteinsminde, hvor Børnehjemsagens Fader i Danmark, *Anders Stephansen*, den Gang virkede. Om sit Besøg her har han meddelt følgende: „Paa Holsteinsminde synes man i den venlige gamle Stephansens Selskab at være i en Verden helt adskilt fra dagligdags. Det er en mærkelig gammel Mand, han lever stille hen paa Holsteinsminde uden næsten nogen-

sinde at gøre Besøg i Egnen. Hans Planter og Blomster og Smaaafugle og Bøger og fremfor alt alle hans Smaa-børn er ham nok, tilmed da hans Venner og aandsbeslægtede føler en nødvendig Trang til ofte at besøge ham. Jeg skriver „hans Smaa-børn“, skønt han rigtig nok ingen Børn har selv; men hans Hus er et Asyl for en Mængde fattige og forældreløse Børn der fra Egnen, som der finder et saa kærligt, omhyggeligt og belærende Hjem, som mange Gange ikke findes i det naturlige Hjem. I skulde se hans Have! han har selv anlagt den . . . hvis man i en Have ønsker at finde en stor Mængde velordnede og godt vedligeholdte Træer, Buske og Blomster, hvis man ønsker at studere Planterne og lære sjældne Former at kende, da er her en sjælden rig Mark. Men det materielt nyttige er der ogsaa taget Hensyn til; foruden de forskellige Slags fine Kartofler, Kaal, Gulerødder og andre Køkkenurter har han en Planteskole, hvor han opelsker og poder en Mængde fine Frugtsorter. Dog, det der egentlig kaster Glans over alt dette, naar man vandrer omkring i Haven med Stephansen, det er den mærkelige Begejstring for Naturen, hvormed denne Mand er begavet, og som uvilkaarlig river enhver af hans Tilhørere med. En saa poetisk Flugt, en saa aandelig Storhed, Friskhed og Renhed, en saa gennemtrængende Kærlighed som den, hvormed denne Mand er begavet, træffer man kun sjældent, og navnlig sjældent forenet med saa ringe Fordringer paa at blive bemærket.“

Samtidig besøgte han den tæt ved Holsteinsminde beliggende Hindholm Højskole, for hvilken Anders Stephansen ogsaa var Forstander, og hvor hans senere trofaste Medarbejder, *J. N. Vinther*, den Gang var Lærer tillige med en anden af hans senere nære Venner, Kaptain *Chr. Nielsen*, der senere blev Forstander paa Hindholm.

Blandt de Arbejder, der paahvilede la Cour som Assistent, var Anlægget af Landbohøjskolens Forsøgs-

mark. Til Landbohøjskolen hørte 35 Tdr. Land, hvoraf 20 Tdr. Land toges i Brug til Forsøgsmark. Jorden var imidlertid ikke straks egnet til dette Brug; den led at stillestaaende Vand og maatte derfor drænes, og den var fuld af Ukrud, hvorfor den maatte gives en grundig Brakbehandling, og endelig maatte den i nogen Tid dyrkes med ensartede Afgrøder og ens Behandling og Gødskning for at udjævne den Uensartethed i Jorden, der var en Følge af meget uregelmæssig Benyttelse i tidligere Tid. I de første Aar af Tredserne blev Marken taget i Brug til Sædskifteforsøg, Gødningsforsøg, Forsøg med forskellige Kulturplanter, Saatids- og Dybde-saaningsforsøg m. m. Forsøgene planlagdes vel for en stor Del af Professor Jørgensen med Bistand af den senere saa bekendte Mejerimand Prof. *Segelcke*, men la Cour havde dog en betydelig Andel deri. Om forskellige Enkeltheder heri var der vistnok jævnlig Uoverensstemmelse mellem Jørgensen og la Cour, og Forholdet mellem dem var nu atter til visse Tider mindre godt. Hele dette ret betydelige Arbejde, som la Cour havde med Forsøgenes Anlæg og Udførelse, var en god Forskole for ham i en Virksomhed, som han senere kom til at staa meget nær, og paa hvis Udvikling han fik en betydelig Indflydelse, nemlig den af Lærer *P. Nielsen* i Ørsløv grundlagte Forsøgsvirksomhed, der blev Indledningen til Statens Forsøgsvirksomhed i Plante-kultur.

Nu kom den Tid, da la Cour skulde være Soldat. Hans Fader var villig til at leje en Stillingsmand for ham, men han vilde selv være Soldat. Navnlig var det hans bestemte Ønske, hvad han ogsaa ansaa for sin Pligt, at yde sit personlige Bidrag til Landets Forsvar, hvis de truende Krigsudsigter blev til Virkelighed. Derimod fulgte han sin Faders Raad om at ansøge om at blive uddannet som Reserve-Officer, og hans Ansøgning her-

om blev bevilget. Han havde haabet, at han som Soldat kunde blive i Kjøbenhavn og maaske fortsætte noget af Arbejdet paa Landbohøjskolen. Dette lod sig imidlertid ikke gøre. Han fik Ordre til at møde paa Skolen for Reserve-Officers-Elever paa Kronborg den 8. Marts 1861.

Han havde glædet sig til Soldaterlivet, idet han haabede, at dette skulde tilbagegive ham den Friskhed, Munterhed og Ungdommelighed, som han syntes, at han var i Begreb med at tabe under den i Forhold til hans Alder meget anstrengende Virksomhed, som han efterhaanden var kommen ind i paa Landbohøjskolen. Men han blev skuffet i dette Haab. Soldaterlivet var ikke, som han havde forestillet sig det. Gode Kammerater, som han kunde have Interesser fælles med, var vanskelige at finde, men desto flere var der af raa, letsindige og overfladiske unge Mennesker. Det bedrøvede ham dybt, at de unge, der skulde dygtiggøre sig til i paa-kommende Tilfælde at skulle forsvare Land og Folk, besad saa lidt Alvor, og han længtes ofte tilbage til sit Hjem, til sin Gerning i Kjøbenhavn og til den Barfod'ske Familie, i hvis Midte han havde haft saa megen Glæde. Og her søgte han ind, saa tidt han kunde faa Tilladelse til at rejse til Kjøbenhavn.

I Efteraaret 1861 blev han Reserve-Løjtnant og vendte derefter tilbage til sin Stilling ved Landbohøjskolen. Ved Krigens Udbrud 1864 maatte han møde under Fanen og deltog med Hæder i Krigen.

Om la Cour som Soldat i Krigen skriver en af hans daværende Undergivne, nuværende Protokolsekretær *Erik Skram* saaledes: „Det, der under den daglige Tjeneste til en Begyndelse slog min opmærksomme Sans mest, var den — jeg kaldte det for mig selv den Gang saaledes — lidet militære Tone, som herskede ved Kompagniet. Ordrene blev givet saa stiltfærdigt, der blev talt næsten blidt til Folkene, kun Kommandér-

sergenten havde det rette knappe Fald i Stemmen. Kaptainen, syntes jeg, var nærmest ligegyldig for alle Enkeltheder, og de to Løjtnanter Frederik Bilsted og Jørgen la Cour var vel agtpaagivende og bestemte i deres Holdning, men hvilken himmelvid Forskel paa deres Optræden og den, jeg var bleven vænnet til hos Officererne ved Aspirantskolen i Kjøbenhavn! Disse to Løjtnanter var jo rent ud sagt Mennesker, man kunde tale med, ikke Indbegrebet af et Eksercerreglement, der først af alt skulde skraales ind i de sammenkommanderedes Bevidsthed. Jeg stod ved Løjtnant la Cours Deling, og nu et halvt Hundrede Aar efter at hans Kommandoord har lydt i mine Øren, kan jeg høre hans Stemme, og nu som fordem varmer den mit Hjerte. Han var en ideel Officer, mild, fast, klog og omhyggelig uden Vidtløftighed. Der stod ligesom usynlige Straaler af Menneskelighed omkring hans Person, og deltagende Godhed lyste ud fra hans rødskæggede Ansigt. Hans Folk elskede ham. Jeg ved ikke, om der nogensinde har været et ondt Ord mellem dem og ham, i min Tid var der det ikke. Han var Reserve-Officer, og mulig var der noget ved hans slidte Uniform, der kunde give en militær *petit-maitre* Anledning til Bemærkninger, skønt den i Virkeligheden ikke skilte sig meget fra de andre Officerers, men vist er det, at la Cour nød udelt Agtelse ved Regimentet. Han er sikkert adskillige Gange bleven fremhævet i Rapporterne. Men det vidste jeg ikke, da jeg kom til at staa under hans Befaling, ligesom jeg overhovedet ikke den Gang havde Spor af Kendskab til Regimentets Personalhistorie. Desværre maa jeg formode, at jeg ikke gjorde noget fordelagtigt Indtryk paa min Løjtnant. Jeg slæbte med mig fra Aspirantskolen det støjende Kommandovæsen, man der ligefrem havde forlangt, at vi Lærlinge skulde tilegne os, og skønt jeg meget hurtigt indsaa, hvor lidet det var paa sin Plads her, hvor jeg nu skulde søge at gøre Fyldest, havde jeg, saa

ung jeg var, ikke Person til at foretage Forandringen, og la Cour har sikkert mere end en Gang rynket paa Næsen ad min brydske Optræden. Imidlertid var han uforanderlig venlig interesseret overfor mig, som han var det over for enhver af sine undergivne . . . Han var en Officer, et ungt, modtageligt Menneske, som jeg kunde have lært overmaade meget af for hele Livet (om jeg var bleven hos ham).“

Et enkelt Træk fra hans Soldatertid er skildret saaledes af Justitsraad *H. Wulff*: „Hin tunge Sorgens Dag, den 18. April 1864, da Dybbøl Bakke blev „rød af Blod men ej af Skam,“ blev la Cours Hædersdag. Han havde en særlig Kommando ude paa en af Fløjene, hvor han til sin Sorg i lang Tid maatte staa som en uvirksom Deltager i det Slag, der rasede omkring ham. Ordren til Tilbagetog var alt kommen, inden hans Time slog. Med det praktiske Blik, der saa ofte senere i Livet gav sig saa umiskendelige Vidnesbyrd, oversaa han hurtigt Situationen og blev klar paa, at hvis Fjenden trængte frem, hvor han stod, vilde Broen over Alssund kunde beskydes med stor Virkning, myldrende fuld som den var af vore vigende Soldater, der dirigeredes til Als. Med det Mod til at paatage sig et Ansvar, der ogsaa blev et Karaktermærke i hans senere Liv, besluttede han sig til trods Ordren at blive staaende. Ordren fornyedes i skærpet Form, men la Cour blev desuagtet staaende, som vel var; thi pludselig viste Fjenden sig paa den Kant og beredte sig til derfra at beskyde Broen over til Sønderborg, da han pludselig stødte paa en uventet Modstand. Med et rask Hurra kastede la Cour og hans lille Trop sig imod Fjenden, der blev synlig overrasket, og trak sig lidt tilbage, og nu udviklede der sig en ret hidsig Fægtning mellem la Cours Deling og Fjenden. Først da han kunde formode, at vore sidste Tropper var kommen over Broen, afbrød han Kampen og førte sine Rester velbeholdne over Alssund, rigtignok mellem de aller sidste af vore, der betraadte Broen, inden

den sprængtes. Men hans Kampiver var endnu ikke kølnet; da han kom over til Sønderborg, mødte han her en større Troppeafdeling, der var bleven beordret til atter at gaa over Broen og gøre et Stød mod den fremtrængende Fjende; la Cour udbad sig og fik Tilladelse til at slutte sig til disse tapre, og man havde lige betraadt Broen, da Kontraordren indløb. Hans Vægning ved trods bestemte Ordre til at trække sig tilbage fra sin Stilling var imidlertid bleven indberettet, og Valget maatte nu staa imellem at straffe ham for Ulydighed eller belønne ham for Konduite. Han maatte afgive Rapporter og mundtlige Forklaringer, men som forstaaeligt var, sejrede hurtigt den Anskuelse, at han havde baaret sig rigtigt og djærvt ad, og Enden paa det blev, at han hædredes med Ridderkorset for sin kække Daad.“

Efter at være vendt hjem fra Krigen indtraadte han igen i sin gamle Stilling som Assistent ved Landbohøjskolen. I denne Stilling forblev han indtil 1867, dog med længere Afbrydelser, men han var nu klar over, at han, naar Lejlighed gaves, vilde skabe sig en selvstændig Virksomhed, og han rettede nu sin Opmærksomhed paa yderligere at forberede sig hertil.

Landboskolen.

Hvis man med la Cours samlede Livsgerning for Øje vilde spørge, paa hvilken af de mange Omraader, hvormellem han kom til at dele sit Arbejde, han fik størst Betydning for Land og Folk, vilde det være vanskeligt nok at give et sikkert Svar. Men vilde man derimod stille det Spørgsmaal, hvilken Del af sin Virksomhed han omfattede med størst Kærlighed, da maatte der utvivlsomt svares: hans Gerning som Ungdomslærer.

Nu havde han jo i en Aarrække været knyttet til en Skole for unge Mennesker — Landbohøjskolen. Nogen egentlig Lærervirksomhed havde han dog ikke her udøvet, bortset fra, at han jævnlig gav en Del af Eleverne privat Timeundervisning i forskellige Fag, hvorved han fik nogen Øvelse i at undervise. Og selv om Forholdene havde føjet sig saaledes, at han havde skullet medvirke ved Undervisningen paa Landbohøjskolen, er det meget usikkert, at han havde kunnet tilrettelægge sin Undervisning saaledes, at den vilde kunne falde i Traad med Landbohøjskolens øvrige, gennemgaaende tørre Undervisning, der ret naturligt for en væsentlig Del maatte tage Sigte paa gennem et bestemt „System“ at forberede de unge til at tage deres Eksamener. Usandsynligt er det ikke, at det vilde have gaaet hermed som i

Krigen: at la Cour uden Hensyn til Systemer og Ordre havde fulgt sit eget Hoved — og Hjerte. Om han hermed kunde have indført en mere „levende“ Undervisning paa Landbohøjskolen, og om en saadan vilde have passet der, er et andet Spørgsmaal. Da han mange Aar senere blev tilbudt en Lærerplads ved Landbohøjskolen, sagde han Nej — og deri handlede han vistnok alt i alt rigtigt.

Vi har seet, at han allerede i sin tidligste Ungdom var optaget af Tanken om en Gang at blive Lærer for unge Landmænd, og denne Tanke var stadig levende hos ham, selv om den til Tider brødes med andre Interesser, som da han en Tid droges stærkt i Retning af landbrugskemisk og plantefysiologisk Forskning. Nu var han efterhaanden bleven klar over, at det var paa en Skole for Landbo-Ungdommen, han maatte søge sin Livsgerning.

Der havde i en Aarrække bestaaet adskillige af de saakaldte „Bondehøjskoler“. Disse svarede hverken til vor Tids Folkehøjskoler eller Landbrugsskoler, var til en vis Grad en Sammenblanding af begge Dele men savnede for de flestes Vedkommende den Aand, der altid har givet den danske Folkehøjskole sit Særpræg. De var nærmest at opfatte som en Art „Fortsættelsesskoler“ for den voksne Ungdom, hvor der undervistes i de almindelige Skolefag og enkelte Naturfag, navnlig Fysik og Kemi, og hvor der tillige gaves nogen Undervisning i Landbrug; jævnlig deltog Eleverne i det praktiske Arbejde i den Landbrugsbedrift, der som oftest var knyttet til Skolerne. Der var delte Meninger om, hvorvidt disse Skoler ved Siden af den saakaldte „theoretiske“ Undervisning tillige skulde være indrettede paa, at Eleverne her skulde lære det rent praktiske Landbrugsarbejde. Om dette Spørgsmaal førtes der en Forhandling ved Landmandsforsamlingen i Odense 1863. Kammerherre *Wichfeld*, Engestofte, der indledede For-

handlingen, mente, at disse Skoler i det hele var saare nyttige; der skulde blot oprettes mange flere af dem. Angaaende Spørgsmaalet om praktisk Uddannelse paa Skolerne, da ansaa han ikke dette for nødvendigt men fandt det meget ønskeligt, at der dog til hver Skole var knyttet en mindre Gaard, der skulde drives som en „Mønstergaard“, for at Eleverne kunde have et godt Eksempel til Efterligning. Flere Talere bl. a. Dyrlæge *H. Jensen* i Stubbe-købing og Gartner *Fr. Wendt* i Roskilde delte i Hovedsagen Indlederens Opfattelse. Men væsentlig nye Tanker havde ingen af dem. Et noget videre Syn havde en anden Deltager i Forhandlingen, nemlig *Ludvig Schrøder*, der den Gang var Forstander for Rødning Højskole. Schrøder ansaa det heller ikke for nødvendigt, at Bondehøjskolerne gav sig af med at lære Eleverne det rent praktiske Arbejde men ansaa det for mere nyttigt, at der sammen med Skolen dreves en Mønstergaard, saaledes som Tilfældet var f. Eks. ved Rødning Højskole. Han sluttede sit Indlæg i Forhandlingen med at udtale sin Glæde over „at man, naar der er Tale om Folkehøjskoler, ikke hører nogen Indvending imod dem, fordi de har med andre Fag at gøre end netop dem, der særlig angaar Jordbruget.“ Denne Udtalelse af den Mand, der senere blev den danske Folkehøjskoles første Mand, er betegnende for, hvad man i hin Tid betragtede som Højskolens Hovedopgave. Men Schrøder fortsatte saaledes: „Det skal efter min Overbevisning nok staa sin Prøve, og det har ogsaa allerede vist sig, at de Agerbrugere i Reglen er de dygtigste i deres Gerning, som tillige har en levende Følelse af, at deres Gerning ogsaa hører til hele det danske Folks Gerning, saa at de ikke har udført den blot for deres egen Skyld, blot for selv at komme frem, men ogsaa for at gavne det Samfund, hvortil de hører, og det er netop derfor jeg tror,

at det beforder Elevernes Dygtighed som Agerbrugere, at vi paa Højskolen søger at føre dem ind i de Samfundskredse, hvori de er stillede som danske Mænd og Statsborgere, for at de kan faa dette Samfund kært og faa en Følelse af, at den Gerning, de siden skal udføre, naar de faar en selvstændig Virksomhed, er ikke blot for deres egen Skyld, men ogsaa for det hele Samfunds, hvortil de hører.“

Nu tog la Cour Ordet. Som det altid senere var hans Skik, havde han ogsaa ved denne Lejlighed gennemtænkt Forhandlingsæmnet grundigt og selvstændigt, inden han gik til Mødet og nedskrevet det Indlæg hjemme, som han agtede at fremkomme med i denne Sag. Hans Udtalelser gengives her hovedsagelig saaledes, som han selv i Forvejen havde nedskrevet dem; ved Mødet faldt de delvis noget anderledes: „Det, som vi først og fremmest tilsigter med Højskolerne, er at gøre Eleverne til dygtige Borgere med et aabent Blik for, hvad der tjener til Fædrelandets Bedste, og hvad der kan hjælpe hver enkelt til at blive en saa god Borger i Staten som muligt. Fædrelandet kan vel siges at støttes ved, at hver Borger bliver rigere; men selve Kapitalen kan dog ikke i en faretruende Tid redde vort Fædreland, naar ikke Følelsen for det ruller varmt, naar ikke Kærligheden til det og Begejstringen for det staar klart og levende skrevet i hver Borgers Bryst. Og selv i Fredstid vilde en sliq stærk materiel Udvikling uden en dermed Haand i Haand gaende aandelig Udvikling ikke i Længden være i Stand til at holde et Folk oppe over den Fordærvelse, hvortil onde Instinkter og Principper stadig søger at drage det ned. Naar der ikke i et Folk er en Fællesaand, en Alménaand, der afleder Blikket fra udelukkende at se paa egen Fordel, saa at man med den for Øje ofte ledes til at bruge daarlige Midler, da vil Folket blive raaddent og dødt indvendigt. Det er

derfor et Gode, som vi først og fremmest kan takke *Grundtvig* og *Flor* for, at Højskolerne hidtil har arbejdet paa at vække og klare Kærligheden til Fædrelandet og aabne Ørerne for det Sprogs, for det Modersmaals Ejendommelighed, der her som overalt har været og er Kendemærket paa et endnu sundt Folk. Er et Folk først bleven døvt for sit Modersmaals Skønhed, saa det taaler at se det traadt under Fødder enten af plumpe Prangere og Probenreutere eller af lette, sirlige Hofmænd og Rimsmede, da har det tabt al Adkomst til at være et Folk. Gør derfor først og fremmest den unge danske Mand bekendt med, at ogsaa det Folk, han hører til, ejer et Tungemaal, saa gammelt og ædelt, om end ofte mishandlet, at han endnu maa være stolt af det, at han endnu har noget at kæmpe for. Men Kærligheden til Fædrelandet maa ogsaa vækkes og styrkes ved at lære ham det Folks Levnetsløb at kende, som fra Arilds Tid har beboet, forsvaret, kæmpet og blødt for den fædrende Jord, vis ham alle de store Mænd, der baade i Krig og Fred har været besjælede af en levende Fædrelandskærlighed, ikke blot dem, der har ført Sværdet bedst, naar ydre Farer truede, men ogsaa dem, der i Fredens Tjeneste har bragt Hæder og Ære over Fædrelandet, og det skal mere end nok saa mange velrensedede Brakmarker, nok saa veldrænede Jorder, nok saa mange bugnende Kornmarker mande ham op til, at ogsaa han i sine smaa Forhold, medens han arbejder for sit og sinnes Livsophold, gennemtrænges af Lysten til samtidig at virke for det fælles Bedste. Gør ham bekendt med den indre Udvikling, med de mørke Trængsels-Tider, der paa Grund af en fordømmelig indre Samfundsorden har hvilet over Fædrelandet i Aarhundreder, lær ham, hvorledes al indre Velvære er steget, siden der i Slutningen af forrige Aarhundrede toges fat paa at ordne det efter sundere sociale Principer,

og lær ham sluttelig ret at forstaa og vurdere Betydningen af den Frihedens Gave, som nu ved Grundloven er skænket det danske Folk, — da vil den ædle Spire for Sandhed og det Gode, som findes nedlagt i ethvert Menneske, folde sig ud med Kraft og Bevidsthed, saa han klart føler ej blot Retten til og Glæden over at kunne leve i et frit Folk, men saa han tillige føler det store Ansvar, der ogsaa hviler paa ham, den enkelte, til at bruge denne Ret paa den bedste Maade til Fædrelandets Bedste.

„Derfor skal og maa altid Kendskab til Modersmaal og Fædreland, til dets Historie, dets Institutioner og dets økonomiske Kilder være det første og vigtigste ved enhver af disse Skoler, hvorhen der søger friske, for Varme og for alt ædelt modtagelige Ynglinge. At være en rigtig dansk Mand er den første Betingelse for til eget og fælles Bedste at kunne være en god dansk Statsborger.

„Men foruden dette er det naturligt, at der ogsaa maa opstaa en Trang hos de unge til at lære den Natur at kende, i hvilken de som Landmænd er henvist til at virke, og det er derfor klart, at Naturlæren snart af sig selv vil trænge sig ind ved Siden af det andet. Nu findes der neppe en Højskole, hvor der ikke er levnet Naturvidenskaberne en mer eller mindre fremtrædende Plads. Men desværre maa man sige, at den Maade, hvorpaa der hidtil er undervist deri, langtfra er heldig. Naturfagene har hidtil staaet for isolerede, de knyttedes ikke sammen, man lærer ikke Naturen i sin Helhed at kende men kun enkelte Sider af den. Dette er ganske vist bedre end intet, det lokker og drager at følge Læreren i hans botaniske eller kemiske eller fysiske Foredrag, at se de Forsøg, han foretager, at faa mange af de hidtil uforklarlige Fremtoninger anskueliggjorte, men de enkelte Fag staar som sagt

for isolerede, der faaes intet samlet Hele ud deraf, og Følgen bliver, at de efterhaanden dunster bort, tabes lidt efter lidt, saa tilsidst kun enkelte Stumper ligger som en unyttig Viden i Elevernes Bevidsthed. Bind dem derimod sammen, saa at de fra at være selvstændige, hinanden uvedkommende Fag, kun bliver Hjælpemidler for et enkelt, der samler dem alle i sig, nemlig for Agerbruget, og de skal da ej blot vise sig i Bevidsthedens klare Lys, men de skal da ogsaa hver Dag, Bonden færdes paa sin Mark, yderligere klares og forøges; de kan da direkte tages i hans Tjeneste og bliver kun klarere og stærkere, jo mere de bruges; de slides aldrig op.

„Undervisning i Landbruget, støttet paa Naturvidenskaberne, er derfor det Fremskridt, som vore Bondehøjskoler maa gaa i Møde, som der mere og mere af Landboerne, der sender deres Sønner derhen, stilles en uafviselig Fordring om. Men hvorledes skal nu den ordnes? Det er et Spørgsmaal, som der uden Tvivl vil rejse sig forskellige Meninger om. Jeg kan nu imidlertid ej se andet, end at, saa sandt som det ikke er at pløje, saa og harve, som den unge skal lære paa Skolen — for det kan han lige saa godt og med mindre Ofre fra alle Sider lære hos en dygtig Husbonde —, lige saa vist maa det navnlig være at uddanne ikke hans Hænder og hans Fingerfærdighed men hans Aand, hans Tænkning og Viden paa det Omraade, hvorpaa Agerbruget virker. Paa Skolen bør han derfor ikke tage praktisk Del i Arbejdet ved Agerbruget; dette maa ske paa andre Steder, paa Gaarde, hvor sligt kan foregaa mere normalt og mere økonomisk fordelagtigt end paa en Skolegaard, hvor der vil være saa mangfoldige Hensyn at tage til Undervisningen, der vil indvirke stærkt paa Driften, paa Ordningen af Arbejdet osv. Nej, i den Tid, han skal uddanne sig ved Bogen og Foredraget, bør han kun have med det at gøre;

hver Ting til sin Tid. Og naar alt kommer til alt, hvori bestaar da den praktiske Dygtighed, som ofte er saa meget paaberaabt? Bestaar den deri, at jeg kan pløje en lige Fure, sprede Gødningen jævnt, grave en smuk Grøft osv.? Ja vel, dette er Sider af den praktiske Dygtighed; men jeg skulde dog tro, at Hovedsagen ved denne egentlig er, at jeg forstaar at benytte de Kræfter, hvormed jeg skal arbejde, hvad enten nu disse er Folkekraft, Penge eller den i Jorden skjulte Kraft, paa rette Maade. Hovedsagen er dog egentlig, at min Tænkeevne er skærpet, min Aand klaret, min Viden og Kundskabsfylde forøget, saa jeg er i Stand til i hvert givet Tilfælde at vide at vælge saa vidt muligt det rette.

„Dels disse Betragtninger, dels Erfaringen har altsaa tydelig vist, at det ikke er nogen Betingelse for, at en Skole kan virke heldigt, at den har Jordtilliggende. At det altid vil være godt, at meget af det, der læres i Stuen, kan vises paa Marken, er dog indlysende; men skal al Jorden drives med særligt Hensyn til at være en Del af Undervisningsapparatet, da vil Udgifterne dertil være uforholdsmæssig store, og det bliver da et Spørgsmaal, om de dertil anvendte Penge ikke var bedre benyttede til Oprettelse af en Skole mere. Et lille Stykke Jord nærmest Skolen, hvor der vises de forskellige Korn- og Græsarter, Hør-, Humle- og Havedyrkning vil derimod, uden at være altfor pengeslugende, være en stor Støtte for Undervisningen. Skal Gaarden drives som Mønstergaard uden Hensyn til Undervisningen, altsaa saaledes, at den bliver økonomisk fordelagtig, da stilles der saa store Fordringer til Forstanderens flersidige Dygtighed, at man vanskeligt vil finde Folk dertil.

„Spørgsmaalet maa altsaa vist besvares derhen, at ihvorvel det utvivlsomt vil være heldigt for Elevernes Uddannelse, at et intensivt eller som Forsøgs-

mark drevet Agerbrug er forenet med Skolen, dog uden at Eleverne tager Del i det praktiske Arbejde, saa kan det dog langtfra stilles som en Betingelse for, at Skolerne skal virke heldbringende, og det er sandsynligt, at de dermed forbundne større Udgifter vil finde bedre Anvendelse paa andre Maader.“

Der er ikke Tvivl om, at la Cour vilde have fundet det ønskeligt, at tilsvarende Principper var bleven lagt til Grund for Undervisningen ved Landbohøjskolen. Dette lod sig jo imidlertid ikke gøre. Landbohøjskolen skulde efter sin Bestemmelse for Landbrugsundervisningens Vedkommende virke som en videnskabelig Landbrugsskole, hvor der vel — endog i stor Udstrækning — skulde undervises i Naturvidenskaberne, men hvor det maatte blive de studerendes egen Sag ad anden Vej at skaffe sig Kendskab til Dansk, Historie, Geografi osv. Nødvendigheden heraf havde la Cour klart Blik for. I en Omtale af Landbohøjskolens Undervisningsplan betoner han dette med følgende Ord, der har samme Ærinde til de unge, der i vore Dage agter at læse ved Landbohøjskolen, som da la Cour for 50 Aar siden nedskrev dem, og som derfor fortjener at gengives her.

„Landbohøjskolen meddeler kun Fagdannelse, ved nemlig først at give Undervisning i Naturvidenskaberne og ved derefter, paa Basis af disse, at meddele en grundig Vejledning og Indsigt i de Principper, Love og Erfaringer, der er ledende i Landbruget, Husdyrbruget og deres forskellige Bifag.

„Det, vi i Almindelighed henfører under Begrebet „almindelig Dannelse“: et nøje Kendskab til Historien, baade vore Forfædres og hele Menneskehedens Levnetsløb, til den danske Litteratur, til det danske Sprog og en rigtig Brug af det i Tale og Skrift, til den ethnografiske, politiske og tildels fysiske Jordbeskrivelse osv., maa selvfølgelig forud være erhvervet anden-

steds; denne Forudsætning maa kaldes afgjort nødvendig; Undladelse deraf vil ikke blot vanskeliggøre Eleven selve Studiet, men vil tillige meget let bringe ham en forstandsmæssig, realistisk Ensidighed, som ganske vist i enkelte Tilfælde kan føre til Dygtighed, men som lige saa let fører til Fordærv, og som i hvert Fald meget ofte senere i Livet vil gøre ham det vanskeligt at hævde den Plads og den Betydning i Samfundet, hvortil hans mulige Dygtighed ellers vilde føre ham. Derfor er en god almindelig Oplysning forud en nødvendig Betingelse ikke blot for at forædle hans Studium, men ogsaa for senere at forædle ham Livet; og der haves allerede flere Eksempler paa, at unge Mennesker, der er kommen til Landbohøjskolen for at studere, men som har manglet denne Forudbetingelse, selv har faaet Øjet op derfor, lagt Studiet paa Skolen til Side for først at fyldestgøre denne Fordring, som baade de selv og deres Forældre forud burde have stillet til dem.“ — Det er stor Skade at dette gode Raad ikke er bleven fulgt i større Udstrækning end Tilfældet har været.

I den foran gengivne Tale ved Landmandsforsamlingen, paa hvis Indhold Fr. Barfod vistnok ikke har været uden Indflydelse, viser la Cour med klare og kraftige Linier, hvorledes hans Skole skulde indrettes. Der skulde dog hengaa nogle Aar, inden han fik sin Skole rejst. Nu kom Krigen og hans Deltagelse deri. Senere foretog han en lang Studierejse i fremmede Lande. Efter sin Hjemkomst fra Krigen fik han dog gjort en Begyndelse. Direktionen for Det Classenske Fideikommis havde bestemt at anvende anseelige Pengemidler til Fremme af Oplysningen i Egnen omkring Frederiksværk. Paa Forslag af Provst *O. W. Tidemand* i Kregome blev det nu besluttet at opfordre la Cour til ved Hjælp af disse Midler at begynde en Højskole i Frederiksværk

(Arresødal). la Cour fik Tilladelse til at forestaa denne Virksomhed samtidig med, at han beholdt sin Stilling ved Landbohøjskolen, og Arresødal Højskole kom da i Gang Efteraar 1865 med la Cour som Forstander.

Hans Virksomhed her strakte sig kun over Vinteren 1865—66. Skolen var sparsomt besøgt, havde kun 15 Elever, og Forholdene var i det Hele smaa. Nogen stor Betydning udadtil fik denne Skole overhovedet aldrig; det største Antal Elever, den havde, var 33, og med 1892 nedlagdes den. Men at la Cour „slog an“ derude, kan bl. a. skønnes af, at man indtil de senere Aar har kunnet træffe gamle Folk i Frederiksværk-Eggen, der i deres unge Dage havde været la Cour's Elever, og som endnu med Glæde taler om og mindes „Løjtnant la Cour“ og kan fortælle om den Hjertelighed, hvormed han mødte gamle og unge, om den Inderlighed og Kraft, han lagde i sin Undervisning, og om den rige Kundskabsfyldte, han sad inde med.

1866 drog han atter udenlands paa Studierejse. Efter at være vendt hjem blev han — fra Nytaar 1867 — fast knyttet til „Tidsskrift for Landøkonomi“ som Medredaktør af dette vort mest ansete Landbrugstidsskrift, som han allerede i flere Aar havde staaet i nær Forbindelse med. Det var for en væsentlig Del Hensynet til denne nye Virksomhed, der gav ham Anledning til at søge en Plads for sin nye Skole i Nærheden af Kjøbenhavn. Af flere Grunde søgte han at finde en Plads nord for Kjøbenhavn. Herude havde han i de sidste Vintre holdt Foredrag for Landmændene og stiftet talrige Bekendtskaber; her var god og let Forbindelse med Hovedstaden; her ude levede Minderne om talrige af svundne Tidens berømte Mænd; her ude frembød Landskabet og Jordbunden saa vel som Formerne for Landbrugsbedriften rig Afveksling; og her ude fandtes i saa rigt Maal som

faa Steder i vort Land den Naturskønhed, som la Cour havde et saa aabent Sind for.

Hvorledes Skolen blev til, vil vi lade la Cours Ungdomsven og senere trofaste Medarbejder Lærer *J. N. Vinther* fortælle. Denne udmærkede Mand, der fik en betydelig Andel i la Cours Skolegerning, var født i Kjøbenhavn 1837. Sin Lærergerning begyndte han paa Hindholm Højskole 1856, hvor la Cour, som vi før har set, besøgte ham. 1861 forlod han Hindholm for at begynde en privat Drengeskole paa Amager. I de Aar, Vinther var der ovre — til 1867 — fæstnedes et livsvarigt Venskab mellem ham og la Cour, og de enedes om, at Vinther skulde være Lærer ved la Cour's nye Skole. Først lader vi Vinther fortælle lidt om deres Samvær i Kjøbenhavn: „Det var i Efteraaret 1858, at jeg første Gang saa J. C. la Cour i Fr. Barfods Hus i Frederiksberg Allé, dette mærkelige Hjem, som gamle Barfod og hans elskelige Hustru gjode til et velsignet Mødested for en Mængde Unge, saa vel af Slægten Barfod, la Cour, Lønborg, Husum, Rørdam, Birkedal osv., som af disses Venner. Traktementet var, timelig set, tarveligt, aandelig set rigt, overdaadigt. Man mødtes af en aandelig Rigdom, en saa hjertevindende Kærlighed, en saa frisk Ungdommelighed baade hos Gamle og Unge, en saa ren og from Luftning fra Aandens Verden, at vi syntes, det var som et Paradis paa Jorden. Naar jeg endnu, saa mange Aar efter [dette er skrevet 1898] gaar forbi Stedet, hvor det gamle, tarvelige Hus stod, og hvor der nu knejser en vældig Bygning, kommer mit Sind altid i stærk Bevægelse, og jeg velsigner i mit Hjerte alle de, jeg der lærte at kende, fornemmelig de to Gamle, hvis ærlige Gudsfrøgt og trofaste Vennesind har efterladt uudslettelige Spor i mangfoldige Hjerter i hele Norden. I dette lykkelige Hjem, hvor Jørgen la Cour snart fandt sin Hjertenskær, traf vi hinanden, naar jeg i Feri-

erne opholdt mig i Kjøbenhavn. Da la Cour i 1866 kom hjem fra sin store Udenlandsrejse, samledes der jævnlig en lille Kreds af hans nærmeste Venner om Aftenen i hans Værelse paa Landbohøjskolen, og her gik Samtalen livligt. Der var nok at tale om. Det syntes efter Krigen 1864, som om alle aandelige Kræfter var i stærk Bevægelse for at hele det dybe Saar, som Krigen havde bragt vort Fædreland. Som Saftløbet paa en saaret Plante strømmer rigeligere til det saarede Sted, saa syntes ogsaa det danske Folk i den Tid at lægge al sin Kraft ind paa at styrke det svækkede Fædreland. Højskolesagen, Landbruget, Hedesagen, alle, baade aandelige og materielle Kræfter, var i fuld Virksomhed, og Dagens Spørgsmaal gav Stof nok til livligt Ordskitte. Ingen var ivrigere end Jørgen la Cour. Hvem der har kendt ham i hans unge Dage vil aldrig glemme den smukke, ildfulde Mand med det prægtige Smil og de straalende Øjne, naar han med Iver kæmpede for en Sag. Forsvar og Angreb skete altid med hensynsløs Kraft. Han var en af de faa, der kunde se bort fra sig selv og fra Personerne, naar det gjaldt en Sag, der laa hans Hjerte nær.

„Sommeren 1867 var en bevæget Tid for os, rig paa Glæder og rig paa Bekymringer, men det var en Haabets Tid, og Haabet blev ikke beskæmmet. Det gjaldt for la Cour at finde et passende Sted til at bygge sin „Landboskole“, som han vilde, den skulde kaldes. Først valgtes et Sted nord for Øverød, lige op til Rude Skov, men da det ikke lod sig ordne efter la Cours Ønsker, maatte vi ud paa ny. Jeg mindes saaledes en Tur, hvor la Cours elskelige, gamle Fader var med, og hvor vi enedes om en dejlig Plet ved Søllerød. Ogsaa her kom Hindringer i Vejen. Endelig efter megen Søgen saa det ud til, at Stedet var fundet. Det var ca. 2 Tdr. Land Statsskov ved Holte

Station, et Hjørne af Gels Skov, som var bleven afskaaret af Jernbanen fra den øvrige Skov og var bevokset med gamle Bøgetrær. Ministeriet var villig til at sælge det for en billig Pris til Skolebrug. Den skønne og heldige Beliggenhed gjorde os glade, men ogsaa der kom Forhindringer. Den daværende Ejer af Dronninggaard var ingen Højskoleven og skøttede ikke om en saadan Koloni i sin Nærhed. Han nødte Ministeriet til at sætte Parcellen til Auktion, og i Stedet for 800 Kr. gik den op i 4200 Kr.; saa turde vi ikke gaa videre, men maatte give tabt. Det var en bedrøvelig Eftermiddag; alle Sunde syntes lukkede. Da sendte Agent *Modeweg* (paa den nærliggende Brede Klædefabrik) Bud til la Cour, at han maatte faa som Gave 2 Tdr. Land af hans Ejendom Brede Ladegaard til at bygge sin Skole paa, og med Tak til Gud og *Modeweg* var Sorgen slukket, nu vidste vi dog, hvor vi skulde være, og la Cour valgte Landboskolens nuværende Plads tæt ved en gammel Kæmpehøj.“

Pladsen, som la Cour saaledes fik overladt, ligger højt og frit og overordentlig kønt. Tæt Syd for Skolen ligger Sorgenfri Skov, i hvis Midte det lille, hyggelige Kongeslot Sorgenfri gemmer sig. Bagved Skoven ligger Lyngby („Kongens Lyngby“) med sin ejendommelige Blanding af gamle Bøndergaarde, fornemme Villaer, moderne Forretningsbygninger, store Fabriker og smaa Arbejderboliger. Lyngby gennemstrømmes af Mølleaaen, der fører Vandet fra Fure-Sø, Farum-Sø, Hul-Sø, Bagsværd-Sø og Lyngby-Sø ud i Øresund. Aaen løber gennem en Rørmose tæt forbi Landboskolen. Mod Øst fra Skolen ser man nævnte Aadal, de kratbevoksede Brede-Bakker med talrige sjældne Plantearter, Landsbyen Lundtofte og i Baggrunden Dyrehaven med Eremitage-Slottet, begrænset af Øresund. Mod Nord ses de store Fabriker i Brede og Ørholm, omgivet af Skov og Bakke, Søllerød og Gels

Skov, og længere ude høje, skovbevoksede Bakkedrag. Vester paa ligger først den gamle, meget langstrakte Landsby Virum, hvis Marker begrænses af Fure-Søen, der er kranset af prægtige Bøgeskove, deriblandt Frederiksdal Skov med Frederiksdal Slot.

Her blev Landboskolens Bygninger opført i Efter-sommeren og Efteraaret 1867. Til den Festlighed, der fandt Sted, den Dag, da Grundstenen blev lagt, skrev Fr. Barfod følgende Sang:

Rejs dig, Hus med lave Tinder,
i Vorherres Navn!
Rejs dig med de bedste Minder
gemte ved din Favn!
Staa du skal paa Klippegrund,
paa Guds egen Søn,
og med Ordet af hans Mund
vies ind i Bøn.

Rejs dig, Hus! ej for at skinne
over Land og By,
men lad Folkelivet finde
hos dig Hjertely!
Lad hver Nordlysstraale gaa
gennem Gluggen ind,
lad dem lystig spille paa
Hjerte, Sjæl og Sind!

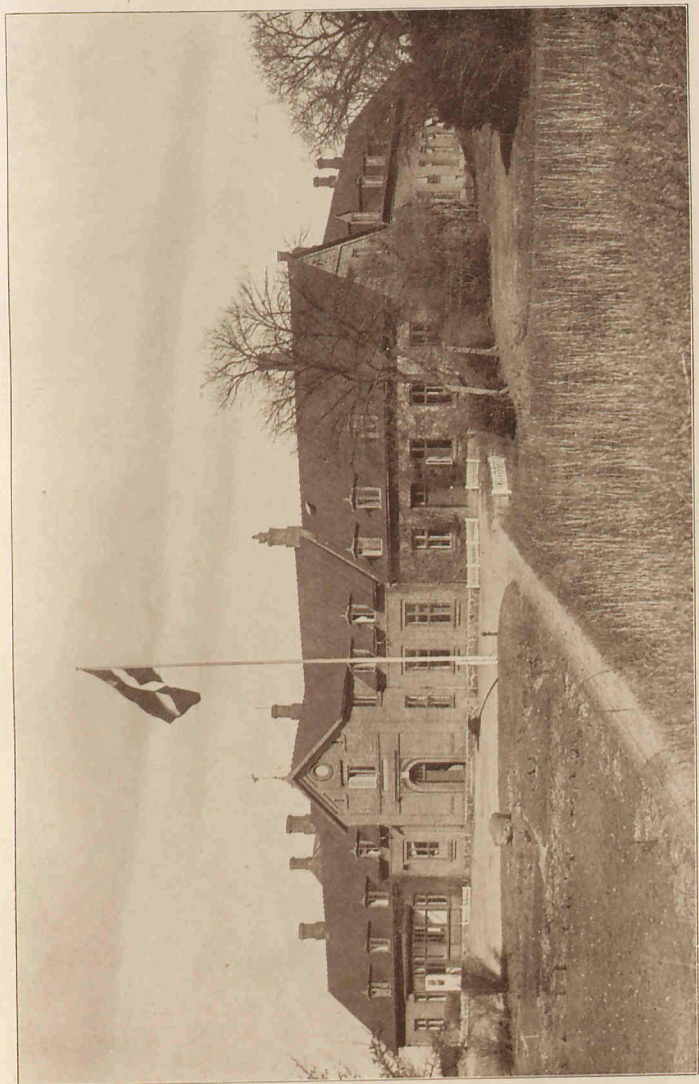
Mørk er Stunden — sønderrevet
er vor Moder god;
bidt af Ulven er hun blevet,
badet i sit Blod.
Sank da du i Arnens Fred,
under Loftet lavt,
hver en Urt i Blomsterbed,
som har Lægekraft!

Dyk dig ned i Kildens Vover,
men mod Bølgekast!
Og, naar Stormen gaar hen over
Mønningen, — staa fast!

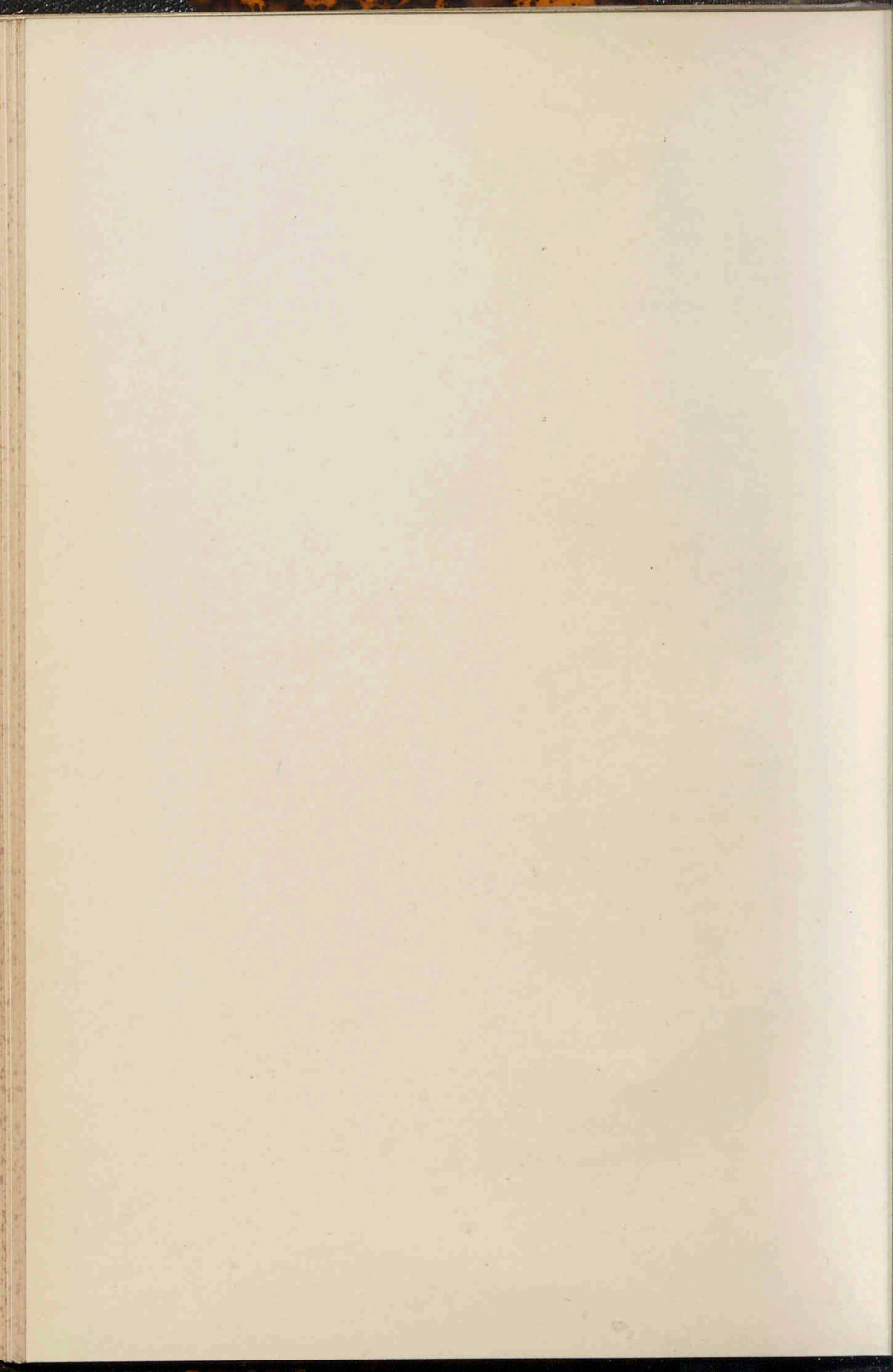
Se dig glad paa Solens Smil
og paa Stjernerens Dans,
ved hver Himlens Straalepil
vederkvæg din Sans!

Rejs dig, Hus med lave Tinder
og med Tag af Straa,
rejs Dig trøst! — med Gud du hinner
Maalet, du vil naa.
Bygt du blev paa Klippegrund,
paa Guds egen Søn,
bygt af Ordet i hans Mund,
af hans egen Bøn.

I sin første offentlige Meddelelse om Skolen, som la Cour udsendte i Juli 1867, hedder det bl. a. : „Landboscolen ved Kongens Lyngby, $1\frac{3}{4}$ Mil fra Kjøbenhavn, vil begynde sin Undervisning til Efteraaret. Skolens Formaal er at vejlede de Unge, der skal være Jordbrugere, til at blive oplyste, selvstændige og virkelystne danske Borgere, og tillige at give dem Kundskaber, der ligefrem kan komme dem til Nytte som dygtige Landmænd. De maa helst være i en Alder fra 17 til 25 Aar. — Foruden en *almindelig folkelig Oplysning*, der hovedsagelig meddeles i den første Vinter (fra 1. Oktober til 1. April), vil Skolen tillige give en *særlig landøkonomisk Fagdannelse* i den næste Vinter og den derefter følgende Sommer indtil 1. August. — Undervisningsfagene i den første Vinter og tillige delvis i den følgende er: Historie (navnlig Fædrelandets og et kort Rids af Verdenshistorien), Dansk, Sang, Jordbeskrivelse (navnlig Naturen og Menneskenes Levevis under de forskellige Himmelstrøg), Regning, Skrivning, Tegning og Legemøvelser. — Saafremt der forud paa en anden Folkehøjskole eller paa anden Maade er erhvervet en videregaaende Udvikling end den, Almueskolen meddele, kan Eleven straks begynde paa den landøkonomiske Undervisning. Denne omfatter, efter at de nødvendige Dele af

Landboskolen ved Lyngby.

Naturlæren, Jordbundslæren og Naturhistorien er gennemgaaet, Jordens Bearbejdning, Plantedyrkning, Redskaber og Maskiner, Husdyrenes Behandling i sund og syg Tilstand, Havedyrkning samt Landmaaling og Nivellering. Desuden bliver der givet en Oversigt over det danske Agerbrugs Historie og Udvikling samt Kendskab til Økonomiens Principper og de vigtigste Love.“ Det meddeles endvidere, at Førstelærer (den senere Forstander) *Chr. Nielsen*, Hindholm, Forstander *Nørregaard*, Testrup og Forstander *Trier*, Vallekilde har lovet at give nærmere Oplysninger om Landboskolens Plan. At denne har været drøftet indgaaende med disse 3 fremragende Højskolemænd, kan man heraf slutte.

Skolebygningen kunde dog ikke blive færdig til November, og den første Vinter lejede la Cour Plads for sig og sine Elever i den nærliggende By Nærum. Om denne første Vinter fortæller N. J. Vinther saaledes: „Vi indrettede os nu for Vinteren i Nærum, Skolen med dens Økonomi og Elever i een Ejendom. la Cour, der i September havde holdt Bryllup med sin Fæstemø, satte Bo i et Hus et Stykke Vej fra Skolen, jeg selv havde indrettet mig et tredie Sted lidt længere borte, og den første November begyndte Skolen med et Møde paa Nærumgaard, hvis store Sal velvillig blev overladt til dette Brug, og her i den mindeværdige Sal, hvor *Chr. Colbjørnsen* i forrige Aarhundrede havde arbejdet for den danske Bondestands Fremme, taltes nu varme, vingede Ord af la Cour med Bøn til Gud om hans Hjælp til denne Gerning, som begyndte i Jesu Navn til Herrens Ære og Folkets Gavn. Der var kun Plads til 24 Elever, og Tallet blev fuldt. Det var en saare glædelig Vinter. Elever og Lærere levede et skønt Samfundsliv med hverandre, og jeg er vis paa, at ingen af disse, som endnu lever, kan tænke paa den Tid uden med rørte Hjerter.“

Fra næste Aar foregik Undervisningen i Skolens egne Bygninger, og her havde saavel Eleverne som Forstanderen og delvis Lærerne Bolig.

la Cour vilde ikke kalde sin Skole „Landbrugs-skole“; skønt Landbrugsundervisning vel skulde udgøre et væsentlig Led af dens Arbejde, og unge Landmænds Dygtiggørelse var dens Formaal, vilde han, som vi har set, ikke nøjes med at byde de Unge en blot og bar Fagundervisning. Han vilde ikke alene uddanne de unge til at blive kyndige og dygtige Landmænd, men han vilde gennem Skolens Arbejde bidrage til, at de tillige blev gode, oplyste Statsborgere, gode danske Mænd — og gode Kristne. Derfor kaldte han sin Skole *Landboskole*, d. v. s. en Skole for Landboere. Sit Syn paa selve *Landbrugs-skolen*, d. v. s. Landbrugets Fagskole, udtrykte han senere i de Ord, som han en Gang skrev under sit Billede: „Den danske Landboskole er et Barn af den danske Folkehøjskole og maa som denne bygges paa Troens og Folkelivets Grund.“ Ud fra denne Betragtning, og fordi det var lige saa meget *Mennesket* som Fagmanden, han vilde paavirke, gjorde han sin Skole til en Dobbelt-skole: en Landboskole med en Folkehøjskole- og en Landbrugsafdeling, og ud fra den Forudsætning, at Eleverne i saa stor Udstrækning som muligt først skulde gennemgaa Højskoleafdelingen.

Som Leder af en Ungdomsskole og som Lærer for voksne unge Mennesker havde la Cour sjældne Gaver. Han var en i Ordets allerbedste Betydning fint dannet Mand, og hans rige Aandsdannelse prægede al hans Gerning baade i og udenfor Skolen. Han havde et rigt Forraad af Kundskaber, der spændte over talrige og vidt forskellige Omraader, og som hvilede paa et Grundlag af en højt udviklet Almén-sans og styredes af en ualmindelig klar Forstand. Han havde et aabent Blik for sine Medmenneskers

og særlig for de unges Sjæls- og Sindstilstand. Han havde i en sjælden Grad Ordet i sin Magt og regnedes for sin Tids mest veltalende Mand indenfor Landbruget; hans Sprog var velformet, klart og rigt paa Billeder. Selv om rent praktiske Landbrugsforhold kunde han tale med en Varme og en Overbevisningens Styrke, som rev selv søvnige Tilhørere med. Hans kraftige Stemme, hans mandige, velvoksne Skikkelse og hans udtryksfulde Øjne, der kunde tindre af Begejstring for den Sag, der i Øjeblikket optog ham, bidrog sit til, at hans Foredrag og Taler saa ofte gjorde et uudsletteligt Indtryk.

Faa Dage efter, at et nyt Eleehold var kommen, kendte han hver eneste, og han iagttog og fulgte hver især af dem med levende Omsorg. Elever, der røbede god Villie, selv om Kræfter og Evner baade i den ene og den anden Retning var smaa, støttede og opmuntrede han med Flid, og ethvert Livstegn i god Retning voldte ham Glæde. Ungdommelig Kaadhed og Tankeløshed kunde han bære over med, naar der ikke laa noget slet bagved; der kunde falde et mildt bebrejdende Ord af, men dette kunde ogsaa, udtalt af la Cour, ramme sikrere og gøre bedre Virkning end en Straffeprædiken. Men dovne eller trodsige Elever tog han ikke blidt paa. Opdagede han, at en Elev alvorligt var paa Afveje, voldte dette ham den største Sorg, og han lod intet Middel uforsøgt for at bringe et saadant ungt Menneske paa ret Køl. Hans Hovedmiddel i saadanne Tilfælde var indtrængende og dybt alvorlige Samtaler i Enrum med de paagældende, hvorhos han nøje vaagede over al deres Færd. Og hans Bestræbelser kronedes som oftest med Held. Det var ham i det Hele en Samvittigheds-Sag at hjælpe de unge til Rette, saa godt han formaaede.

Henved halvtredie Tusinde unge Mænd søgte Landboskolen i den Tid, la Cour var Forstander, og de

allerfleste af disse modtog vistnok livsvarig Paavirkning af la Cour, dels i Retning af deres faglige Dygtiggørelse som Landmænd, dels ved Udvikling af deres personlige Egenskaber og Evner, og dels ved, at deres Synskreds udvidedes, og deres Øjne aabnedes for det skønne og store i Tilværelsen og for deres egne Pligter og Rettigheder, og Flertallet har sikkert ladet den gode Paavirkning gaa videre til deres Omgangsfæller. Det Udbytte, som de unge tog med sig fra „Landboskolen ved Lyngby“, var vel meget forskelligt efter deres Villie og Evne; men neppe mange vendte tomhændede hjem derfra.

Hvorvel la Cour selv lagde et overordentlig stort og dygtigt personligt Arbejde ind i Skolegerningen, havde han dog et klart Blik for, at Forstanderens Person ikke er tilstrækkelig, men at det i høj Grad gælder om for ham at sikre gode Medarbejdere. Og dette lykkes ham i Reglen. En lang Række af dygtige Mænd, hvoraf ikke faa er gaaet over i ansete Stillingen, knyttede han til Landboskolen som Lærere. I sit Forhold til sine Medarbejdere var han særdeles frisindet og var behagelig og let at samarbejde med. I politisk Henseende var la Cour Højremand, men han har vistnok aldrig hverken antaget eller afskediget en Lærer af politiske Hensyn, og Flertallet af Lærerne ved Landboskolen har vistnok været Venstremænd. Men han taalte ikke, at nogen indenfor Skolens Vægge søgte at paavirke Eleverne i nogen bestemt politiske Retning. Han drøftede flittigt Undervisnings-spørgsmaal med Lærerne, men han foreskrev ingen Regler men lod hver især tage paa Skolearbejdet efter bedste Overbevisning. I Virkeligheden var det ham dog — selvfølgelig — magtpaaliggende, at Lærernes Syn paa de unge og paa Undervisningen i Hovedsagen faldt sammen med hans egne. Men dels sikrede han sig i den Henseende saa godt som muligt, inden han antog nogen, dels havde han en

egen Evne til i Samtaler at retlede Lærerne paa en saadan Maade, at det sjældent blev opfattet som Vejledning, endnu mindre som Tilrettevisning, men dog uvilkaarlig gjorde den tilsigtede Virkning.

Men Landboskolen ved Lyngby fik maaske sin største Betydning ved at tjene som Forbillede for de følgende Skoler af lignende Art. Den Skolegerning, som *A. Svendsen* og *Chr. Christensen* i 1871 begyndte i Tune, svarede i hele sit Anlæg ganske til den i Lyngby, og de senere tilkomne hviler i hvert Fald paa det samme Grundlag, selv om de i Enkeltheder i deres nærmere Udformning kan adskille sig betydeligt fra de første og fra hinanden indbyrdes. Det kan sikkert siges, at naar vore Landbrugsskolars Virksomhed har formet sig ikke alene som et fagligt Oplysningsarbejde men som en Gerning i sund og god Folkeoplysnings Tjeneste, da skyldes dette i væsentlig Grad den Maade, hvorpaa la Cour „gav Tonen an“.

En ejendommelig Tilvækst til Landboskolens Virksomhed fandt Sted, da la Cour i 1892 indbød Landsby-skolelærere til et Kursus i Landbrug. Han gik ud fra den Betragtning, at det vilde være højst nyttigt, at Skolelærerne paa Landet havde noget Kendskab til de Videnskaber, Undersøgelser og Erfaringer, der ligger til Grund for Landbruget. Endnu paa den Tid havde Flertallet af Landsbylærere en Jordlod, hvoraf de skulde have en Part af deres mere end beskedne Løn, og det var derfor af umiddelbar Betydning for Lærerne selv at have Kendskab til Landbrugsforhold. Men nok saa meget Vægt lagde la Cour paa, at Lærerne ved at have god theoretisk Indsigt i Landbruget, bedre kunde hævde sig imellem og dele Interesser med de Folk, hvis Børn de skulde undervise. Og endelig tillagde han det megen Betydning, at Lærerne blev sat i Stand til med Forstaaelse at kunne hente Billeder fra Naturen og Landbruget til

Brug ved deres daglige Skolegerning. Det paatænkte Kursus skulde efter Bestemmelsen strække sig over 2 August Maaneder (Lærernes Feriemaaned) i 2 paa hinanden følgende Aar. Første Aar skulde væsentlig benyttes til Undervisning i Naturfagene, andet Aar til de egentlige Landbrugsfag. I det første Aar gaves der imidlertid kun en ubetydelig Understøttelse til dette Kursus, der i Virkeligheden krævede ret betydelige Pengemidler. Nogen Støtte dertil lykkedes det dog la Cour at opnaa, selv ydede han Deltagerne Kost og Bolig uden Godtgørelse, og disse maatte selv betale en Del. Det første Kursus blev helt og holdent gennemgaaet i 1 Maaned. For at naa dette, begyndte Undervisningen jævnlig Kl. 6 om Morgenen og varede ved — med frie Aftenforedrag og Forhandlinger — til Kl. 10 Aften. Det var en meget anstrængende „Feriemaaned“ for Skolelærere, blandt hvilke der fandtes Mænd paa indtil 65 Aar. Men la Cour var selv utrættelig paa Færde fra først til sidst, og dette strammede selvfølgelig Kursusdeltagerne op, saa de holdt ud — endda stærkt interesserede — de lange Dage. — Fra næste Aar gik dette Kursus ind som et fast Led i de af Staten bekostede Feriekursus for Skolelærere. Det fortsattes med saa mange Deltagere — ca. 30 aarligt —, som der efter Bestemmelsen kunde optages, saa længe la Cour levede og adskillige Aar efter, og var til megen Glæde baade for Deltagerne og for Skolen.

la Cour var Forstander for Landboskolen fra dennes Grundlæggelse Efteraar 1867 til 1884. Paa dette Tidspunkt begyndte de omfattende Forarbejder til den store nordiske Udstilling, der afholdtes i Kjøbenhavn 1888. Ved disse Forarbejder blev la Cour taget saa stærkt i Brug, at han saa sig nødt til at opgive Skolegerningen og flytte til Kjøbenhavn. At han ikke gjorde dette med ublandet Glæde, siger sig selv; men der blev lagt saa stærkt Pres paa ham,

at han ikke kunde modstaa. Daværende Forstander for Staby Folkehøjskole *S. P. Jensen* overtog da Stillingen som Forstander for Landboskolen. Denne i og for sig udmærkede og dygtige Mand savnede dog Betingelser — nærmest de faglige — for at forestaa en Landbrugsskole, og det forslod ikke, at han ved sin Side havde dygtige Lærere. Skolen gik Aar for Aar tilbage. Det Aar, la Cour forlod Skolen, havde denne 100 Elever. I Løbet af 5 Aar sank Tallet til 18. la Cour saa med Sorg sin kære Skole saaledes sygne hen, og da Udstillingen og hvad der dermed stod i Forbindelse, var sluttet, overtog han atter Skolen, i Efteraaret 1889. Han udfoldede en Kraftanstrængelse for atter at faa den paa Fode, og allerede det første Aar havde han 83 Elever. Nu forblev han ved Skolen til sin Død.

Der indtraadte dog den Forandring, at han i 1890 solgte Landboskolen til Bestyrelsen for Grundtvigs Højskole. Denne havde (siden dens Oprettelse 1856) ligget tæt inde ved Kjøbenhavn. Storstaden var stadig rykket den nærmere til liden Glæde for en saadan Skole, dens Jord steg samtidig betydeligt i Handelsværdi, og dens Bygninger var efterhaanden bleven brøstfældige. Af disse Grunde besluttede Bestyrelsen (der bestod af Folketingsmand *Lars Dinesen*, Grosserer *C. L. Larsen* og Sognepræst Dr. *H. F. Rørdam*) at sælge Ejendommen. Men Grundtvigs Højskole maatte ikke dermed nedlægges, og de købte da Landboskolen paa den Betingelse, at „Grundtvigs Højskole“ der skulde fortsættes sideordnet med Landbrugsskolen. la Cour forestod i et Par Aar begge Skoler; men 1892 antoges *H. Rosendal*, der havde været Forstander for Vinding Højskole fra dennes Oprettelse 1867, til Forstander for Grundtvigs Højskole, der faa Aar efter fik sin egen Bygning og egen Husholdning, forestaaet af Fru *Jutta Bojsen Møller*.
 Før vi slutter dette Afsnit, giver vi endnu en

Gang hans gode Medarbejder Lærer Vinther Ordet for at give la Cour og hans Gerning sit Vidnesbyrd: „Hvor mange Krav end Samtiden stillede til ham — og han fulgte enhver Opfordring til hans Arbejds-evne, naar det gjaldt hans store Maal, at være sit Folk og sit Fædreland til Tjeneste —, saa var dog Arbejdet med Ungdommen paa Skolen hans Livs kæreste Opgave. Her var han ogsaa lykkeligt stillet. Dytige Mænd sluttede sig til ham, Mænd som Dyr-lægerne *Gram* og *Jessen*, begge Sønderjyder, Land-brugskandidaterne *Børup* og *Bagge*, Professor P. la Cour o. fl., Mænd som var begejstrede for samme Gerning som la Cour. Den ypperste Støtte og bedste Medarbejder var dog hans kærlige, trofaste Hustru. Med aldrig svigtende Udholdenhed varetog hun Ledelsen af den store Husholdning, opdrog en talrig Børneflokk, var sin Mands Raadgiver og Fortrolige, og sidst men ikke mindst maa man prise hendes Sjælsstorhed og den Sjælsstyrke, hvormed hun saa ham arbejde, tidt over Evne, paa Opgaver, som laa udenfor Skolen og Hjemmet. Om end ofte med tungt Sind holdt hun ham ikke tilbage nu, lige saa lidt som da han i Krigens Tid drog ud for at sætte Livet ind paa at værge sit Land. Derfor erklærede ogsaa la Cour mange Gange med dyb Bevægelse, at uden sin Hustrus Støtte havde hans Livsgerning ikke kunnet lykkes for ham, — og det er Sandhed. Hans Elever vil mindes, at han hver Morgen samlede de Elever, der ønskede det, tilligemed hans øvrige Husstand og Lærerne til Morgensang. De vil ikke nogensinde kunne glemme den Inderlighed, hvormed han fremsagde Forsagelsens og Trosbe-kendelsens Ord, den Ydmyghed og Barnlighed, hvormed han bad sit Fadervor. Han lagde hele sin Sjæl ind deri, og derfor lykkedes hans Gerning. Gud vel-signede øjensynlig hans Arbejde, fordi det gjordes til Herrens Ære og Næstens Gavn. Ved sit Ek-

sempel, sit Liv, sin Tale lærte han det danske Folk, at Maalet er at elske Gud over alt og sin Næste som sig selv. Deraf udsprang hans Gudsfrygt og hans Fædrelandssind. Kristentroen og Fædrelandskærligheden var den Understrøm, som mærkedes, selv naar han talte om Æmner, der ikke direkte berørtes af dissé mægtige Strømninger.“

Offentlig Virksomhed.

Midtpunktet for det væsentligste af la Cours Virksomhed udadtil var *Det kongelige danske Landhus-holdningsselskab*. Dette vort ældste — og fornemste — Landbrugsselskab, der er stiftet 1769, havde oprindelig til Formaal at fremme og ophjælpe alle Næringsvirksomheder: Landbrug, Bjergværksdrift, Industri og Haandværk, Fiskeri, Handel osv. saavel i Danmark-Norge som i Bilandene og Kolonierne, „paa alle de Steder, hvor det danske Flag har, frem for Fremmedes, første Ret og Fortrin.“ Efterhaanden samlede det dog mere og mere sin Virksomhed om Spørgsmaal, der vedrørte Landbruget, og paa dettes Udvikling i de snart 150 Aar har Landhus-husholdningsselskabet haft overordentlig stor Indflydelse. Selv har Selskabet taget det første Skridt til Iværksættelsen af en Mangfoldighed af gavnlige Foranstaltninger. Dernæst har det fra først af og til den Dag i Dag ved Præmier og paa anden Maade opmuntret og belønnet fremtrædende Flid og Dygtighed. Ved Udgivelse og Uddeling af en stor Mængde nyttige og oplysende Skrifter har det spredt Viden og Oplysning i rigt Maal. De store Landmandsfor-samlinger har det altid paahvilet Landhusholdnings-selskabet at foranledige afholdt. Det har i væsentlig Grad medvirket ved Iværksættelsen af Forsøgs-virk-

somhed paa Landbrugets Omraade, har forestaaet Arbejdsprøverne med Landbrugets Redskaber og Maskiner, har tilrettelagt og udformet Landbrugets Konsulentvirksomhed, har virket for Forbedringer vedrørende Landbrugsbygninger, har iværksat en meget omfattende Uddannelse af Landbrugslæringer, uddelt Rejseunderstøttelser osv. En særlig Betydning har Landhusholdningsselskabet havt ved, at Regeringen altid har benyttet det som sin Raadgiver i Landbrugsspørgsmaal; herved har Selskabet ofte havt afgørende Indflydelse paa Lovgivnings- og Bevillingsspørgsmaal vedrørende Landbruget. Som Selskabets Stifter maa nærmest nævnes Etatsraad *Christian Martfeldt*; ham var det, der fra først af udformede dets omfattende Virksomhedsplan; i de første 20 Aar var han Selskabets Sekretær og øvede som saadan væsentlig Indflydelse paa Arbejdets Art og Gang. Ikke faa af Landets betydeligste og mest indflydelsesrige Mænd har været Præsidenter for Selskabet. Den første af disse var ingen ringere end Greve *Johan Hartvig Ernst Bernstorff*. Af andre fremragende Mænd før eller i la Cours Tid, der beklædte Præsidentsposter i Selskabet, kan nævnes *P. C. Abildgaard*, *Ove Malling*, *Christian Colbiørnsen*, *Jonas Collin*, *Anders Sandøe Ørsted*, Lensgreve *Danneskiold-Samsøe*, Lensgreve *Holstein-Holsteinborg*, Geheimekonferensraad *E. Tesdorpf*, Docent *N. J. Fjord* osv.

Det er lige saa forstaaeligt, at la Cour følte sig draget til en saa omfattende og landsgavnlig Virksomhed, som at Landhusholdningsselskabet søgte at knytte la Cour til sig. Vi har i det foregaaende set Begyndelsen til denne betydningsfulde Forbindelse. Fastere Tilslutning til Selskabet fik han, da han Nytaar 1867 blev Medredaktør og Aaret efter Eneredaktør af *Tidsskrift for Landøkonomi*. Dette Tidsskrift, der begyndte at udkomme 1814. og som endnu be-

staar, har altid havt meget nær Tilknytning til Landhusholdningsselskabet og det meste af Tiden været redigeret af Selskabets Sekretær. I Modsætning til de almindelige Landbrugsblade (Ugebladene), der jo hovedsagelig bringer korte Artikler om, hvad der i Øjeblikket har særlig Interesse paa Landbrugets Omraade, er Tidsskriftet kun udkommet med faa, store Hefter om Aaret, indeholdende fortrinsvis udførlige Afhandlinger om Landbrugsspørgsmaal af større Rækkevidde og af varig Værdi. Lødigheden af Tidsskriftets Indhold har dog været vekslende gennem Tiderne, og paa den Tid, da la Cour tiltraadte Redaktionen, var det just ikke paa sit Højdepunkt.

Om la Cour som Redaktør vil vi lade Tidsskriftets nuværende Redaktør og Landhusholdningsselskabets nuværende Sekretær, *H. Hertel* tale: „la Cour stod, 29 Aar gammel, udmærket rustet til at overtage Redaktørposten. Født og opdraget paa Landet, vel træneret i praktisk Landbrug under sin dygtige Fader, Landbrugskandidat fra den polytekniske Lærestanstalt, i nogle Aar Assistent i Landbrugsfagene ved Landbohøjskolen og derefter i Aarene 1865—66 paa en landøkonomisk Studierejse rundt om i Europa, fra hvilken han kom hjem rig paa nyerhvervede Kundskaber — det var, som det skulde være! Opmærksom fulgte han enhver Bevægelse paa Landbrugets Omraade, hans Sans for det aktuelle greb de Æmner, der burde drages frem og drøftes, og han forstod at knytte de Kræfter til Tidsskriftet, som bedst kunde behandle dem. Selv skrev han let og flydende, om end hans Udvikling og Form, navnlig i de senere Aar, kunde være vel bred. Og han ejede en Frodighed i Ideer og Interesser, en Flid, der begyndte morgendueligt og først nattesent hørte op, som selvsagt ogsaa kom Tidsskriftet til Gode. Dette naaede under la Cours Ledelse en Fylde

og Betydning, som i høj Grad blev paaskønnet af vort Landbrugs Intelligens. — Det er en Rigdom af Æmner, la Cour i Løbet af de 30 Aar selv har behandlet i Tidsskriftet; han skrev om danske og udenlandske Udstillinger og Udlandets landøkonomiske Forhold, om Arbejderforholdene, Landmandsforsamlingerne, Undervisningen paa Landbohøjskolen, landbohistoriske Forhold, han offentliggjorde flere Biografier af afdøde Landmænd og behandlede Spørgsmaal vedrørende Jordens Dyrkning, Planteavl, Husdyrbruget, Ud- og Indførselen, Handelen med Foderstoffer osv. osv. Særlig er der Grund til at fremhæve de Oversigter over Landbrugets almindelige Forhold i det forløbne Aar, som han indledede hvert Bind med, første Gang i 1867. Efterhaanden blev de meget udførlige og fik en Interesse, som vistnok gjorde dem til den landøkonomiske Afhandling, der aarlig læstes med størst Interesse. la Cour's Behandling af Aarenes vekslende Begivenheder blev nemlig efterhaanden overlegent lagt til Rette og talentfuldt udført; ikke blot drog han det vigtige i Forgrunden, men ofte kastede han tillige Lys over upaaagtede men i Virkeligheden betydningsfulde Fremtoninger, og Fremstillingen fik til Tider en Flugt og Varme over sig, som gjorde Læsningen tiltrækkende. — Den almindelige Landbrugsoversigt blev efterhaanden fulgt af andre Oversigter, som blev skrevne af kyndige Fagfolk. Først af en aarlig Redegørelse for Ud- og Indførselen af Landbrugsprodukter, senere for Husdyrbruget, Mejeribruget, Vejrforholdene, Hesteavl, Planteavl, Lovgivningsarbejdet, Plantesygdomme og i nogle Aar endelig for, hvad nyt der var fremkommen paa Redskabs- og Maskinomraadet. Disse Oversigter har i væsentlig Grad bidraget til at give Tidsskriftet Karakteren af et Kildeskrift for Landbrugets Udvikling i Danmark i Nutiden.“

Følgende lille Brudstykke af en af la Cours berømte Aarsoversigter (for 1891) i Tidsskriftet kan tjene som Prøve paa hans Skrivemaade og samtidig vise hans Indsigt i og Grundsyn paa Landbrugets og Landmandens Forhold:

„ Den landøkonomiske Situation maa saaledes siges at være noget lysere eller i alt Fald lettere end i de foregaaende Aar, om den end vedblivende maner til stor Forsigtighed med Hensyn til nye Belastninger af Udgiftssiden. Thi har end Rente-fødens Fald og den almindelig gennemførte Konvertering noget formindsket Forrentningsbyrden, og ere end Ejendomspriserne atter lidt i Stigning paa sine Steder, navnlig for de mindre Brugs Vedkommende, saa ere dog de fleste i den gode Tid — med frugtbare Aar og høje Produktpriser — købte Ejendomme saa svært belastede, at Landbruget endnu maa nævnes blandt de Erhverv, der yde deres Brugere forholdsvis ringe Udbytte, naar henses til den Kapital, der er anbragt, den Driftskapital, der resikeres, den Flid og Anstrængelse, der kræves, og til den Sparsommelighed og Selvfornægtelse, der maa udvises. Men Landmanden maa søge Erstatning for disse Afsavn i de baade legemligt og sjæleligt friskere og sundere Forhold, som Landlivet frembyder, og i Glæden over paa Landet at kunne ordne og bygge sig et Hjem i dette Ords fulde Betydning, d. e. et Hjem med nogenlunde rummelige Grænser uden at generes af Omboende og tildels Ukendte og Fremmede, et Hjem med en Historie tilbage i Tiden, altsaa med et vist Individualitetspræg i Egnen, et Hjem, hvortil Medarbejderne i Reglen er knyttede mere umiddelbart og fortroligt end i Købstæderne, og af alle disse Grunde et Hjem, der som oftest lader vedkommende Slægt eller Familie leve sig nøje og inderligt sammen med det og dets Minder. Dette er saa væsentlige Goder, at Landbruget ikke med

Rette kan forlanges ogsaa at være lukrativt, hvad Pengeudbyttet angaar, og det kan ikke ubetinget nævnes som Landbrugets gode og sunde Tider, naar det byder sine Brugere stort kontant Udbytte, thi dette hidlokker som oftest en Flok af Spekulanter, der da søger at drive Ejendomspriserne i Vejret for derefter at indkassere en let erhvervet Profit; men dette fører let hazarderende Kræfter ind i Landbruget, som dette helst maa forskaanes for, — thi Reaktionen kommer i Følge Naturens Orden, og de opskruede Ejendomspriser knuse i deres Fald mangt et Hjem, der mindre ved egen Brøde end ved „Tidens“ lokkende Fantasterier er ført paa Afveje. Men paa den anden Side maa Landbruget yde et saadant Vederlag, at det kan magte de nye Opgaver og Forbedringer, som Tiden fører med sig.“

Det anførte lille Stykke indeholder et Eksempel paa — hvad der ikke sjældent hændte —, at la Cour i sin Iver kunde benytte Ord, der kunde misforstaaes og gøres til Genstand for Kritik, naar det blev revet ud af sin Sammenhæng med det øvrige. Det drejer sig her om den Udtalelse, „at Landbruget ikke med Rette kan forlanges ogsaa at være *lukrativt*, hvad Pengeudbyttet angaar.“ Denne Ytring blev gjort til Genstand for en skarp Kritik med Overskrift: „Kan Landmanden leve af Kildevand og Kærlighed?“ Dette mener Kritikerens ikke, han kan, og selvfølgelig var det ikke heller la Cours Mening, at man ikke kunde forlange, at Landbruget skulde kunne føde sin Mand, hvilket jo tydeligt nok fremgaar af det øvrige. Men at hans Grundbetragtning er rigtig, vil ingen, der kender noget til Landbrugsforholdene og tænker sig om, bestride. Men la Cour var ikke altid tilstrækkelig forbeholden og forsigtig i sine Udtryk; det laa ham ikke paa Sinde at „hytte sit Skind.“

Kom la Cour som Redaktør af Tidsskrift for Landøkonomi i nær Forbindelse med Landhusholdningsselskabet, saa blev denne Forbindelse langt fastere knyttet, da han ved et Bestyrelsesmøde den 19. Oktober 1875 valgtes til Selskabets *Sekretær*. Som Præsidenter i Landhusholdningsselskabet har som Regel været valgt Mænd, der sad i saadanne Livsstillinger eller saadanne Embedsstillinger, at de ikke i stor Udstrækning har kunnet tage sig af det daglige Arbejde i Selskabets Kontorer, saa meget mere som kun et Mindretal af Præsidenterne har været bosiddende i København. Desuden har der altid været Mulighed for jævnlig Præsidentskifte, da Præsidenterne kun vælges for 3 Aar ad Gangen. Som Følge af disse Forhold blev der fra første Færd lagt stor Vægt paa, at Selskabet havde en dygtig Sekretær. I de første Love for Landhusholdningsselskabet bestemmes, at Sekretæren skal være kyndig i „Landets Husholdning, saa vel i politisk som i økonomisk Forstand“, samt at han bør kunne tale og skrive flere fremmede Sprog, dog især det danske Sprog. De 2 mest kendte af la Cours Forgængere i Sekretærstillingen var Etatsraad *Chr. Martfeldt* og Professor i Botanik ved Universitetet *I. W. Hornemann*. Ialt har Selskabet kun havt 5 Sekretærer i de over 100 Aar fra 1769 til 1875; men af disse var ganske vist den ene, nemlig Justitsraad *J. C. Hald*, ansat ved Selskabet i 50 Aar, deraf i 42 Aar som Sekretær.

I Landhusholdningsselskabet var der fuldt op af Opgaver at tage fat paa, og la Cour var den rette Mand paa den Plads — opfyldt af en levende Trang til at arbejde paa landsgavnlige Formaal, udstyret med en Foretagsomhed og en Arbejdsevne som faa og i lige Grad underbygget med almen Dannelse og faglig Indsigt og Forstaaelse. Træffende er hans Per-

son og hans Virksomhed som Sekretær tegnet af Redaktør *A. Bing*, der herom skriver saaledes:

„Landhusholdningsselskabet havde paa dette Tidspunkt [da *la Cour* valgtes som Sekretær] en førende Stilling, men efterhaanden var dets Forretningsgang i Forhold til Udviklingen bleven tung og traditionel paa samme Tid, som Livet ude i Landboforeningerne var rørigt og paagaende. Med *la Cour* tilførtes det gamle Selskab en ny Kraft, der forstod sin Tid, og Tiden fordrede Aarvaagenhed, Handling og Initiativ. Gennem en Periode af gode Konjunkturer og en rig indre Udvikling i Landbruget, der havde bragt Landejendomspriserne til en hidtil ukendt Højde, kom der i Aarhundredets to sidste Aartier et Omslag, hvor Konjunkturerne faldt, og store Vanskeligheder optaarnede sig for Afsætningen paa de udenlandske Markeder. Og medens Landbruget hidtil havde udviklet sig væsentligt ved „Selvhjælp“ gennem Landboforeningsvirksomheden og personlig Tilskyndelse ved de af Landbruget selv udpegede Ledere, følte nu Nødvendigheden af at paa kalde Støtte baade ved Statsbevillinger og Lovforanstaltninger. Selv havde *la Cour* været en Tilhænger af det „engelske System“ og indseet det opdragende og lykkebringende i en Udvikling uden Statens Regulering, og saa længe og saa meget som muligt blev han Princippet tro; men da Nødvendigheden bød det, fulgte han Tidsstrømningen. Den Virksomhed, som *la Cour* udfoldede, navnlig gennem 80'erne og 90'erne, er enestaaende i Landhusholdningsselskabets Historie; han viede det sin uhyre Arbejdskraft, sine aldrig hvilende Tanker. Paa kritiske Tidspunkter kendte han ikke Forskel paa Dag og Nat, gav Afkald paa Hvile og Maaltider. For at bruge et Billede fra hans egen Forestillingskreds kunde man betegne ham som Landbrugets Heimdal, altid vaagen, og paa Post naar Situationen bød hurtig Hand-

ling og kraftig Indgriben fra Landbrugsledelsens Side. Aldrig traf en saadan Situation ham uforberedt, og med sin store Indsigt og Erfaring satte han de Kræfter i Bevægelse, der kunde bidrage til at klare Vanskelighederne. I alle Selskabets Foretagender var han den ledende Aand, hvad enten det samlede Fagmænd til Raadslagning om de hjemlige Markedsforhold, Afsætningen til Udlandet, Transporten af vore Landbrugsprodukter, eller det gjaldt Iværksættelsen af Redskabs- og Maskinprøverne, Plantekulturforsøgene, Konsulentinstitutionen eller de mange Sager, der fra Ministeriet forelagdes Selskabet til Betænkning. la Cour ejede en ualmindelig Evne til at trænge til Bunds i en Sag og se den fra alle de Sider, der kunde faa Betydning for dens Gennemførelse.

„Hans Intelligens og sjældne Hukommelse satte ham i Stand til at tilegne sig Indsigt i Lovgivning og Administrationens Forretningsgang, Retssædvaner og Handelsvedtægter baade hjemme og ude, og hans Kendskab til Landbrugets Foreteelser var udtømmende. Naar han da havde taget sit Standpunkt i en Sag, var han velrustet til at hævde dette og var ikke let tilgængelig for Indvendinger.“

Blandt de talløse Opgaver, som la Cour nu kom i nær Berøring med, og ved hvis Løsning han i væsentlig Grad medvirkede, skal nævnes enkelte af de, der fik varig Betydning.

Redskabs- og Maskinprøverne. Vi har i det foregaaende seet, at la Cour allerede som ung havde levende Interesse for Landbrugets Redskaber og Maskiner. Denne Interesse fik nu ny Næring. Ved den store Redskabs- og Maskinudstilling ved Landmandsforsamlingen i Nykøbing 1872 var han virksomt Medlem af Bedømmelsesudvalget. Saa tidligt som nogen var la Cour imidlertid klar over, at Bedøm-

melsen af udstillede Redskaber og Maskiner paa en Udstilling ikke gav tilstrækkelig Vejledning for Landmændene. En vejledende Bedømmelse maa hvile paa Arbejdsprøver. Ved den nævnte Landmandsforsamling foretoges da ogsaa Arbejdsprøver i Marken med Jorddyrkningsredskaber, og Prøven fortsattes 1874 med Mejemaskiner, hvorved la Cour ligeledes ydede væsentlig Medvirkning. Ved de følgende Landmandsforsamlinger foretoges ligeledes ved la Cours Medvirkning Redskabsprøver. Der blev imidlertid efterhaanden længere Tid mellem Landmandsforsamlingerne samtidig med, at Valget af gode Redskaber og Maskiner blev baade vigtigere og vanskeligere. Dette førte til, at Landhusholdningsselskabet fra 1892 søgte og fik en fast Bevilling paa de aarlige Finanslove til Afholdelse af aarlige Arbejdsprøver med Redskaber og Maskiner. Samtidig nedsatte Selskabet et særligt „Maskinudvalg“, der skulde forestaa disse Prøver. I dette Udvalg blev la Cour Formand og havde der navnlig et indgaaende Samarbejde med sin Fælle i Udvalget, nu afdøde Forpagter *Bokelmann* paa Nørregaard paa Lolland, en Mand, som la Cour gennem en meget lang Arrække stod i Venskabsforhold til. Til at forestaa Prøvernes Forberedelse og det daglige Arbejde ved disse valgtes Landbrugskandidat *Emil Jørgensen* som Maskininspektør. I den Gænge, som la Cour saaledes fik dette for Landbruget vigtige Arbejde ført ind i, gik det sin støtte Gang endnu mange Aar efter la Cours Død, lige til 1914, da disse Prøver helt overgik til Statsdrift under Ledelse af „Statens Redskabsudvalg“.

Planteavlsvforsøgene. Af endnu langt større Betydning for vort Landbrug blev den Virksomhed, der ved la Cours kraftige Medvirkning blev iværksat til Fremme af Planteavl. Denne Gren af Landbrugsvirksomheden havde i fremtrædende Grad la Cours

Interesse. Det var ham derfor en særlig Tilfredsstillelse at virke for en Række Foretagender paa dette Omraade, og omtrent fra det Tidspunkt, da han blev Sekretær, indtager Planteavl en fremskudt Plads i Landhusholdningsselskabets Virksomhed. Et af de første — om end af de mindste — Skridt i denne Retning var, at Selskabet (fra 1877) støttede „Foreningen til Kulturplanternes Forbedring“ med Penge midler, og medvirkede ved, at denne Forening fik Understøttelse af Det Classenske Fideikommis og senere af Staten. Da Foreningen i 1890 besluttede at oprette en fast Forsøgstation for Dyrkningsforsøg med Kulturplanter, blev denne Station oprettet paa la Cours Jord ved Landboskolen. 3 Aar senere gik denne Virksomhed over til Staten.

Sidst i 70'erne satte Landhusholdningsselskabet Redaktør *Erh. Frederiksen* i Stand til at foretage Studierejser og anstille Forsøg vedrørende Dyrkningen af Maltbyg. Dette blev Indledningen til en omfattende Forsøgsvirksomhed til Belysning af Vilkaarene for en fordelagtig Byg- og Hvededyrkning, hvilke Spørgsmaal paa den Tid var stærkt fremme i Landbrugskredse. Til at varetage disse Forsøg nedsatte Landhusholdningsselskabet et (oprindeligt to) særligt Udvalg, og til at udføre selve Forsøgene fandt la Cour en ung Mand, der vistnok var den til dette Arbejde bedst egnede, der fandtes her i Landet, nemlig nuværende Forpagter, Landstingsmand *Chr. Sonne*. Forsøgene, der hovedsagelig udførtes som „bevægelige Forsøg“ paa forskellige dertil egnede Gaarde, og som i en kortere Tid tillige delvis udførtes paa Landboskolens Mark ved Lyngby, fortsattes gennem 20 Aar, indtil 1903, da de indgik som et Led i Statens Forsøgsvirksomhed, og blev af særdeles stor Betydning for Landbruget.

1871 havde en af vort Landbrugs bedste Hjælpere, *E. Møller-Holst*, for egen Regning oprettet en Under-

søgelsesstation, kaldet *Dansk Frøkontrol*, med det Formaal at foretage visse Undersøgelser af Frø og andre Sædevarer med Hensyn til Renhed, Spireevne, Ægthed osv. for derigennem at bistaa Landmændene ved at sikre gode, paalidelige Sædevarer. Denne for Landbruget overordentlig nyttige Indretning havde imidlertid trange Kaar. Som en ren privat Virksomhed nød den ikke den Anerkendelse, som var nødvendig for, at dens Undersøgelser kunde fremtræde med fornøden Vægt, og dens økonomiske Stilling var uholdbar. Møller-Holst gik da til Landhusholdnings-selskabet med Anmodning om Bistand, og han gik ikke uhjulpet derfra. Saavel Præsidiets som i Særdeleshed la Cour interesserede sig varmt for denne Sag, der hurtigt ornedes saaledes, at Selskabet antog Frøkontrollen som Konsulent angaaende Frøhandel og Frøbedømmelse og udnævnte en Komité, der paa Selskabets Vegne dels skulde føre Tilsyn med Frøkontrollens Virksomhed, dels udad til skulde yde Sikkerhed for Frøkontrollens Undersøgelser. Samtidig tilstod Selskabet Frøkontrollen en betydelig Pengehjælp. Saaledes lykkedes det at bevare Dansk Frøkontrol, indtil den i 1891 overgik til Statsdrift, fremdeles med en Tilsynskomité som øverste Ansvarhavende og nu med en af Kongen udnævnt Direktør.

Allerede mens la Cour var Assistent ved Landbohøjskolen nærrede han stor Interesse for Plantesygdomme og skrev Afhandlinger herom. Denne Interesse — som han bevarede til det sidste — gav sig nu, da han blev Sekretær, et praktisk Udslag af stor Betydning for baade Landbruget, Havebruget og Skovbruget. Som Lærer ved Skaarup Seminarium virkede den Gang Botanikeren *E. Rostrup*, der gennem sin fortræffelige Bog: „Vejledning i den danske Flora“ har bidraget mere end nogen anden til at udbrede Kendskab til vort Lands Plantevækst.

Men Rostrup fordybede sig med særlig Forkærlighed i Studiet af Plantesygdomme, navnlig Snyltesvampenes Forhold overfor de dyrkede Planter, og paa dette Omraade blev han snart og med Rette anerkendt som vort Lands kyndigste og grundigste Forsker. la Cour, der havde klart Blik for denne Sags store økonomiske Betydning, skønnede snart, at Rostrups Evner og Indsigt kunde gøres mere frugtbringende for Landet i en anden Stilling end som Seminarie-lærer. I Forening med Hedeselskabet fik Landhus-holdningsselskabet da udvirket, at Rostrup (1883) blev ansat som Lærer i Plantesygdomslære ved Landbohøjskolen, og at han kort efter tillige blev ud-nævnt som Statens Konsulent i Plantesygdomme. Hermed var Grunden lagt ikke alene til en betyde-lig Konsulentvirksomhed paa dette Omraade men tillige til en omfattende Forsøgsvirksomhed, der nu udgør en anseelig Afdeling indenfor Statens Plante-avlsforsøg. Resultatet er bleven, at Land-, Have- og Skovbrugere nu i væsentlig Grad kan forebygge, at deres Afrøder ødelægges af Sygdomsangreb, og der forebygges herved nu aarlig Tab af adskillige Milli-oners Kroners Værdi.

1859 ansattes som Skolelærer og Kirkesanger i Ørsløv ved Skjelskør en mærkelig Mand ved Navn *Peter Nielsen*. Som fattig Tjenestekarl fra Sønder-jylland fik han først i en fremrykket Alder Udveje til at komme paa Seminariet. Paa meget kort Tid tog han, takket være en usædvanlig Flid og Begavelse, en smuk Skolelærereksamen. Han var en særdeles dyg-tig Lærer, der røgtede sin Skolegerning med største Samvittighedsfuldhed og Iver. Hans Hu stod imid-lertid stærkere til Studiet af Naturen end til Børne-skolen. Særlig følte han sig draget til Planteverdenen, og han vandt et anseet Navn som Botaniker. Efter-haanden førtes han over til den Side af Plantelivet, der umiddelbart vedrører Landbruget: Kulturplan-

terne, Ukrudsplanterne og Snyltesvampene. Han saa klart, at Landmændene trængte haardt til paalidelig Oplysning herom — hvilke Kulturplanter de under forskellige Forhold med størst Fordel kunde dyrke, hvorledes de skulde dyrke dem, hvorledes de skulde bekæmpe Ukrudet og Plantesygdomme osv. Men selv savnede han fornødent Kendskab til talrige herhen hørende Enkeltheder, hvis han skulde kunne give andre paalidelig Vejledning, og herom nærede han et stærkt Ønske. Han begyndte da at anstille Dyrkningsforsøg paa sin Skolelod, der snart blev inddelt i flere Hundrede smaa Forsøgstykker. Foreløbig var det særlig Kløver- og Græsarter, han var optaget af, og ved Siden af Forsøgene undersøgte han Plantedækket paa Græsmarker ude hos Landmænd. De Erfaringer, han her igennem indvandt, benyttede han ved Foredrag, i Bladartikler, ved Besvarelse af Forspørgsler fra Landmænd, der efterhaanden i stort Tal søgte til ham om Raad og Vejledning. Ved dette Arbejde kom P. Nielsen i nær Forbindelse med den ene af Landhusholdningsselskabets Præsidenter, Godsejer, Geheimekonferensraad *E. Tesdorpf*, og *la Cour*, og dermed var hans Forbindelse med Landhusholdningsselskabet knyttet. Selskabet, d. v. s. *Tesdorpf* og *la Cour*, var snart paa det rene med, at P. Nielsen maatte sikres for Landbruget, idet de havde klart Blik for den store Betydning, en videre Udvikling af P. Nielsens Arbejde vilde have for vort Landbrug. Foreløbig (1877) opnaaede P. Nielsen ved Selskabets Bistand Tilladelse til at holde Hjælpe lærer, for at han selv kunde anvende mere Tid paa Forsøgene; samtidig tilstod Selskabet ham en Pengehjælp til Lønning af Hjælpe læreren. Faa Aar senere antog Selskabet ham som sin Konsulent i Plantekultur, og endelig i 1886 ved yderligere Bistand af Docent *N. J. Fjord*, der nu var bleven Præsident i Landhusholdningsselskabet, fik man — ikke uden

Vanskelighed — udvirket, at han blev fritaget for sin Lærervirksomhed, for at han helt og holdent kunde ofre sig for Forsøgs- og Konsulentvirksomhed. Samtidig ansattes han som Statskonsulent, og hans Forsøgsvirksomhed overgik til Statsdrift, idet der blev stillet en til Forsøgene passende Gaard i Tystofte ved Skjelskør til hans Raadighed. Hermed var den første Planteavls-Forsøgsstation oprettet. Den Begyndelse, der hermed blev gjort, har efterhaanden udviklet sig til at der nu findes en halv Snes saadanne Forsøgsstationer, der virker under en fælles Overledelse og har for Tiden en Statsbevilling paa ca. $\frac{1}{4}$ Million Kr. Efter at denne meget omfattende, for vort Landbrug overordentlig betydningsfulde Virksomhed var overgaaet til Staten, vedblev den endnu at staa i nær Forbindelse med Landhusholdningsselskabet, og her blev det i stedse højere Grad la Cour, der virkede for dens videre Udvikling, ikke mindst efter et han var bleven Præsident.

En beslægtet Sag, paa hvis Gang han fik endnu stærkere umiddelbar Indflydelse, var *Konsulentvirksomheden*. Begyndelsen til denne er dog ældre, idet den senere Professor ved Landbohøjskolen *Th. R. Segelcke* allerede 1860 antoges som Landhusholdningsselskabets Konsulent i Mejeribrug, men den videre Udvikling af denne Sag hører en senere Tid til. 1871 antog la Cour en ualmindelig dygtig ung Sønderjyde, Dyrslæge *P. Jessen*, som Lærer ved Landbohøjskolen. Da han særlig havde Interesse for Husdyrbrug, og da Landhusholdningsselskabet paatænkte at antage en Konsulent i Husdyrbrug, opmuntrede la Cour Jessen til at forberede sig til denne Stilling, i hvilken han ansattes 1876. 1882 antog Selskabet Professor *V. Stein* som Konsulent i Landbrugskemi og — som foran meddelt — *P. Nielsen* i Planteavl, og i 1886 antog Selskabet endelig Dyrslæge *J. Jensen* som Konsulent i Hesteavl. la Cour tillagde fra først

af og lige til sin Død Konsulentvirksomheden stor Betydning og omfattede den med sin største Interesse. De Krav, som han mente, der maatte stilles til Landbrugskonsulenterne, har han udtrykt saaledes: „Konsulentgerningen kræver dels en ad Erfaringens Vej erhvervet grundig Indsigt i det praktiske Agerbrugs forskellige Grene og Arbejder samt i den Maade, hvorpaa alle de Faktorer, der tilsammentagne konstituerer en Bedrift, griber ind i hinanden og samvirker, dels et nøje Kendskab til vedkommende Egns Agerbrugsforhold, Husdyrhold, Afsætningsvilkaar, Arbejderbefolkning osv., og endelig et omhyggeligt Kendskab til Agerbrugets og Husdyrbrugets Theorier og til de Grundvidenskaber, hvorpaa den rette Forstaaelse af disse maa være baseret. Desuden maa vedkommende i sin Personlighed have Betingelserne for at kunne paavirke andre; helt unge Kræfter vil i Reglen ikke kunne bruges; hans Fremtræden maa være præget af moden Overbevisning og samtidig af varm Interesse for Sagen; han maa have nogenlunde let ved at tage Ordet paa sit Fags Omraade og kunne fremsætte sine Tanker og Meninger klart.“

— Den af Landhusholdningsselskabet ved la Cours kraftige Medvirkning saaledes iværksatte Konsulentvirksomhed, der efterhaanden blev mere og mere omfattende, overgik sidst i 80'erne til Staten, men Ledelsen deraf varetoges fremdeles af Landhusholdningsselskabet og udøvedes hovedsagelig af la Cour. Efter at han i 1891 var bleven valgt til Præsident i Selskabet, henlagdes Ledelsen af Konsulentvirksomheden til et særligt Kontor under Indenrigsministeriet (Landbrugsministeriet var den Gang ikke oprettet), og la Cour udnævntes til Chef for dette „Konsulentkontor“. Denne Ordning vakte imidlertid Uvillie i Landbrugskredse, idet man frygtede for, at Konsulentvirksomheden herved skulde komme mere ind i et embedsmandsmæssigt Spor, end Landbruget var

tjent med, og den førtes derfor snart tilbage til Landhusholdningsselskabet. Ved la Cours Død havde denne Virksomhed udviklet sig saaledes, at der var ansat 17 Statskonsulenter paa Landbrugets forskellige Omraader, medens der virkede omtrent 30 Konsulenter umiddelbart i Landboforeningernes Tjeneste. Siden er Tallet paa disse sidste bleven henved det tredobbelte. Konsulenterne betragtede altid la Cour som deres øverste Chef og nærrede megen Hengivenhed for ham, fordi han i Reglen forstod og paaskønnede deres ofte brydsomme Arbejde. Det er ofte bleven sagt, at Konsulentvirksomheden har været til megen Nytte for det praktiske Landbrug. Hvis dette er Tilfældet, skyldes det i væsentlig Grad den Maade, hvorpaa denne Virksomhed under la Cours Ledelse lagdes til Rette, og det Spor, som han førte den ind i — et Spor, der siden hans Dage ikke i Princippet er fraveget.

Landbrugsmuseet. Under Forberedelserne til den store nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling, der afholdtes i Kjøbenhavn 1888, fremsatte la Cour den Tanke, at der indenfor Udstillingens Landbrugsafdeling burde tilvejebringes en landbohistorisk Samling, der skulde vise Landbrugets Udvikling i de 100 Aar, der netop i 1888 vilde være gaaet, siden Stavnshaandet løstes. Efter Udstillingens Slutning skulde denne Samling udgøre Grundlaget for et dansk Landbrugsmuseum. Denne Tanke vandt fuld Tilslutning, og der blev nu dels iværksat en Indsamling i forskellige Egne af Landet af gamle Landbrugsredskaber o. l., dels udført Billeder, Kort og Modeller til Belysning af ældre Tidens Landboforhold. Efter Udstillingens Slutning overgik Samlingen til Landhusholdningsselskabets Varetægt. Da Selskabet ikke raadede over Plads til at huse Samlingen, tilbød la Cour, at han indtil videre uden Godtgørelse vilde

give den Plads ved Landboskolen paa den Betingelse, at dennes Elever samt Besøgende maatte have Adgang til Samlingen. Dette Tilbud blev modtaget, og la Cour købte da en af Udstillingsbygningerne og flyttede denne til Lyngby, og her blev den landbohistoriske Samling nu ordnet. I Aarenes Løb voksede Samlingen stærkt, dog mest efter la Cours Død; navnlig fik den ved Landmandsforsamlingen i Odense 1900 en overordentlig stor Tilvækst, der nødvendigjorde en betydelig Udvidelse af Museumsbygningen. 1906 overgik Landbrugsmuseet til Staten; samtidig blev der oprettet Afdelinger deraf ved Dalum, Ladelund og Malling Landbrugsskoler, medens Hovedsamlingen forblev i Lyngby, hvor der i 1915 for en Statsbevilling paa 87000 Kr. er opført en anseelig Bygning som Landbrugsmuseets fremtidige Hjem. I dets umiddelbare Nærhed har Dansk Folkemuseum (siden 1900) indrettet sin „Frilandsafdeling“, hovedsagelig bestaaende af gamle Bøndergaarde, tilflyttede fra Landets forskellige Egne, ogsaa de nu tabte gamle danske Landsdele. Dansk Folkemuseums Direktør, *Bernhard Olsen*, indledede Forhandlinger med la Cour om denne Sags Ordning; men la Cour oplevede ikke at se Sagen gennemført.

Udgivelse af Landbrugsskrifter. Landhusholdningsselskabet har lige fra dets første Tider og indtil vore Dage virket stærkt for Udbredelse af almén og navnlig faglig Oplysning i Landalmuen og har i dette Øjemed selv udgivet talrige større og mindre boglige Værker vedrørende Landbruget eller Spørgsmaal, som har staaet i Forbindelse dermed; ikke faa af vore værdifuldeste Landbrugsskrifter, særlig fra ældre Tid, skyldes denne Udgivervirksomhed. At la Cour vilde arbejde for en videre Udvikling af denne Gren af Landhusholdningsselskabets Virksomhed, kunde man paa Forhaand vide. Hans Interesse herfor gav sig

bl. a. Udslag i, at de fleste af de af Selskabet udgivne Skrifter — efter 1888 — kom ind under den fælles Hovedtitel „Landboskrifter“ og udkom i ensartet og særdeles smuk Udstyrelse. Det første af disse „Landboskrifter“ var *N. Rasmussen Søkilde*: „Landboreformerne og den danske Bondestands Frigørelse før og efter 1788.“ Udgivelsen af Landboskrifterne er stadig fortsat, og der er hidtil udkommet 23 Bind. Et omfattende Bogværk, som la Cour i særlig Grad interesserede sig for at faa frem, men som paa Grund af sin Størrelse ikke kunde komme indenfor Landboskrifternes Ramme, var en Beskrivelse af vort Landbrugs Udvikling i den nyere Tid. I Tidsrummet 1826—1844 udgav Selskabet en Beskrivelse af Landbrugets daværende Standpunkt. Dette værdifulde Værk, der udgjorde 19 Bind, trængte nu til at efterfølges af en Beskrivelse af den siden da stedfundne Udvikling. Planen herom blev vedtaget, en Statsbevilling til Udgivelsen blev sikret, og Udarbejdelsen blev overdraget til en kendt Landbrugsforfatter, *J. B. Krarup*. Denne tog under indgaaende Raadførelse med la Cour fat paa Arbejdet; Krarup døde imidlertid, før Værket blev sluttet, og dets Fortsættelse overdroges derefter først til *A. Bing*, senere til *S. C. A. Tuxen*, og det foreligger nu i 7 Bind.

En Sag af langt større økonomiske Betydning men tillige langt vanskeligere, der laa Landhusholdnings-selskabet og la Cour stærkt paa Sinde, var Ordningen af Udførselen til Udlandet af vore Landbrugsprodukter. Forholdene havde udviklet sig saaledes, at vi i Hovedsagen havde maattet opgive Udførsel af Kornvarer til Udlandet, fordi Priserne blev for lave, og vi gik da over til moderne Mejeridrift med stor Smørproduktion, og samtidig udvidedes Svineholdet stærkt, saa vi kunde sælge en stor Mængde

Flæsk. Det gjaldt nu om at finde Købere i Udlandet til disse Produkter. Af flere Grunde maatte Opmærksomheden særlig rettes paa England. Denne økonomisk vigtige Sag blev indgaaende drøftet her hjemme, og der blev indledet Forhandlinger med England. Resultatet blev, at der blev oparbejdet et for vort Landbrug fordelagtigt og overordentlig betydningsfuldt Marked for dansk Smør, Flæsk og Æg i England. Hovedmanden for Ordningen af hele denne Sag var E. Tesdorpf, men la Cour medvirkede kraftigt derved og fik væsentlig Indflydelse paa denne Sags videre Forløb derved, at Regeringen antog ham som Tilsynsførende med Landbrugets Udførselsforhold. Paa denne Post, som han beklædte til sin Død, udførte han et særdeles fortjenstfuldt og ofte meget vanskeligt og besværligt Arbejde for vort Landbrug.

En Sag, der i høj Grad interesserede la Cour, var *Vejr-lagttagelser*, og ogsaa dette Æmne kom han i meget nær Berøring med, dog før han blev Sekretær i Landhusholdningsselskabet. 1859 nedsatte Landhusholdningsselskabet en Komité for *Vejr-lagttagelser* (Selskabets meteorologiske Komité). Sjælen heri var Docent N. J. Fjord. Men fra 1866 var la Cour Sekretær i Komitéen og udarbejdede som saadan dens Aarsberetninger, indtil denne Virksomhed i 1872 overgik til Staten ved Oprettelsen af Det danske meteorologiske Institut. — Et praktisk Udslag af hans Interesse for denne Sag var, at han siden 1880 hvert Aar i Tidsskrift for Landøkonomi bragte en udførlig Oversigt over Vejrforholdene i det forudgaaende Aar. Disse nyttige Aarsoversigter fortsattes endnu i Tidsskriftet.

Endnu kunde nævnes talrige større og mindre Sager, paa hvis Afgørelse og Ordning la Cour øvede Indflydelse, men det anførte faar være tilstrækkeligt. Det Standpunkt, som han indtog til foreliggende

Spørgsmaal, hvilede altid paa en fast Overbevisning om, hvad der var det rigtige. Og denne Overbevisning var i Reglen bygget baade paa et indgaaende Kendskab til den foreliggende Sag og til dens Forhistorie, og paa et sjældent klart Blik for, hvad en bestemt Ordning af et Anliggende senere vilde udvikle sig til. Hans Syn baade fremad i Tiden og ud over hele Samfundet var klarere og sikrere end de allerflestes. Men netop denne Omstændighed skaffede ham ikke sjældent Modsigelse og Modstand. Naar han først havde taget sit Standpunkt, var han ikke let at rokke, og for hans indgaaende Sagskundskab og hans store Veltalenhed maatte de fleste bøje sig. Overfor Sneversynethed, Smaatskaarethed og Lumskeri kunde han være hensynsløs, men selv overfor uværdige Modstandere brugte han kun blanke Vaaben. Paa sine ældre Dage kunde han undertiden have svært ved helt at sætte sig ind i den nye Tids Strømninger — eller rettere: han kunde ikke altid godkende disse, hvad de selvfølgelig heller ikke i alle Tilfælde fortjente. „Folkestemningen“ tillagde han ikke nogen afgørende Betydning — snarere kunde han i visse Tilfælde handle ud fra den Forudsætning, at „Flertallet har altid Uret“.

Men slap han end ikke for Modstand, og maatte han end i adskillige Tilfælde se Afgørelser trufne, der stred stærkt imod hans Overbevisning, saa mødte han dog — selv fra sine skarpeste Modstandere — overvejende Anerkendelse, baade for hans overlegne Dygtighed og, ikke mindre, fordi man altid vidste, hvor man havde han og altid kunde stole paa ham.

1891 valgtes han til Præsident for Landhusholdningsselskabet. Dette medførte dog ingen gennemgribende Forandring i hans Virksomhed — det var allerede i mange Aar spøgvis bleven sagt, at Landhusholdningsselskabet styredes af tre Præsidenter og en „Overpræsident“, med hvilken sidste man mente la Cour.

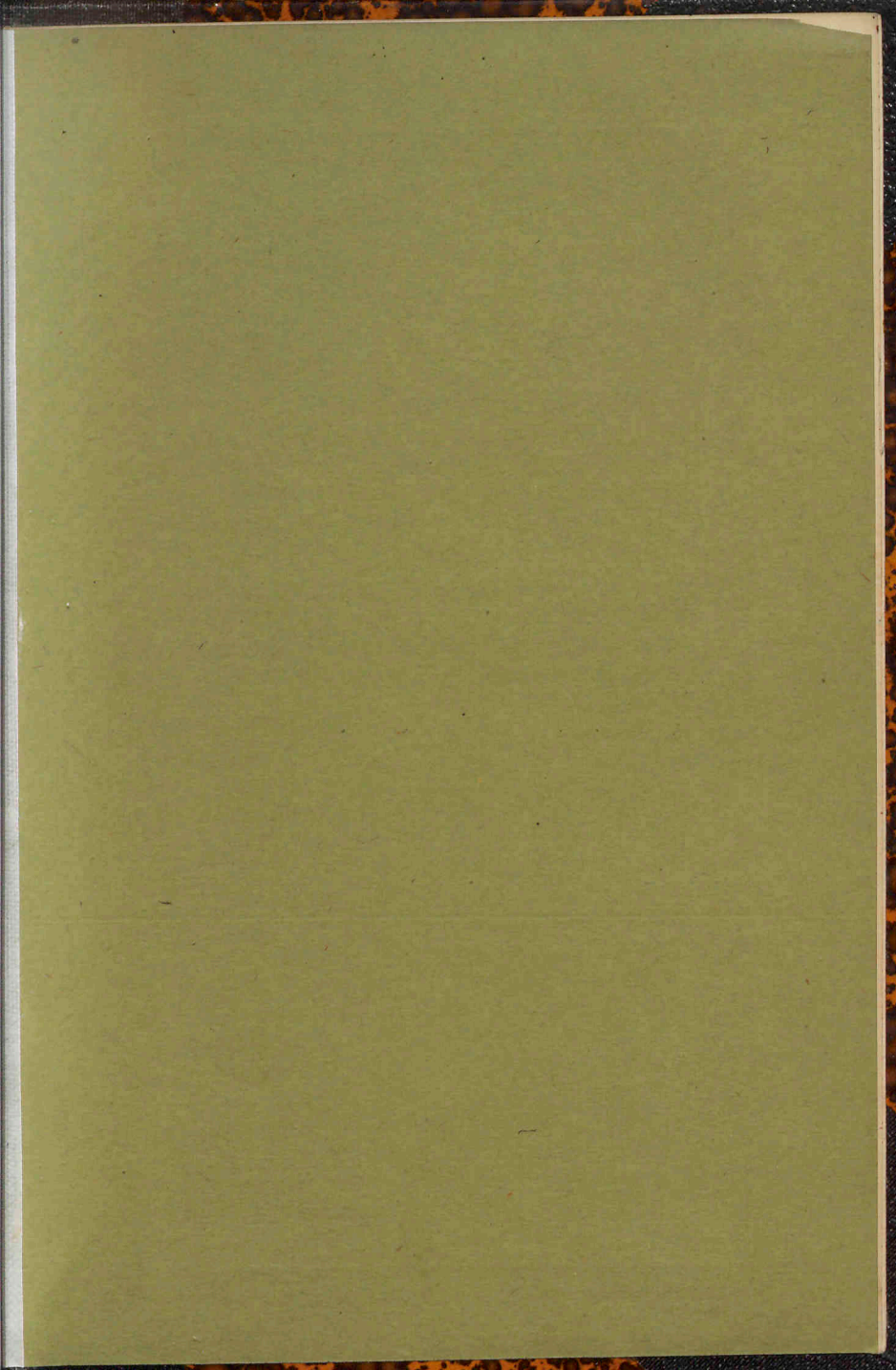
Efter et Liv saa rigt paa frugtbringende og landsgavnlig Virksomhed, som det kun forundes meget faa at gennemleve, døde han efter et ikke langvarigt men smertefuldt Sygeleje den 21. Februar 1898, kun 60 Aar gammel. Hans opofrende Hustru og 5 Børn overlevede ham.

Paa hans Grav paa Lyngby Kirkegaard rejste taknemlige gamle Elever fra hans Skole en Mindesten, og ved hans gamle Skole rejstes senere ved Sammen-skud fra en Del af dem, der følte sig i Taknemlig-hedsgæld til la Cour, et legemstort Standbillede, støbt i Bronze og paa et højt Granit-Fodstykke, til et varigt Minde om en af vort Lands bedste Mænd.

EFTERSKRIFT.

I nærværende Fremstilling af Kaptain J. C. la Cours Liv og Gerning har jeg i stor Udstrækning benyttet, hvad andre har skrevet herom. Hvor andre i mere træffende Udtryk har skildret en eller anden Side af hans Virksomhed, end jeg vilde have kunnet, har jeg foretrukket at gengive, hvad jeg saaledes har fundet. Bogens første Afsnit er for en væsentlig Del bygget paa *Frederik Barfods* Bog: „Lavrits Ulrik la Cour og Ellen Kirstine Poulsen“ (Kbh. 1877). En Bearbejdelse af denne interessante men tungt læselige og sjældent forekommende Bog er nylig (1914) udgivet af *Morten Pontoppidan*. Med Henviisning til denne udmærkede Folkebog kunde jeg have gjort mit første Afsnit ganske kort. Da der imidlertid forelaa saa godt Materiale til en fyldig Baggrund for la Cours Livs-gerning, fandt jeg det rigtigst at benytte dette, saa meget mere, som jeg ikke tør forudsætte, at alle mine Læsere — maaske neppe Flertallet af disse — kender *Pontoppidans* Bog. Gode Bidrag til Bogens andet Afsnit har Kaptain la Cours Søn Magister *Vilh. la Cour* med stor Velvillie overladt mig i Form af utrykte Optegnelser. Iøvrigt har jeg ved Udarbejdelsen benyttet Foreningen Lyngby Elevers Aarskrift, Tidsskrift for Landøkonomi, Beretninger om Landmandsforsamlinger, Landhusholdningsselskabets Aarsberetninger, Landbrugets Ordbog m. m.

K. Hansen.

FOLKETS FØRERE

En Række folkelige Levnedsskildringer

Udgivne af Folketingsmand, Højskolelærer FRED. NØRGAARD
og Forfatteren, Højskolelærer ANDERS UHRSKOV

FOLKETS FØRERE er Fællestitlen paa en Række Biografier af Mænd og Kvinder, danske og fremmede, der paa Samfundslivets forskellige Omraader har været i Besiddelse af Evner, Handlekraft og Storsyn, og som gennem deres Virken har sat Mærker i Folkets Udvikling.

FOLKETS FØRERE er ikke æstetiske Afhandlinger, men folkelige Skildringer, hvis Form og Størrelse netop gør dem egnede til at blive en god, sund og kundskabsgivende Læsning for baade unge og gamle i Tusinder af Hjem.

FOLKETS FØRERE udkommer med 6 Bøger om Aaret, hver paa ca. 100 Sider. Bøgerne fremtræder i stilfuld Udstyrelse, med Portrætter trykt paa særskilt Papir og Omslagstegning af Maleren *Fr. Kraul*. Prisen er sat meget lavt, idet en enkelt Bog koster 1 Kr. 25 Øre, og en hel Række paa 6 Bøger koster i Subskription 6 Kr., altsaa 1 Kr. for hver Bog.

FOLKETS FØRERE har i Løbet
af 1915-1916 bragt følgende Bøger:

VILHELM BIRKEDAL. Af Højskolelærer, cand. theol. *Johannes Monrad.*

BJØRNSTJERNE BJØRNSEN. Af Censor *P. A. Rosenberg.*

C. F. TIETGEN. Af Borgmester *Jacob Marstrand.*

C. BERG. Af Folketingsmand, Højskolelærer *Fred. Nørgaard.*

CHRISTEN KOLD. Af Højskoleforstander *H. Begtrup.*
(Udgivet i Anledning af 100 Aarsdagen for Kolds Fødsel).

J. C. la COUR. Af Statskonsulent *K. Hansen.*

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

